

Když už i dalajlama

Fejetony

o době, duši, mozku a jiném myšlení

Vlastimil Marek

© Vlastimil Marek 2006
Photographs: © Vlastimil Marek 2006
© Stehlik 2006

ISBN DOPLNIT

Obsah

Kdo s čím zachází	7
Homo sapiens google	10
Nemoc moci	13
Relativní	15
Výměna proroků	18
Jiné myšlení	20
Vy v něco věříte?	23
Pozitivní lobbying	26
Strany změnu nepřipustí	29
Ukazovátko	33
Trojí zápor	36
Půlvtěřinová mája	39
Reklama, která ubíjí	41
Infobudoucnost	43
Infozávislost	46
Rozhodující je úmysl	48
Pomalu	51
Jen tak sed'	54
Ignorance	57
Umění a falzum	59
Utrpení	63
Vegetariánské	66
Mediální gramotnost	68
Škodlivá rádia	72
Co dělat?	76
Kde domov můj	78
Makyo a Ježíš	80
Pogačnik a síly	84

Sci-fi v Čechách	88
Škodlivé programy	91
Hladina mysli	94
Chvála kóanů	97
Není cesta k duchovnosti, duchovnost je Cesta	100
Dohlédnout karmu	103
Špatný překlad	106
Slavíci a vrabci	110
Nemoc je jen špatná písnička	114
Překladatelské viny	119
Nevědí, že nevědí	122
Relax za 49	126
O jiných	129
Změna klimatu	132
Buddha a technologie	134
Rádio Jerevan	136
Torzo anděla	139
Smysly a nesmysly (konspiračních teorií)	143
Pašák	147
Tlupa šimpanzů	151
Druhá strana mince aneb Globální aikido	155
Syndrom Bogota	158
(Ne)dokonalost	160
Kapka vody (Novoroční zamyšlení)	162
Lidé, sněte!	165
Změňme zadání	168
Mužské (po)hnutí	171
Když už i dalajlama	174

Kdo s čím zachází

Milé děti, dnes vám povím o tom, že kdo s čím zachází, tím také schází, a že to platí zvláště v království slov.

Možná by se mé vyprávění mohlo jmenovat také „Jsme to, co mluvíme“. Začal jsem o tom všem uvažovat již před mnoha lety, v dobách, kdy banány byly k dostání jen jednou do roka a pod pultem, domovní důvěrnice kontrolovaly, jestli všechny domácnosti vyvěsily na 1. máje praporky, a uklízečky, členky závodní organizace KSČ, mohly na chodbě nemocnice seřvat primáře oddělení.

Moje známá pracovala jako zdravotní laborantka na sexuologickém oddělení, a jak šel čas, všiml jsem si, že i doma začíná o mužích mluvit přesně tak, jak o nich mezi sebou mluvily sestřičky a laborantky na onom tak nepopulárním oddělení. Tedy posměšně, vulgárně, pohrdlivě. V jistém smyslu nebylo divu, protože na sexuologii denně musely potkávat a jednat jen s muži, kteří sebevědomím, kvůli momentálnímu zdravotnímu postižení, zrovna neoplývali. Varoval jsem je všechny, ať si dají pozor, aby nenosily svou „práci“ i domů, protože by za nějakou dobu mohly takto posměšně uvažovat i o svých mužích a partnerech. A že jestli si nedají pozor, klidně se může stát, že se za pár let všechny rozvedou a nového dlouhodobého přítele nenajdou. Za několik let všechny byly, a dodnes jsou, rozvedené.

Přítel fotograf tehdy kvůli bytu pro čerstvou rodinu podepsal dvouletou pracovní smlouvu v Dopravních podnicích a začal jezdit s autobusem. Zpočátku nadšeně, protože vydělával, ale postupně si uvědomoval, jaký to závazek na svá bedra vzal, tedy vozit lidi, kteří mu vbíhali pod kola, tlačili se, odmlouvali. Převzal mezi řidiči panující hantýrku. Vozím kaštiny, chlubil se s úsměvem. Varoval jsem ho, ať si dá pozor na způsob, jakým myslí a mluví o lidech, a ať si tak práci nebere domů, ale nechápal, o čem mluví. Za nějakou dobu se rozvedl, byt, na který dvouletým vozením kaštanů notněpřispěl, musel nechat ženě s dítětem, takže má pronajatou předraženou garsonku, a denně sedí v hospodě a nadává na lidi a na osud. Aby si udržel životní úroveň, stále vozí kaštiny.

Ani paní učitelky to nemají lehké. Každý den celé roky musí okřikovat hordu rozjívených dětí. Jednou jsem s přítelem čekal na jeho ženu, učitelku, která se měla vrátit z třítydenního školního pobytu v přírodě. Autobus přikodrcal, dětičky se vyrojily a paní učitelka se dala do okřikování, organizování, pohlavlkování. Přítel chvíli počkal, a když se situace uklidnila, konečně k ní přistoupil, objal ji, líbnul, a strnul, protože paní učitelka jela dál ve stejném tónu jak zjednaná: „Jak to vypadáš?! Tos nemohl přijít později? Jdi stranou a nezavazej!“ A organizovala a napomínala a málem mu dala pohlavek. Přítel se zmohl jen na překvapené: „No moment, já nejsem školák, já jsem tvůj muž!“ Žádná reakce. „Já jsem tvůj muž“, zařval nakonec, a to konečně paní učitelku probralo.

V dobách novějších, ale dosti nedávných, kdy slovo internet bylo známe jen počítačovým nadšencům, mne oslovil jeden takový. Prý se mu líbí časopisy, které jsem tehdy vydával, a jestli bych pro něho nechtěl psát. Když totiž téměř vzápětí po Neviditelném psu začal i on vydávat svůj internetový časopis, záhy zjistil, že články mu píší jen ti, kteří tehdy byli připojení, tedy programátoři a počítačová nadšenci, kteří ovšem čtivě psát neumí. A tak jsem mu pravidelně přispíval, poznal i jeho ženu a tehdy čerstvého syna a byl rád, že se i mezi počítačovými suverény našel člověk rozumný. Jen jsem ho varoval, aby si práci nenosil domů a nechoval se k ženě a synovi tak, jako se chovají počítačová lidé k nepočítačovým a obyčejným, tedy velmi přezíravým, netrpělivým a arogantním způsobem. Aby si nepletl svět počítačové logiky a nul a jedniček s životem, protože jinak zůstane sám. Tehdy se smál. Dnes je rozvedený a sám (a snad už klidnější, protože donedávna s ním opravdu nikdo nevyšel).

Podobně dopadl jiný známý, který chtěl založit něco jako duchovní portál, tedy internetovou a ke všem velmi tolerantní adresu, na které by lidé spříznění hledáním poznání mohli publikovat své články a pozvánky atd. Pár let to hezky fungovalo, já pilně přispíval, ale pak se majitel rozhodl vylepšit software a několik měsíců připravoval „lepší“ verzi. Už v té době jsem si ale všiml, že se utrhuje na lidi a jeho komentáře k článkům a akcím a lidem byly stále vulgárnější. Vyprávěl jsem mu o sestřičkách ze sexuologického oddělení a o kaštanech, ale mával rukou, že jeho se to netýká. Když portál v novém balení spustil, zhroutil jsem se: vůbec to pro uživatele a přispěvatele nebylo lepší než ten osvědčený, původní. A na návrhy něco změnit majitel reagoval jen podrážděně a vulgárně. Jak tak totiž celé měsíce

od rána do noci komunikoval jen s počítačem (nula nebo jednička), viděl a četl bohužel jen černě, nebo jen bíle. Kdo nebyl s ním, byl a je proti němu. Zvulgárněl a s ním i jeho portál, kterému odcházejí autoři a čtenáři a který dnes není duchovní, ale bulvární.

Co mají všechny ty příběhy společného? No přece nebezpečí plíživé proměny k horšímu. Mozek je totiž, milé děti, geniální zařízení, které se dokáže přizpůsobit prakticky čemukoliv. Tomu pozitivnímu, ale bohužel i tomu negativnímu. Umí být Einsteinem a Stephenem Hawkingem, matkou Terezou a dalajlamou, ale také Hitlerem a Bin Ládinem nebo agresivním fotbalovým fanouškem a skinheadem. Ukázalo se, že stačí pouhé tři měsíce nějaké soustředěné činnosti, a mozek se přizpůsobí a neuronům narostou nové dendrity. Člověk pak uvěří, že je tím, čím se postupně a nenápadně stal, a nikdo na světě mu to nevymluví.

Co myslíte, děti, co asi s člověkem udělá atmosféra vzájemného osočování, pragmatických oposmluv a komplotů za čtyři, nebo osm, nebo dokonce dvanáct let poslancování? Co se stane s myšlením člověka, který roky opovrhne všemi, kteří mají jiný názor? Dnes už víme, že žena, která bude mezi muži v zájmu kariéry jednat jen mužsky, bude za nějakou dobu mít v krvi daleko vyšší hladiny testosteronu (mužského hormonu) a začne se chovat a vypadat mužsky. Emočně vyrovnaní a psychologicky prověřeni studenti, kteří jdou pracovat do věznice jako dozorcí, budou za pár měsíců na vězně řvát a utrhovat se právě tak jako ti, které měli nahradit. Pokud si nedá pozor a nebude s tím něco dělat, i lékař v nemocnici (mezi tím vším utrpením) za nějakou dobu naprosto otupí a navíc zemře daleko dříve, než by musel. Ekologický aktivista, který vstoupí do politické strany, aby něco změnil, bude za několik měsíců politikařit právě tak jako ti, které chtěl změnit.

Jinými slovy, milé děti, kdo s čím zachází (a v našem případě, kdo jak myslí a mluví, a v jakém prostředí se dlouhodobě pohybuje), tím také schází. Naučte se proto umývat si nejen ruce, ale i mozek. Nenoste si „práci“ domů. A pamatujte si, že jazyk je past, a čím bezmyšlenkovitěji a častěji budete spolužákům říkat vole sem a vole tam, tím dříve se volem stanete.

Homo sapiens google

Teprve v poslední době, díky moderním zobrazovacím metodám, ale konečně „vidíme“, jak nám funguje mozek a jak moc myslíme i podle toho, jak jednáme, jak se stravujeme, a v čem a jak žijeme. Ukázalo se, že například ženy, které začaly v mužském prostředí, ve jménu kariérního postupu, myslet a jednat více mužsky, mají v těle víc testosteronu, typicky mužského hormonu, a dokonce, když otěhotní, zvýšená hladina testosteronu se přenesla i do těl jejich dcer (ty si pak už od dětství začnou hrát spíše s klukovskými hračkami a také podle toho myslí a jednají).

Vidíme do mozku, ale stále většině lidí unikají důsledky těchto objevů. Přitom je to tak snadné. Buddha o tom leccos věděl už před dvěma a půl tisíci let.

Když si ve vyhledávacím internetovém programu, a nejlepší je www.google.com, zadáte nějaké heslo, počítač vám ve chvíli nabídne stovky, tisíce, nebo dokonce i miliony odkazů (tedy stránek, na kterých se ono slovo vyskytuje). Pro ty méně informované: Google je název nejúspěšnějšího internetového vyhledávacího programu, který před více než deseti lety stvořili dva studenti a který dnes zodpoví přes sto milionů dotazů denně.

Zkusme si představit i náš mozek jako nějaký giganticky výkonný počítač, v jehož vyhledávači, aniž to tušíme, tedy podvědomě, zadáváme každou minutu celou řadu dotazů a příkazů. V naprosté většině ale negativních. Například slovo „problém“. Když zadáte na Google (nebo ve svém mozku) slovo problém, zcela jistě vám poslušný vyhledávač vyhledá miliony odkazů, tedy důkazů, že svět je problém.

Když jsem se před lety naučil vyhledávat vodu, prameny a také negativní zóny (tedy místa, která vám duchovní ani fyzické rovnováhy zrovna nepřidají), rozhodl jsem se, že se přestanu zabývat těmi převažujícími, tedy negativními, a začnu systematicky vyhledávat ty „opačné“, tedy pozitivní (místa, nad kterými je radost pobýt a která navíc přinášejí i psychické a tělesné obohacení). Bylo mi jasné, že „kdo kydá hnůj, nasmrádne“, jak říkala babička.

Mimochodem, kniha Františka Koukolíka nazvaná *Homo sapiens stupidus* je neobyčejně a důkladně pesimistické, až tragické čtení, přinášející v každém eseji důkazy o tom, že člověk vůbec není moudrý, ale spíše stupidní, a že jeho vyhynutí je neodvratné. Autor píše (a vidí svět) tak pesimisticky samozřejmě také proto, že je profesí patolog (celý život pitvá nemocné mozky a studuje nemoci a patologické úchyly).

Už staří Indové totiž dobře věděli, že svět vypadá tak, jak ho každý z nás vidí, a my dnes víme, že každý z nás jej vidí tak, jak je (porodem, pohlavím, výchovou, školou, dobou atd.) naprogramován. Když nás například bolí hlava nebo zub, zajisté po probdělé noci nejásáme nad krásou rána.

Přitom stačí prostě zeptat se jinak. Pozitivně. Zvláště dnes, v době velmi systematického a sofistikovaného působení médií (pro které je jen ta velmi špatná zpráva velmi dobrou), je už jen ze zdravotních a hygienických důvodů třeba zasurfovát si občas v pozitivních vodách. Když totiž v tomtéž vyhledávači (a svém mozku, kde to ovšem jde z počátku poněkud ztuha, ale stačí vydržet) zadáte slovo radost, vida, překvapení, poslušný stroj vám stejně hbitě vyhledá zase miliony důkazů o existenci radosti v nesčetných formách a variacích – tedy že svět je radost.

Možná bychom sami sebe mohli označovat (a v nějakém budoucím pasu či občanském průkazu bychom to měli mít, tak jako údaj o krevní skupině, černé na bílém hned pod svou fotografií) jako *Homo sapiens google plus* a *Homo sapiens google minus* (HSG+, HSG-).

Naskytá se ovšem podvratná otázka: co to dělá s Googlem (a lidstvem), když naprostá většina zadání má a bude mít znaménko minus? Neměl by světově používaný vyhledávač, už v zájmu zachování své budoucnosti (čím víc teroristů se poučeno na síti a opásáno podomácku vyrobenými bombami, jejichž návod našli pomocí vyhledávače Google, uplatní v realitě, tím „zabezpečenější“ bude muset být internet a na to taky skončí) používat nějakou metodu pozitivní diskriminace, a naprogramovat sám sebe, aby alespoň jednou za čas automaticky vyhledal nějaké ty „radosti“? Titul a nálada fejetonů v knize Františka Koukolíka naznačuje oprávněnost nejen jeho obav i v tomto směru.

Možná bychom měli i sami sebe (pomocí svých mozkových vyhledávačů) pozitivně diskriminovat. Jeden známý si do počítače naprogramoval nějaké ty vulgarismy, a tak vždy, když něco splete, mu počítač vynadá. A hned ve třech stále

vulgárnějších úrovních. Co takhle naprogramovat základní programy tak, aby počítač své uživatele pravidelně a často chválil a pozitivně motivoval? Co takhle založit státní pozitivní rozhlasovou a televizní stanici, financovanou z prodeje cigaret a alkoholu a daní všech, kteří jsou ve svém průkaze označeni HSG-?

Lidé označení HSG+ by navíc měli mít v obchodech se zdravou výživou a ve zdravých restauracích nějaké slevy a jednou za rok by v přímém přenosu měli dostat nějaký ten řád HSG+ 1. stupně. A tak dále, a tak podobně. Pozitivním „googlem“ nadopovaný mozek jistě vymyslí další a další možnosti.

Lidský mozek je dokonalý. Je-li člověk v krizi, v nouzi, dokáže vymyslet i způsob, jak z toho ven. Celé roky odpovídám na otázku „Jste optimista?“ sdělením, že zatím ještě není tak zle, aby mohlo začít být lépe. Je dost dobře možné, když si tak čtu v denním tisku, odborných časopisech a v knihách Františka Koukolíka, že je už natolik zle, aby poznenáhlu mohlo začít být lépe. Systém „Homo sapiens google“ by k tomu mohl přispět.

Nemoc moci

Je to odvěký problém „demokracie“. Moc korumpuje v jakémkoliv množství a její zneužití je přímo úměrné času strávenému ve funkci či pozici. Rád čtu psychiatrické sloupky Cyrila Höschla v jenom týdeníku. Na otázku čtenáře, zda se dá bojovat proti „zblbnutí moci“, a jestli takovému postiženému nemůže pomoci manželka, snáší řadu logických a rozumných důvodů. Prý je to odvěký psychologický problém (Honores mutant mores), jehož jediným demokratickým řešením je samočisticí mechanismus (dvakrát a dost).

Souhlasím, ale dodávám, že dnes už tento jev chápeme přece jen poněkud více. Například ve zvířecí říši existují paralely podobného „zblbnutí“, třeba co se týče dominance alfa samce ve stádu jelenů nebo v tlupě lidoopů. Takový vůdčí samec je totiž prokazatelně intenzivněji nadopován hormony (především testosteronem), a jeho chování je tedy odpovídajícím způsobem, v zájmu zachování moci, hormonálně podmíněné a vysvětlitelné. V říši zvířat je ale rotace kádrů zajištěna obvyklým postupem. Když alfa samec prohraje poslední z tak častých soubojů s mladšími samci, musí uvolnit místo a funkci. Nový samec je s uvedením do funkce vybaven pořádnou injekcí testosteronu a dalších hormonů a začne se okamžitě chovat jako alfa samec. Ukázalo se ale, že když alfa samec zahyne náhodou jaksi předčasně, tedy ne v souboji, jeho místo nahradí „první náměstek“, tedy další samec, jehož tělo a především mozek sice zpočátku produkuje obvyklé hladiny testosteronu, ale on začne „hrát“ roli alfa samce a po několika dnech „ve funkci“ se produkce mužského hormonu drasticky zvýší a samec se začne chovat typicky: je arogantní, vztekly, povýšený, dominantní za každou cenu. Dokonce začne produkovat více spermií. A máme tu nového alfa samce se vším všudy.

Politik čerstvě ve funkci také obvykle začne rychle chápat (a čím je v ní déle, tím více i zneužívat) výhody svého postavení a ani netuší, že pozice a z ní vyplývající moc postupně mění hormonální produkci jeho těla, a následně tedy i styl jeho myšlení. Pak stačí tři měsíce a neurony se v jeho mozku propojí jinak, nově (cituji dr. Höschla): „Uvěří, že je neomylný a nepostradatelný, že nemůže

nikomu věřit, že je na všechno sám, vytváří obranné reakce, všechny podezírá a začíná svou funkci zneužívat.“

Řešení tkví nejen v systému (na jehož změnu ale musí naši voliči trpně čekat další čtyři roky a pak se většinou opět nechají mediálně omámit předvolebními projevy a sliby), ale přímo v přírodních, evolucionizovaných a ověřených mechanismech. V tlupě či stádu se občas stane, že tento jaksi neregulérně dosazený samec je v regulérním boji přemožen silnějším samcem, a hle, za pár dnů a týdnů se jeho hormony zklidní (neurony přeskupí) a on zase zaujme běžnou pozici v tlupě či stádu. Mimochodem, biologové a zoologové dnes znají příklady rybiček, mlžů, plazů a ptáků, kteří, je-li třeba, dokáží změnit nejen chování, ale i samo pohlaví.

Zde by mohly pomoci, a teď už mám na mysli opět řešení lidských alfa samců v politice, právě ony zmíněné manželky. Návrat svých mužů exministrů či exposlanců do původního (hormonálního a duševního) stavu mohou vhodným pozitivním přístupem (chválit, chválit, chválit, nekomentovat) velmi urychlit. Sám Höschl uvádí pozitivní příklad exministra zdravotnictví Martina Bojara, který dnes úspěšně napravuje bolavá záda svých pacientů.

Jinými slovy, prostředí má na naši psychiku a následný styl chování a jednání (ale i myšlení) větší vliv, než si odborníci (a hlavně genetici) připouštěli a připouštějí. Provokatér ve mně dokonce nabízí kacířskou myšlenku, že i zde vědomí předchází bytí, tedy že změna myšlení (vyprovokovaná čímkoliv, třeba změnou paradigmatu nebo milenky či funkce) předchází změnám emočním, a dokonce i tělesným.

Zblbnutí z moci skutečně není nemoc, ale spíše ukázka plasticity a přizpůsobivosti mozku, který jen reaguje na změněné podmínky. Mocí opitý politik za to, jak se ve funkci po několika letech chová, v tom nejhlubším smyslu slova ani nemůže. A nikdo z nás není vůči infekci moci imunní.

Pomoci může jen správně nastavený systém. Jak ale přesvědčit naše (politické) kapry, aby si vypustili rybník, zoologové zatím z chování ryb nezjistili.

Relativní

Jakási věčná nespokojenost obyvatel západní a severní polokoule (včetně nás Čechů) je jev velmi subjektivní a relativní. Bohu (a státu) žel, ani děti se stále ještě s uměním číst a počítat zároveň neučí cíleně a vědomě být šťastné. Nebo alespoň si nestěžovat (a nezávidět, a tedy nekrást atd.) a brát věci a život pozitivně. Všechno je totiž relativní a dá se vnímat tak i tak.

Když jsem se v první polovině sedmdesátých let (kromě brigád) poprvé a naposledy nechal zaměstnat v „normální“ práci, zažil jsem v rámci jednoho mejdanu (kterých bývalo velmi mnoho, protože sekretářka ředitele měla v kalendáři označeny všechny jmeniny a narozeniny všech zaměstnanců, aby tak bylo neustále co slavit) zajímavou příhodu. Jeden údržbář to asi přehnal se svačinou (obvyklá sekaná) a obvyklé chlebičky zapíjené tím nejlacinějším červeným vínem značky Kahan (Vinařské závody Ostrava) mu nesedly, takže najednou zbledl, vystartoval a pak se z WC dlouho nevracel. Když se po delší době objevil, byl převlečen do jiných montérek. Vypadlo z něj, že nestačil doběhnout.

Fotograf, kterého všichni znali jako nemluvného a stále se mračícího morouse, na to se závistí v hlase poznamenal: „Co by za to jiní dali...“ A nám ostatním došlo, že trpí chronickou zácpou (a proto je také tak zamračený).

Jako vášnivý čtenář jsem si jednou při četbě románu o portugalském mořeplavci Vasco da Gammovi uvědomil, že když tehdejší kněz žehnal lodím a prosil Boha o „příznivý“ vítr vždy pro tu kterou konkrétní plachetnici, přidělával Tomu nahoře starosti, protože z tak velkého přístavu odploovalo několik plachetnic denně do všech směrů, a vítr v jižním směru samozřejmě nevyhovuje lodi plující na sever. Podobně mi později došlo, že zatímco turisté a letní výletníci nechtějí, aby jim v červenci přšelo, rolníci a zahrádkáři si přece déšť naopak přejí.

My Češi známe jinou metaforu na toto téma – onu příslovecnou láhev, kterou má pesimista vždy z poloviny prázdnou, zatímco optimista ji má z poloviny plnou.

Dnes ovšem už víme (díky moderním zobrazovacím metodám, které umožnily vidět, co se děje v mozku při myšlení nebo řešení nějakých zadání), že

zatímco pesimista je tělesně a emočně „stažen“ (jeho mozkový program se připravuje na něco negativního), z čehož vyplývají stresy a chronické neduhy, optimista (a zvláště ten, kdo si denně „čistí“ mysl nějakou formou meditace) je uvolněn, problémy bere jako výzvy a z ničeho nedělá „bramboračku“.

V téhle souvislosti jsem si vzpomněl na typický a pro tuto příležitost se hodící příběh ze života slavného mistra. Banzan jednou šel do řeznického krámu koupit nějaké maso (jako Tibetané, i značná část buddhistických Číňanů v tamních poměrech běžně jí maso, i když sami by žádné zvíře nikdy nezabili) a oslovil muže v krámu: „Mistře řezníku, dejte mi ten nejlepší kousek masa, který tady máte.“

Mimochodem, musím poznamenat, že oslovení „mistr“ si tamní řezníci skutečně zasloužili. Traduje se například, že takový „mistr řezník“ nikdy své nože nebrousil. Uměl totiž rozporcovat každé zvíře dokonale tak, že svůj nůž vedl přesně podél energetických drah (ve svalech, šlachách a podél kostí) – čepel se brousila a ostří udržovalo dokonale ostré jen tím, že prostě řezal.

Mimochodem na druhou, tohle je dokonalé metaforické vyjádření onoho slavného a pro nás většinou zcela nepochopitelného taoistického konceptu wu-vej – tedy ne-činění, ne-konání. Nůž takového mistra řezníka (právě tak jako mysl osvíceného, moudrého člověka) je udržován dokonale ostrý tím, k čemu je určen, tedy řezáním masa tak přesně podél šlach, masových vláken a kloubů, že se stále ostří, a nikoliv nějakou zázračnou a náročnou technikou ostření (nebo systémem cviků). Když člověk vystuduje sám sebe a ví, jak a co, pak je vše snadné a „dělá se to“ samo.

Právě tak je možno zmínit permakulturu (kterou dnes poněkud rusky oživil V. Merge ve svých knihách o sibiřské šamance): při správném „know how“, tedy jsou-li rostliny vysázeny a pěstovány v určitém pořadí a sousedství, se pěstitel či zahrádkář zcela obejde bez hnojiv, postřiků a namáhavé práce. Roste a zraje to samo.

Zpět k historce. Mistr řezník Banzanovi odpověděl typicky „zenovým“ způsobem: „Každý kousek masa v mém krámu je ten nejlepší.“ Na ta slova byl Banzan osvícen.

(prostor pro mlčení a vychutnání propojení mozkových hemisfér)

Nádhernou situaci, relativizující náš obvykle kritický náhled na situaci (dobře to znají všichni, kteří se narodili ve znamení Kozy, pro něj platí přesná charakteristika tohoto typu člověka: „Tráva na protějším kopci je vždy zelenější...“), jsem zažil těsně před povodní. Prahu tehdy navštívil japonský císař. Na otázky přátel, jestli se na císaře půjdu podívat, jsem odpovídal, že samozřejmě ne. Přes ty davy kolem něho a všechny ty bodyguardy... Protože si ale každé ráno v sedm hodin kupoval noviny a chodil si je prolístovat na Karlův most, jednou, aniž jsem tušil, že je ještě v Praze, jsem tak stál a četl si, když v tom koho nevidím: japonský císař, jen se svou císařovnou a dvěma dámami, špacíruje po Karlově mostě. Vím od svých japonských přátel, že miluje starou Prahu a sbírá o ní knížky. Jak mne tak míjel, setkaly se naše oči a já s překvapením zaregistroval v těch jeho obrovskou závist: co by za to dal, kdyby mohl žít poblíž Karlova mostu a každý den ráno si na něm pročitat denní tisk.

Svět je iluze, mája, ale jen na mě záleží, jestli ho budu vnímat jako problém, nebo jako radost. To pak určí, jestli budu neustále podrážděný, unavený, nevýkonný, neschopen komunikace a postupně stále více nemocný, a tedy nešťastný, nebo zdravý, soucitný, kooperativní, ekologický, komunikativní, moudrý, a tedy šťastný.

Ano, vážení, nikdy nemějte nic za definitivní, protože všechno je relativní.

Doufám, že typický současný duchovní hledač a nalézač je již poučen a ví, že všechno je relativní i v rámci obecné nejistoty a že každý kousek jeho života je pro něho, protože on to tak programově vnímá, ten nejlepší...

Výměna proroků

Příslloví „Doma není nikdo prorokem“ zcela jistě provází celou řadu tvůrců, vědců, znalců i mudrců v té které zemi (a ještě častěji ve vlastní rodině). Navíc už Buddha i Ježíš věděli to, co zenoví mistři a guruové následně a s čím se setkávají moudří mužové i dnes – že totiž ať jste sebemoudřejší, pro matku nebo vlastní ženu jste stále jen synem nebo tím, komu je třeba prát ponožky, a pro sousedy a spolužáky jste stále jen soused a spolužák.

Jedna příhoda z oblasti meteorologie naznačuje, že vzájemná výměna nejen idejí, ale i (domácích či lokálních) proroků by prospěla všem zainteresovaným stranám. Indiáni se zašli zeptat šamana, jak krutá či mírná bude zima, kolik hromad dříví musí připravit. Šaman byl mladý a nezkušený, proto řekl, že stačí jedna hromada, ale jistý si moc nebyl, a tak za týden požádal, aby připravili ještě jednu hromadu. Po dalším týdnu bezesných nocí z té obrovské zodpovědnosti požádal soukmenovce, aby připravili třetí hromadu, a rozhodl se, že si další týden pro jistotu zajede do města poradit se. Navštívil meteorologický ústav a zeptal se, jaká bude zima. Odpověď byla příznačná: „To přesně nevíme, ale asi krutá, protože indiáni už mají připraveny tři hromady dříví.“

Skrytou formu výměny proroků (a naší závislosti spíše na symbolu než na jevu samotném) představuje starší pán v černém oděvu a klobouku, který pravidelně na Karlově mostě hrou na saxofon a trombon živě doprovází různé jazzové skladby pouštěné z přenosného magnetofonu. Vídal jsem ho tam už před lety, to ale (zvláště Čechy) moc nezaujal. Dnes ovšem budí zaslouženou pozornost, protože má na stolku před sebou (kromě CD, které také prodává, a klobouku, do kterého vybírá) kolíčky na prádlo připevněné velké výstřižky z norských, švédských a německých novin, na kterých jsou jeho velké fotografie, jak v černém oděvu a klobouku hraje na Karlově mostě na saxofon a na trombon.

Dnes, protože již nepřednáším, se k tomu už mohu přiznat: od jisté doby jsem v rámci svých letních víkendových nebo týdenních kurzů sem tam nějakou tu tehdy velmi čerstvou nebo překvapivou informaci (například o rozdílech mezi

myšlením ženy a muže) a některé své myšlenky či názory, o nichž jsem předpokládal, že by jim nikdo nevěřil, uvedl jakocitát toho či jiného (mnou vymyšleného) amerického vědce.

Ono to zalíbení v zahraničních idolech se pak občas docela zažere pod kůži. Přítel celá léta jezdil českým automobilem skrz celé Německo pro zboží a dlouhé hodiny závistivě a labužnický vzdychal vždy, když ho míjel nebo předjížděl opel Astra. Jednou si ovšem, když si tak závistivě povzdychl, jaké by to bylo, kdyby mohl jet takovým fárem, téměř s hrůzou uvědomil, že už v něm sedí. Nedávno si ho totiž pořídil.

Možná bychom vzájemně ušetřili spoustu peněz a času, kdybychom si v rámci nějaké mezinárodní výměny „mozků“ začali vyměňovat, kromě výše zmíněných umělců, i proroky (a prezidentky). Zatímco doma, ač publikují, přednáší či radí o sto šest, jsou ti naši (a naše) bráni(y) jako něco lokálního, ve světě, či alespoň v (ne)daleké cizině, s nádechem exotičnosti, by zcela jistě zazářili(y) jako celebrity a osobnosti, kterým se vyplatí naslouchat.

Možná bychom pak přestali, jako mlsné kozy, pro které je tráva na protějším kopci vždy o něco zelenější, závidět cizině a začali bychom umět oceňovat i vlastní, domácí proroky.

Jeden český lékař, který se intenzivně zajímá o tibetskou původní medicínu, se na své cestě jižní Čínou směrem k Tibetu doslechl o nějakém zázračném tibetském lékaři, chiropraktikovi, který prý dokonale napraví každou páteř. Poprosil své průvodce, aby do onoho místa zajeli, protože se chtěl poučit o přírodní tibetské lékařské praxi, a opravdu uviděl typického Tibetana v typickém oděvu, jak napravuje lidem záda. Po chvilce diskuse, protože byl na sebe patřičně pyšný, že se o jeho praxi zajímá dokonce i Evropan, a po obvyklém chlubení, jak dobře umí spravovat lidem záda, chtěl onen Tibetan podtrhnout kvalitu svého vzdělání a pochlubil se, že je tak dobrý, protože dokonce absolvoval třídní kurs u profesora Levita.

Český lékař se srdečně rozesmál, protože v Praze praktikující a vyučující český profesor Levit byl několik let i jeho učitelem.

Jiné myšlení

Nejen duchovní mistři všech dob (ti jaksi nepřímě), ale dnes i přímo a otevřeně jsme vyzýváni ke změně myšlení. Naposledy a důrazně o to požádalo shromáždění laureátů Nobelových cen v prosinci 2001: „Abychom přežili ve stále rychleji se měnícím světě, musíme se naučit myslet jinak, nově.“

Co je to jiné, nové myšlení?

Když v šedesátých letech začal Roger Sperry zkoumat rozdílné specializace mozkových hemisfér člověka, zjistil, že „každá hemisféra se chová tak, jako by si nebyla vědoma kognitivních událostí, které proběhly v hemisféře opačné.“ Od té doby víme díky stále dokonalejším výzkumným a zobrazovacím metodám stále víc, jak funguje mozek, a tedy, přeneseně, jak vnímáme, a dokonce myslíme. Nebo jinak, že nejsme, jak jsme se nazvali v rámci pýchy vědeckého poznání, tvorové dvakrát rozumní (*sapiens sapiens*), ale spíše plní nezvládnutých emocí.

Jinými slovy, ukázalo se, že „programy“ evolucí vtisknuté do našich mozků jsou dnes neuvěřitelně zastaralé a že nemůžeme žít, ale ani myslet, aniž bychom své myšlenky „nenamáčeli“ v emocích, což ovšem kvalitu našeho racionálního uvažování značně snižuje.

Rozčilený a nešťastný mozek se totiž rozhoduje úplně jinak než mozek šťastný a spokojený.

Dnes už doslova „vidíme“, co se děje v mozku při té či oné činnosti, a zjistili jsme, kromě jiného, že např. buddhismus, lépe řečeno pravidelná meditace, přináší štěstí. Že mozek lze a je třeba „trénovat“ právě tak jako biceps nebo paměť. Že myslíme většinou omezeně, ale máme na víc. Že se prostě musíme, řečeno počítačštinou, naučit defragmentovat svůj hard disk a začít vnímat a myslet jinak.

Jiné myšlení je spíše pravohemisférové než čistě racionální, se zvládnutými emocemi, spíše paralelní či holistické než lineárně logické. Materialisté odpustí, spíše duchovnější než materialistické. Jinými slovy, jiné myšlení je založeno na hlubším poznání sebe sama, na pravidelném tréninku, na soucitu a pravidelné očistě. Schopné nazírat věci v proporcích a v souvislostech. Vědomé si svých

omezení, tedy tolerantní k jinému způsobu vnímání či interpretace. Ne statické, účelné, zkoumající z odstupu detail, ale vitální, organické, spontánní a hravé, zúčastněné, celostní a se zpětnou vazbou k celku a vztahům. Uznává rozmanitost, pluralitu, menšiny, výjimky a multikulturnost (nebazíruje tedy na jednotě, univerzalitě, majoritě a standardizaci). Ne pouhá fakta, ale souvislosti.

A když už jsem zabrousil do světa počítačů, posloužím několika příklady o tom, že vše je jinak, než jak si naši racionalitu za každou cenu vyžadující otcové představovali, a že myšlení je daleko víc, než jsme tušili, a že se klube zcela nový přístup k realitě a možnostem, jak s ní žít a jak ji tvarovat. Už v průběhu devadesátých let totiž někteří nepředpojatí počítačovní nadšenci zjistili, že když se například blíží bouřka nebo je manželka rozčilená, nelze skládat hudbu na počítači. Netrpělivý softwarový odborník, rozčilený tupostí klienta začátečníka, který nechápe postupnost jeho vysvětlujících pokynů, věci a software spíše ještě více zašmodrchá.

Vím o mladíkovi, který se živí tím, že anglickému investorovi radí, jak spekulovat na burze. Je totiž intuitivně a vědecky nevysvětlitelně, přesně na tom místě, kam o vteřinu později dorazí ty správné a hlavně čerstvé informace o cenách různých komodit, a jeho klient tak jako investor může reagovat jako první.

Sám také rád hledám na internetu spíše intuitivně, ani vlastně netuším, co hledám, a najednou, jakoby náhodou, dostanu ty informace, o kterých jsem před chvílí ani nevěděl, že jsem je hledal.

Nedávno mi jeden počítačový odborník na viry vyprávěl o kolegovi, který opravuje coby správce sítě případné problémy mentálně. Když mu zavolají, že tam či onde je porucha, poprosí je, aby počkali dvě hodinky, udělá si čas, zavře oči, zamedituje, představuje si onu síť, většinou nalezne nějaké problematické místo, a představuje si, že provoz je opět hladký a data plynou. Pak mu volají, že už nemusí chodit, že síť najednou funguje.

Nádhera, že? Každé dítě je génius, a pokud jeho mozek nezablokujeme my dospělí, dokáže neuvěřitelné věci. Na mysl se derou logické otázky: jak moc už dnes ovlivňuje psychický stav člověka stav počítače, na kterém pracuje? Jak moc bude muset být počítač budoucnosti, který bude pracovat na kvantové úrovni, odstíněn proti takto negativním vlivům emočně negativního myšlení člověka?

Jak tak ovšem občas přicházím do styku s mládeží, musel jsem si povšimnout, že zatímco středoškolská mládež je otevřená a všestranně zvědavá, ochotná

a schopná jiného myšlení, již v druhých ročnících vysokých škol myslí studenti bohužel jaksi zbedněně, lineárně. Jak tak hovořím s těmi, kteří chtějí poradit, zjišťuji, že jejich problémy jsou přímým důsledkem způsobu, jakým myslí. Nemají nápady, bojí se odvázat, radovat, propojovat, vymýšlet nesmysly, smát se. Chybí jim, jako sůl (intuice) nad zlato (dosavadní racionality), jiné myšlení.

Chybí jim myš(lenka). Život je samozřejmě daleko víc než příslušný problém a jeho řešení v manuálu. Známa spisovatelka mi vyprávěla, že se jí porouchal počítač. Odborník nemohl chybu nalézt, nějak to nakonec spravil, ale druhý den počítač opět klekl. Nezbylo než to zkusit jinak, odšroubovat bednu, a hle, mezi jednotlivými vloženými destičkami s množstvím tištěných spojů se skvěla myší hovínka. Ano, přátelé, v tom počítači asi po nocích vegetovala myš.

Tohle zcela jistě není v žádném seznamu případných poruch nikde na světě. Přesto, nebo právě proto, by se nám všem vyplatilo, kdybychom se i v myšlení řídili prastarým buddhistickým heslem „Nečekej nic, ale buď připraven na všechno“.

Naše děti se totiž našťestí již rodí s jinak strukturovaným mozkiem. Jsou jaksi více připraveny na svět počítačů a život, který překvapuje a baví. A nám odrostlejším nezbude, než se radovat a (zpočátku jen) hrát si na jiné myšlení. Mozek se totiž, vážení, dá nejen defragmentovat, resetovat, ale i nově, jinak, přeinstalovat. Chce to zkusit myslet jinak. A pak tři měsíce vydržet – a hardware se přizpůsobí novému software. Člověk začne myslet jinak. A snad přežije.

Vy v něco věříte?

Člověk, který v něco věří, je obvykle zdravější, usměvavější a vůči katastrofám života rodinného i společenského odolnější. Lidský mozek je zkrátka utvářen tak, že když má něco, k čemu se může upnout, co jej sjednocuje, funguje efektivněji a mimo jiné nepropadá tak snadno negativním emocím.

Dnes snad již nikdo kromě několika babiček nevěří v onoho fousatého dědečka, který někde na nebesích sedí a kouká vševědoucně dolů na Zemi. I u nás, po čtyřiceti letech fanatického materialismu a v době třeskutého konzumerismu, roste počet lidí, kteří v něco, co nás přesahuje, věří. Nebo dokonce mají nějakou přímou mystickou zkušenost. Jsem si jist, že kdyby si někdo dal tu práci a pokusil se to zjistit, bylo by takových daleko více než oněch statisticky proklamovaných ateistů.

Těm, kteří se snaží nalézt duchovnost, přitom pomůže, budou-li si moci (nebo přesněji, dokáže-li to jeden program jejich myslí, fungující jen v bdělém stavu) nějak „rozumně“ vysvětlit historicky a empiricky zjištěnou skutečnost, že je přirozenější a výhodnější věřit než nevěřit a že život v celé své zázračnosti není náhoda. Onen tak propagovaný a do celých generací vtlučený materialistický názor o náhodném shluku bílkovin, který vedl ke vzniku inteligentního života, je přirovnáván k házení tun automobilových součástek na zeď v naději, že jednou z toho (podle statistické pravděpodobnosti) vznikne jízdy schopný automobil.

Pokusím se tedy v několika zdánlivě nesouvisejících odstavcích naznačit, že už dávno nejsme národem ateistů a že v něco věřit je přirozenou a vlastně běžnou součástí každého člověka. Duchovnost, mystické zážitky (stejně jako sex), to vše se vytváří v mozku. Lidský mozek se ještě celý první rok existence dítěte stále překotně vyvíjí. Právě tak, i když pomaleji, se vyvíjí a dotváří do sedmi let. Dnes ovšem víme, že teprve v době, které soukromě říkám „duchovní puberta“, tedy kolem jednadvacátého roku věku, svůj vývoj dokončuje: propojují se čelní mozkové laloky, člověk nalézá své místo v čase a v prostoru.

Tedy pokud ovšem žije ve společnosti, která pro tento „přechod“ má nějaký

rituál, nebo alespoň o důležitosti tohoto věku a stavu ví. V té naší, světské a dominantně ateistické, nahrazuje duchovnost (spirit) jiný všeobecně akceptovaný způsob uvolnění psychických problémů – alkohol (špiritus). V tomto smyslu je tedy každý alkoholik jen neúspěšný hledač duchovna, kterému společnost vnutila dobově dominující obraz shora ozářené božskosti – místo lesklé monstrance v kostele božsky ozářenou láhev alkoholu v televizní reklamě.

Vesmír jako náhoda? Velký třesk, tedy vznik našeho vesmíru, si můžeme představit jako gigantický výbuch. Všichni už jsme někde v nějakém televizním šotu nebo dokumentu viděli, jak se dnes dá přesně umístěnými náložemi odstřelit třeba vysoký komín tak, že spadne přímo na předem určené místo. Ukázalo se, že Velký třesk proběhl s přesností na čtrnáct desetinných míst! Zkusme to domyslet: kdyby na čtrnáctém desetinném místě byla například místo pětky čtyřka, už by vesmír zkolaboval do černé díry, nevznikly by hvězdy, planety, nevznikl by život a člověk. Kdyby na čtrnáctém desetinném místě byla místo pětky šestka, vznikající vesmír by se výbuchem sám rozmetl tak, že by opět nevznikly hvězdy, planety, život a člověk. Takové přesnosti žádný pyrotechnik na světě nikdy nedosáhl a nedosáhne.

Život jako náhoda? Kosmologové proto také již roky běžně diskutují o tzv. antropickém principu (vesmír již při svém vzniku musel nějak „vědět“, že v budoucnu má vzniknout život a člověk), darwinisté a evolucionisté o tzv. inteligentním plánu, atd. Hermes Trismegistos, Pythagoras, Kepler, indiští a středověcí evropští hudebníci a také tibetští lamové odjakživa věděli, že jak dole, tak i nahoře, a také že „kdo poznal zákony hudby, poznali zákony vesmíru“. Tedy že Vesmír nějak ladí.

Současná relativistická kosmologie hovoří také o „účastnickém antropickém principu“, tedy že nějaký určitý stav systému vznikne až tím, že jej pozorujeme (tzv. kodaňská interpretace). A také o jednotě mikrosvěta, makrosvěta a megasvěta.

Člověk jako náhoda? Jsme propojeni se svým okolím, přírodou, vodou a vzduchem, přírodními a jinými energiemi daleko víc, než nám náš materialismem posledních dvou století naprogramovaný mozek dovolí tušit. A pokud se ke své původní duchovnosti, tedy schopnosti v něco věřit, hezky rychle nevrátíme, pak naše civilizace zanikne jako mnohé jiné v minulosti.

I když o duchovnosti a víře v něco (kromě několika internetových stránek) české noviny nepíší a na televizní zprávy je to moc dlouhé povídání, něco se i u nás převratně mění.

Občas chodíme v čase východu slunce (velmi pomalou meditační chůzí) po Karlově mostě. Čistíme tak nejen své mysli, ale i prostor, který je dnes od jara do zimy naplněn jen turisty a obchodníky se suvenýry, který ale v době svého vzniku symbolizoval tehdejší způsob víry. Jednou v létě jsme krok (výdech) za krokem (nádech) prošli kolem nějakého opilce, jenž strávil teplou noc přímo na dlažbě mostu. Onen muž si při pohledu na skupinku podivně pomalu se sunoucích lidí chvíli nevěřícně protíral oči, kde že se to octl, a pak se pokoušel navázat konverzaci. Jenže zadání je jasné: jít pomalu v rytmu dechu, oči sklopené, plně se soustředit do třetí čakry, pod pupek, a nereagovat na nic zvenčí. Šli jsme pomalu dál, nikdo mu neodpověděl. Opilec chvíli přemýšlel a zkoušel to jinak. „Čendž many? Wexl?“ Zkusil možnost, jestli nejsme cizinci. Žádná reakce. Po chvíli, když jsme se pomalu, ale neochvějně zase vzdálili, a pokračovali ve své meditačně očistné pouti po mostě, jsme zaslechli dupání: asi ho něco napadlo a běžel nám to sdělit. Proběhl naší skupinou, před námi se otočil a vítězoslavně zakřičel: „Už to mám! Vy v něco věříte, že?“

Věřící dneška se totiž rozhodně nerekrutují jen z návštěvníků kostelů. Skutečnou duchovnost nebo možnost prožít nějaký mystický zážitek dnes stejně jako v minulosti rozhodně nezprostředkovávají jenom církve.

Duchovnost dnes hledá, a dokonce přes všechny prostředky vložené do reklamy konzumu i nalézá, stále více lidí i u nás. V USA se zjistilo, že mezi lety 1962 a 1994 se počet těch, kteří měli nějakou náboženskou nebo mystickou zkušenost, zvýšil z dvaceti dvou na třicet tři procent. Nejnovější výzkumy naznačují, že je to už asi čtyřicet procent.

Prostředníkem setkání s tím, co člověka přesahuje, nutně nemusí být kněz. Metodou vedoucí k mystickým zážitkům je dnes spíše buben, tanec, hudba, psychowalkman, rave, techno a jiné soudobé rituály.

Stále víc lidí tomu, v co věří, neříkají Bůh. Přesto věří.

Stále více lidí v něco věří.

Pozitivní lobbying

Svět, tak jak jej vidí média, není věrným obrazem skutečného světa, jak jej prožívá většina z nás. Jistě se ale shodneme na tom, že staré, navíc zkorumpované struktury v nových měnicích se podmínkách přestávají fungovat. Změna vycházející od nich je přitom v nedohlednu, protože „do politiky by museli přijít zcela noví lidé. Ti, kteří tam léta sedí, to změnit nedovedou,“ říkají odborníci na korupci. Čímž je naznačen jeden z možných způsobů iniciace změn: zvolit nové (a především ženy).

Dnes mi jde ale ještě o něco jiného. O lobbying.

Lobbying je věc poněkud ožehavá. Zvláště v českém provedení. Přesto jsou lobbiisté neodmyslitelnou součástí života moderní společnosti všude na světě. Potíž je jen v tom, že výrobci věcí člověku škodících si již dávno uvědomili, že aby mohli svůj výrobek lidem prodat, musejí jim ho vnutit – a naučili se využívat lobbyingu.

Zatímco tedy na propagaci buřtů, alkoholu, cigaret, coca coly, aut a dalších k životu nezbytných věcí je vynakládáno nepředstavitelné množství peněz, a lobbiisté neúnavně za každou další neřest bojují do poslední naplněné obálky, věci zdravé a člověku a společnosti prospěšné nejsou vidět. Proč? Protože je nepropagujeme s takovou vehemencí, jako výše zmíněné komodity, a nelobujeme.

Jinými slovy, nepodporujeme „své šerify“, a pak se divíme, že nám vládnou ti, které jsme nechtěli a nechceme.

Podle neoficiálních statistik by například přes 30% Čechů rádo jedlo zdravě, poslouchalo v rádiích relaxační příjemnou hudbu, cvičilo jógu a koukalo v televizi na pořady o duši. Kde jsou ty pořady? Přitom jedna 4% menšina dokázala svým lobbyingem prosadit speciální zákon a má svůj pravidelný pořad v Českém rozhlasu atd.

Kampaň části islámského světa proti karikaturám Mohameda začala až čtyři měsíce po jejich otištění v malých dánských novinách, ihned poté, co jeden horlivý muslim sám rozeslal svůj protest na 6 milionů adres na internetu...

Čímž se dostávám k tématu. Internet (různé ty diskusní skupiny a chaty) je přeplněn neurvalými vulgárními odsudky různých rejpalů a kverulantů. Jenže není to i vina těch, kteří jsou (po)slušní? Zatímco kverulanti nelení a píší, kdykoliv se jim něco nelíbí, a že je to setsakra často, když se nám (po)slušným něco líbí, prostě nenapišeme a nenapišeme. Autoři tak trpí nedostatkem (pozitivní) zpětné vazby, a ostatní čtenáři, kteří žijí zdravě a ekologicky, si mohou myslet, že jsou sami, izolováni.

Což takhle napsat pochvalu a ocenění vždy, když se nám něco líbí a zamlouvá? Což takhle rozesílat pozitivní slušná upozornění na příjemné akce, koncerty, lidi, články, knihy, samozřejmě včetně omluvy za nevyžádanou zprávu?

S tím souvisí i další věc: zatímco nakladatelé až na výjimky kašlou na spisovatele a dobré knihy (jde jim jen o zisk, a právě tak jako knihy by mohli prodávat uhlí nebo brambory), nám čtenářům, kteří ještě nezapomněli číst (delší a náročnější věci), by to nemělo být jedno. Což takhle vytvořit na internetu nějaké to (nejprve virtuální) místo, kam by čtenáři nadšení z nějakého autora nebo knihy, nebo spisovatelé sami, zveřejňovali ukázky (své tvorby)? A někdo by mohl založit subskripční společnost: čtenáři by svou objednávkou a zálohovou platbou umožnili vydání té které knihy (a existenci neprávem opomíjených myšlenek a spisovatelů). A měli by něco jako bibliofilské vydání, které by nikdo jiný neměl.

Což takhle nějak se dát dohromady, abychom o sobě věděli? Jak v rozhovoru pro časopis Dotek před lety při své osobní návštěvě Prahy řekl z vlastní zkušenosti známý americký buddhista, ekolog, spisovatel a básník Gary Snyder, „lidé kteří chtějí něco pozitivně změnit se prostě musí organizovat. A když pár místních komunit začne spolupracovat, vzniká obrovská síla, opravdu silné hnutí. Myslím, že v Evropě máte pořád strach veřejně vystoupit a říkat vládě o změně, pořád je tu ten strach z vězení, strach vyjádřit se veřejně a nahlas.“

Tak znovu: což takhle pozitivní lobbying? Jak ví i Snyder, „počítač a internet nám umožňuje být usazen ve své vesnici a přitom být kosmopolitní a mít všechny informace, které potřebujete. Takže můžete být místní a zároveň i mezinárodní.“

Samozřejmě to chce již lidi, kteří něco o sobě a světě kolem vědí, a nezatrpkli. Kterí se umí bránit médiím a tlaku reklamy (rozuměj - té negativní). Kterí si začali klást ty skutečně relevantní otázky. A kterým dojde, že prozatímni internetová roztříštěnost všelijakých zájmových skupin by už konečně chtěla

i nějaké místo (zpočátku klidně jen virtuální), kde by se aktivity různých skupin v zájmu větších iniciativ a změn protnul. Čeští jógíni tak neví nic o svých krajanech tai-či-čuanistech, vegetariánech, reikistech, pěstitelích bambusů, ekolozích, tibetanistech, indolozích, mandalistech, atd. atd. Přitom by (vždy na konkrétní velký úkol) stačilo propojit již existující internetové stránky a databáze adres...

Samozřejmě, dodává i Snyder, „hlavní proud naší společnosti je ovládán velkými penězi. A také médii. Ale organizováním sítí komunit vytváříme kulturu lidí, kteří se nespolehají na média. Kteří nepřijímají populární hodnoty.“

A sem už vstupuje (v mém případě) buddhismus, tedy jakákoliv autentická duchovnost lidí, kterým jde nejen o vlastní prospěch. „Taková lidé jdou vlastní cestou, vědí, jak jít za svým cílem, například pomocí meditaci nebo spolupráce. Nechtějí se nechat ovlivňovat nějakou ideologií“, dodává Snyder. Jakoby komentoval také rostoucí počet současných dětí, jejichž mozky jsou už jiné než ty naše, a které, pokud jim dáme možnost nenechat si ve škole zglajchšaltovat (nebo vyudit) mozky, si třeba už nikdy nenechají nabulíkovat žádnou ideologii a reklamu.

Takto lze pokračovat: což takhle pozitivně zlobovat pedagogy? Jakmile totiž učitelé zjistí, že ve skupině a s kolegou či dvěma ve třídě je to hra a zábava a vzrušující proces výchovy budoucích laureátů Nobelovy ceny, v rámci kterého jsou při odchodu ze školy nabiti energií, a jejich práce dostane hluboký a pro ně i společnosti tak potřebný smysl, nebudou váhat. Výuka se pro ně stane meditací a prospěje všem.

Což takhle pozitivně zlobovat děti (rozuměj: dát jim možnost dovědět se i o pozitivních věcech, programech, modelech)? I děti jsou cílem negativního lobbingu, takže je nejvyšší čas dopřát jim toho pozitivního. Aby se mohly svobodně rozhodnout. Zatím se proti cílenému tlaku lobbistů (tabákového, potravinářského a farmaceutického průmyslu) nedokáží bránit a nemají tak svobodnou volbu.

Dostávám se i na svou parketu (protože tam všechno začíná): což takhle pozitivně zlobovat (rozuměj: informovat je o vlivu těhotenství na zdravotní a psychický stav budoucích dětí, o alternativních a již dostupných možnostech a zdravotních i finančních výhodách přirozených porodů atd.) všechny těhotné (každý rok je jich téměř 200 000) a hlavně porodníky?

Což takhle prostě někde, kdekoliv, pozitivně začít?

Strany změnu nepřipustí

Noviny a některé časopisy se začínají plnit šokujícími a občas dokonce i docela konkrétními popisy korupce – a ticho po pěšině (protože to buď nikdo pořádně nečte, anebo těm nahoře je už úplně ostentativně jedno, co si myslí ti dole). Občas se ovšem objeví rozhovor nebo citát, který mi zarezonuje.

Bývalá velvyslankyně a dnes poslankyně Evropského parlamentu Jana Hybášková na téma současné politiky a blížících se voleb řekla: „Strany dnes mají tak velkou moc a jsou tak provázány s finanční oligarchií a průmyslem, že opravdovou změnu nepřipustí.“

Všechno, o čem jsme snili v onom týdnu v polovině listopadu 1989, je jaksi pokroucené jinak. Vzpomínám na téměř fyzický pocit jakéhosi trhnutí (imaginární oponou divadla světa), když jsem poslední den na Václaváku a pak na demonstraci na Letné ucítil, že ono eticko morální vzdmnutí českého národa, projevující se například až neuvěřitelně vtipnými reakcemi davu na dění kolem a řeči řečníků, skončilo. Od určitého okamžiku to byla už jen otázka techniky provedení převratu a dalšího rozdělení moci – nastalo budování známostí a onoho „provázání“ politiků s podnikateli.

Moc korumpuje v jakémkoliv množství a tvaru. I o mne se pokoušela otřít. V té menší, privátní formě měla docela humorné rysy. Byl jsem tehdy vyzván, abych na Praze 2, kde mám trvalé bydliště, šel do té doby, než proběhnou první svobodné volby, dělat poslance obvodu za Občanské fórum. Nikdy jsem za minulého režimu nevolil, takže domovnici v domě, kde jsme bydleli, brali všichni rudí čerti, protože jsem jí a obvodu kazil stoprocentní účast. Za pokus zahrát v rámci celosvětové mírové akce na Letné na gong jsem byl dokonce vězněn a odsouzen. Díky tomu všemu jsem „poslancování“ cítil jako morální povinnost a také jako možnost jaksi vyvážit pověstné misky vah oné kamenné a slepé krasavice, která si říká Spravedlnost. Říkal jsem si, že mi tuhle životní a „politickou“ zkušenost už nikdo nevezme. A taky že ne.

Chodil jsem na zasedání rady, ale vyhýbal jsem se funkcím jako čert kříži.

Pracoval jsem ještě jako hlídač v Národní galerii a tam také za mnou jednou přišel jeden řezník, který si v rámci tehdejšího živnostenského uvolnění chtěl od městské části pronajmout nebytové prostory a otevřít řeznictví. Na žádosti musel mít i souhlasný podpis poslance za tu kterou část městského obvodu. Telefonoval mi, já mu slíbil, že mu to okamžitě podepíšu, ale že už jsem v „práci“. On spěchal, tak že tam za mnou přijde. Otevřel jsem mu velikánská galerijní vrata, v bráně jsem mu ten papír podepsal a chtěl se rozloučit. On, překvapen snadností a rychlostí „úředního aktu“, mi honem mezi vrata, která jsem zavíral, začal strkal tašku, ze které zpod mastného papíru vyjukla jelita a taky velká tlačenka. Začal jsem se smát, zavřel jsem a řezníka šokoval tvrzením, že si nic nevezmu, a navíc maso nejím, jsem vegetarián. Ztuhl a já už odcházela dolů vestibulem, když se zeptal, kdy může tedy přijít podruhé. Já na to, proč podruhé? Podpis už máte. Ale váš předchůdce říkal, že musím přijít třikrát, vysvětloval zkroušeně.

Větší korupce, ve které už jde o velké prachy, je důmyslnější. Když už byly volby blízko a já se těšil, že to přežiji bez jakékoliv funkce, najednou vystala nutnost obsadit jedno místo ve správní radě nově zřizovaného podniku, který by z několika desítek tehdy tak typicky a zlodějsky se chovajících Restaurací a jídelen vytvořil nový, nezkorumpovaný a navíc oficiálně neprodělečný podnik. Kroutil jsem se jako žízala, ale nebylo zbylí. Všichni kolegové už měli funkcí několik, já žádnou, takže jsem nakonec souhlasil. Do voleb a konce mého fungování ve státní správě chyběly jen necelé dva týdny a vypadalo to jen na jedno jediné zasedání oné rady. Hned třetí den mi ale někdo telefonoval.

– Pan Marek?

– Ano.

– Jste pan Marek, poslanec za Prahu 2, který se má příští pondělí dostavit na zasedání správní rady Restaurací a jídelen Prahy 2?

– Ano, jsem to já. Co byste si přál?

– To jsem rád, že jsem vás zastihl. Víte, my tu máme takový malý, ale pro nás neřešitelný problém. Máme tu poukaz na měsíční letecký zájezd pro dvě osoby kolem světa, převážně v oblasti Dálného východu, s nástupem příští úterý. A nemáme jak ho uplatnit, nikdo nemáme čas. Nemohl byste nám pomoci a nevzal byste za nás ten zájezd, protože jinak propadne?

Ztuhl jsem a okamžitě praštil telefonem. Došlo mi, že tihle šikovní úředníci si

dokázali za necelé tři dny o mně zjistit úplně všechno. Věděli, že příští týden končím jako hlídač a chci být „na volné noze“, a že tedy budu mít spoustu času, na to stačilo zatelefonovat na osobní oddělení. Ale že stihli kontaktovat prokuraturu pro Prahu 2 a z uzavřeného, stále ještě estébáckého trestního spisu vytáhnout informaci, kterou věděl jen můj estébácký vyšetřovatel major Peřt, to jsem žasl. Ten se mne totiž jednou, když jsem ho zase zklidnil (aby si nekazil zdraví), zeptal, jaký je můj nesplnitelný sen. A tak jsem mu jen tak z legrace, a abych utratil čas, protože ve výslechové místnosti bylo přece jen lépe než na cele, vyprávěl, že takový letecký zájezd pro dvě osoby aspoň na měsíc kolem světa, nejraději na Dálný východ, to by bylo něco. Věděl samozřejmě ze zabavených materiálů a předchozích výslechů, že jsem buddhista a medituji a znám leccos o Indii a především indické klasické hudbě, že jsem byl v Japonsku, že tehdy nebylo možné pobýt i v Číně atd.

Došlo mi, že je tak snadné a jaksi samozřejmé prostě jen tak jet na zájezd – a tím podat čertu prst. Už by mne na celý život měli. Došlo mi také, že jako rozený bojovník za spravedlnost a vyznavač pravdomluvnosti, přímé řeči a rovných vztahů nemám šanci bránit se intrikám a zákulisním taktikám zkušených celoživotních profesionálů ve falšování, překrucování a lhaní. A že pravděpodobně všichni, kteří jsou v politice delší dobu, jsou takto manipulovatelní a manipulovaní. Je mi jasné, že v jakémkoliv dalším jakkoliv morálně se tvářícím režimu stejně vstanou staří a vyrostou noví podvodníci a zkorumpovaní veksláčtí šibalomové a že proti nim nemám a nemáme šanci. Dokud se vnitřně nezmění lidé, kteří následně změní celý systém.

O pár desítek slavných tunelářských extempore a stranických skandálů, několikery nic neřešící volby, jednu opoziční smlouvu a dva prezidenty později je situace tak pokroucená, že ať novináři odhalí jakoukoliv korupci a píší jakkoliv ostře a konkrétně, vždy to vyšumí do ztracena, viz některé televizní „investigativní“ pořady, noviny a časopisy.

Opravdová změna totiž nepřijde ani po těchto volbách.

Opravdová změna musí nejprve nastat v hlavách voličů.

Sama bývalá velmi kompetentní velvyslankyně (která byla ze služeb ministerstva zahraničí propuštěna po druhé válce v Iráku, protože kritizovala tehdejší českou diplomatickou pasivitu), dnes aktivní v Evropském parlamentu, která, coby

žena, například tvrdí, že česká politická scéna je jednoznačně machistický prostor, jaký nezažila ani v arabském světě, k tomu podotýká: „V české politice se stále ještě neobjevila generace nových mladých lidí s jiným vychováním a jinou kulturou. Modlím se, aby tahle generace přišla.“ Příliš naděje si ale nedává, protože dobře ví, že začít se musí již na školách, jenže zjistila, že například na pražských gymnáziích studenti vůbec netuší, proč by měli jít volit, co je to občanský postoj či otevřená společnost, a že v politice mají být i ženy.

Strany změnu nepřipustí.

Řešení je jako vždy dvojí: krátkodobé (důkladná defenestrace státní správy), jenže to se ale za nějakou dobu „problém“ vrátí, nebo dlouhodobé (správně porodit, vychovat a vzdělat onu novou generaci politiků a úředníků).

Strany změnu nepřipustí.

Ukazovátko

Svět je podivné místo, pokud jde o způsob, jakým si v něm počíná Homo sapiens sapiens. Nedávné události přinesly celou řadu souvislostí, na které bych poukázal z poněkud jiné strany, jak už je mým zvykem.

Hlavní aktér sametové revoluce, Václav Havel, dostal od George Bushe jako jeden z mála cizinců nejprestižnější americké vyznamenání. Spolu s ním řád převzalo dalších deset Američanů, a jestli jsem dobře viděl televizní záběr, také bývalý slavný herec Charlton Heston. Ano, to je jeden ze slavných protagonistů filmu Romulus a Remus, ale také nejslavnější obhájce „práva“ vlastnit střelnou zbraň (už řadu let je předsedou americké asociace podobně naladěných „vlastenců“ a zdárně několikrát zablokoval přijetí zákona o omezení prodeje střelných zbraní).

Žalářník a masový vrah z kambodžského vyhlazovacího tábora z osmdesátých let klidně prohlásil: „Kdyby strana a vláda rozhodla, že můj strýc je zrádce socialismu, zlikvidoval bych ho také.“

Když Iráčané díky televizním záběrům mrtvých těl zabitých synů Saddáma Husajna uvěřili, že jsou Udaj a Kusaj mrtvi, oslavili konec zabíjení tamním běžným způsobem – střelbou do vzduchu. Později vyšlo najevo, že zbloudilé a padající kulky zabily třicet lidí.

Co mají tyto události společného? Puška je jen puška a nedá se s ní dělat nic jiného než střílet. Proč jsou ale lidé tak nepoučitelní a vyrábějí další a další střelné a jiné zbraně? Proč si ničí vzduch a vodu a nekontrolovatelně se rozmnožují atd.? V čem je příčina pravidelného dějinného selhávání intelektuálů? Proč se Němci (Italové, Číňané, Iráčané, Chilané, Kambodžané a další podobní) nechali opít Hitlerovým (Mussoliniovým, Maovým, Husajnovým, Pinochetovým a podobně Pol Potovým) rohlíkem a tolik lidí i u nás pasivně následovalo jeho (nacistické, maoistické, komunistické, naftové, zbrojařské, ziskové či, jako v případě dr. Mengeleho, vědecké) instrukce?

Zkusme se na to podívat zcela jinak. Co když je příčina problému uvnitř každého z nás? Malé děti do určitého věku neumějí lhát. Když v rámci testu, který

zkouší, jestli a za jakou odměnu by zalhali, na něco ukazují prstem, nezalžou a nezalžou. Jenže psychologové dali dětem do ruky ukazovátka a vida, i ty velmi malé a jinak prokazatelně lži zcela neschopné děti klidně lhaly.

Co to naznačuje? Nabízím dva z mnoha pohledů. Za prvé, jsme evolucí naprogramováni na život v africké lesostepi v tlupě maximálně o 25 členech. Našimi zbraněmi jsou nehty a zuby. Na to máme v mozku příslušné „brzdy a pojistky“. Jenže člověk, který by jinak králíka nezabil, vezme „ukazovátka“, tedy luk a šíp, a vida, už to jde. Dnes jako pilot zmáčkne tlačítko a vypustí z letadla bombu, konzumuje každodenní porci bifteků a párků, ale při pohledu na kapku krve omdlévá. Jako vládní úředník podpisem na rozhodnutí postavit další gigantickou hydroelektrárnu zničí existenci stovkám vesnic a statisícům lidí. Nikomu přece přímo neublíží, že ano? On přece jen mačká tlačítka, podpisuje oběžníky, on jen ukazuje „ukazovátkem“.

Za druhé, naše vědomí prostě nezvládá jak emoce, tak příval nových a dalších informací a událostí. Lidově řečeno, nemáme na to, co se kolem nás děje, „buňky“. Jsme snadno (zvláště v davu, v kině nebo před televizní obrazovkou) opiti rohlíkem. Příroda a evoluce nás vybavily na střet s králíkem nebo lvem (zaútočíme, nebo utečeme), ale ne na setkání s malou mocí vládního či magistrátního úředníka, s plynovým pedálem v automobilu řítícím se zakázanou rychlostí či s výše zmíněnou střelnou zbraní.

Slavný psychologický test Stanleyho Milgrama navíc odhalil, jak jsme neuvěřitelně snadno zmanipulovatelní. V onom testu měli studenti tlačítkem přidávat elektrický proud a „trestat“ tak pokusné osoby, které viděli jen na monitoru, vždy, když nezvládly zadaný úkol. Ukázalo se, že naprostá většina pokusných osob před monitory klidně přidávala proud a „mučila“ pokusné osoby, které se na monitoru svíjely bolestí, a dokonce umíraly (samozřejmě, bylo to domluveno a bolest a smrt byla jen předstírána). Jen velmi málo studentů pokus přerušilo a mělo dost morálky, selského rozumu, a jak je vidět, i osobní odvahy „neuposlechnout“ příkaz.

O čem to uvažují? O tom, že bychom své instituce a zákony a mocenské mechanismy měli nastavit tak, aby to odpovídalo daným možnostem našich organismů. Že bychom, tak jako každého řidiče autobusu, zodpovědného za životy padesátky přepravovaných lidí, i své politiky a generály a zákonodárce

a soudce a policisty atd. měli prověřovat psychotesty. Že by ze zákona měli být tito tak dobře placení lidé přímo a okamžitě odpovědní za svá (politická, ekonomická, zákonodárná či vojenská) rozhodnutí. Když už jim dáváme do rukou ona pomyslná „ukazovátka“.

Je konečně třeba naučit se se sebou a následně i s „ukazovátkem“ zacházet. Na to sice budeme potřebovat hezkých pár generací, ale jinak to nepůjde. A mezitím si na všelijaká ta ukazovátka a především na svou neschopnost odolat pokušením (moci, nezodpovědnosti) dejme setsakramentský pozor.

Trojí zápor

Po zvolení Terminátora guvernérem Kalifornie odpověděla česká konzulka, komentující tuto událost i možnost dalšího postupu Arnoldova svalnatého, leč původem rakouského těla až na post prezidenta USA pro Český rozhlas typicky česky: „Tady už několikrát i v této souvislosti padl výraz Everything is possible, tedy Nic není nemožné.“ Pozitivní větu přeložila, jako by se nechumelilo, dokonale negativně.

Slyšíte ten rozdíl? Zatímco sebevědomí, usměvaví Američané říkají, že vše je možné, a také proto úspěch střídá úspěch, Češi dávají přednost překladu dokonce s trojím záparem! A proto také se mračí a mračí a závidí si a závidí a jsou tam, kde jsou, taková, jací jsou.

Když člověk používá zápor (nebo negativní popis či zvolání nebo negativní přídavná jména), podvědomě sám sebe a své tělo připravuje na onu negaci. Jinými slovy, když vlastně bezmyšlenkovitě a velmi často tvrdíte, že máte se životem samé problémy, i když budete tvrdit, že to zase tak negativně nemyslíte, budete mít problémy. Tělo totiž vykonává příkazy mysli (tedy slov a vět), a dostane-li podnět, vyprodukuje adrenalin, aby se připravilo na budoucí problémy. Stáhne se, nedokáže pak adekvátně vyřešit přítomné problémky a problémy. Těla nás většiny Čechů jsou, také kvůli zprávám v novinách i v televizi, které jsou z 90 % negativní, způsobu řeči (většinou jen a jen kritizujeme a pochválit neumíme), neustále stažená, připravená adrenalinem na všechny ty budoucí a hrozící problémy. A za deset let jsou z toho neustálého napětí všechny ty v naší společnosti tak běžné bolesti šíje, krční páteře, bolesti v kříži a samozřejmě i žaludeční vředy, potíže s játry, slinivkou, vysokým krevním tlakem atd. Lékaři tomu dnes říkají syndrom X a tvrdí, že to je daň rychlému civilizačnímu tempu a že to tak je vlastně normální. A už se těší, jak za nimi pak budete docházet i s neurózami, cukrovkou, astmatem, roztroušenou sklerózou, chorobami srdce a cév, poruchami sexu atd.

Když totiž o něčem nadšeně prohlásíme, že to je strašně krásné, nařídíme tělu, aniž jsme to tak chtěli, produkovat adrenalin, protože první adjektivum je

negativní. Když prohlásíme, že je to děsně fajn, nebo dokonce použijeme tak pozitivně vnímané rčení jako „To není problém“, netušíme, že to mysl vezme negativně a připraví se na problém. Podvědomí nikdy nelže a není schopno ironie. Když řekneme, že to nelze neudělat, vyjadřujeme tím sice původně pozitivní přístup, ale podvědomí opět nemůže nezareagovat produkcí adrenalinu. Ztratili jsme cit pro skutečné významy slov, už ani nevíme, jak snadno jsme spadli do pasti jazyka a zdánlivě výhodné možnosti používat v češtině v jedné větě dvojí, ale i trojí zápor.

Říkáme „To je bezvadný“ a myslíme si, jak jsme pozitivní, ale už nám, na rozdíl od podvědomí s jeho produkcí adrenalinu, nedochází, že slovo bezvadný je složeno hned ze dvou záporů – předpony „bez“ a slova „vada“. Když nám něco překvapivě snadno jde, okomentujeme to tak často a snadno užívanou větou „jako by se nechumelilo“. Házíme záporny kolem sebe, jako by se nechumelilo, jenže ono se, uvnitř, v našich tělech, chumelí.

Není to zase až tak naše vina. Tak nás vychovali úzkostliví a o základní potřeby se neustále starající rodiče a učitelé. Byli jsme k tomu částečně i naprogramováni tím, jak nás porodili (říká se tomu vrozené nastavení nervové soustavy), (ne)kojili, nechali v porodnicích křičet hlady a strachy neschopné pohybu v pevných povijanech (dnes se tomu říká inhibice akce, tedy nereagování na kontaktní signál kojence, a ví se, že právě tohle je základem mnoha pozdějších a již zmíněných civilizačních chorob), jak nás doma a ve škole neustále okřikovali, kritizovali a trestali. Naši rodiče a „odborníci“ všech medicínských a pedagogických věd o tom donedávna také nevěděli.

Jenže my už, poprvé v historii lidstva, víme. Víme, že jazyk je past, víme, jak sami sebe svými emocemi a slovy a myšlenkami programujeme. Tedy, měli bychom vědět, jen kdybychom byli zvyklí a schopni rozlišovat priority. Jen kdybychom si uměli přiznat, že jsme v pasti, protože teprve poté, co jsme si to přiznali a vnitřně přijali, můžeme z pasti ven.

Jinými slovy, možná jste o tom všem až do téhle chvíle, vážení čtenáři, také nevěděli. Jenže teď už to víte a od nynějška už se nikdy nebudete moci vymlouvat, že za to až tak nemůžete. Teď už víte, že dvojí, či dokonce trojí český zápor a tak obvyklé používání slova problém a naprostá absence jakékoliv pochvaly je tělu a psychice a zdraví škodlivé. Jak z pasti ven? Třeba jen tím, že si každý večer, těsně

před usnutím, ve snaze být zdraví, neřeknete to obvyklé „Nebudu nemocný“, ale „Jsem zdravý“. Třeba jen tím, že si pokaždé, když vám z úst vyjde slovo „problém“, koupíte banán (a věnujete jej nějakému dítěti nebo žebrákovi na ulici, protože po nějaké době budete přecpáni banány, protože zjistíte, že to slovo používáte neuvěřitelně často). Třeba jen tím, že začnete místo slova problém používat slovo radost. Zkuste si teď okamžitě nahlas říci ono obvyklé „Já mám s tím svým šéfem (kolenem, tlakem, žaludkem, životem) takový problémy...“ a hned poté vyměňte problém za radost: „Já mám s tím svým šéfem (kolenem, tlakem, žaludkem, životem) takový radosti...“

Za dva tři měsíce zjistíte, že život není problém, ale radost, a že s tím, jak jste změnili a zpozitivněli slovník, změnili jste a zpozitivněli jste i svůj život. Everything is possible. Vše je a bude možné.

Půlveřinová mája

Omylem odhalené řadro Janet Jacksonové v přestávce televizního přenosu finále amerického fotbalu rozpoutalo vlnu mediální hysterie včetně okamžité reakce tamních strážců morálky. Ti rozhodli, že další celosvětově sledovaný televizní přenos (z udílení cen Grammy) budou vysílat s půlveřinovým zpožděním – aby měli čas na případné vystřížení choulostivých scén nebo na náhradu potenciálně sprostých slov například rappera Eminema známým písknutím. Nakonec, protože přece nejsou žádní troškaři, z toho bylo vysílání „přímého“ přenosu zpožděné o celých pět minut. To jsou paradoxy, že? – přímý přenos, a přitom pětiminutová rezerva pro cenzory. Tedy žádné „být u toho“ a slavné a apologety moderních médií tak zdůrazňované here and now, teď a tady.

Svět chce být klamán. Už pár tisíc let tvrdí Indové, že svět je iluze, mája. Dnes to vědí (a empirické poznání dávných mudrců tak potvrdili) psychologové a hlavně neurologové, zvláště ti, kteří zkoumají mozek pomocí magnetické rezonance. Zjistili, že Indové měli pravdu: svět je to, co nám mozek (navíc zbarvený emocemi a celoživotními předchozími vlivy) zpožděně promítá na monitor naší mysli. Konečně, chce se zvolat každému, kdo léta cvičí jógu a na vlastní tělo a mysl ví, co je to duchovnost a Cesta k ní, a komu se především vědci celé roky ironicky posmívali.

Dnes to navíc víme i přesně: každý z nás prožívá svět na jedné, a své pocity, vjemy a dobrodružství v něm na druhé straně, s půlveřinovým zpožděním. Pokud rádi čtete, doporučuji obtížný, ale velmi výživný text knihy S. Pollacka Chybějící okamžik z roku 1999 (Mladá fronta, edice Kolumbus 2003) se zvláště „obrazoborekým“ podtitulem Jak nevědomí utváří moderní vědu.

Neodpustím si ironickou vsuvku. Čeština zná slovíčko „mimoň“. Označuje jím člověka, který je jaksi „mimo“ mísu, realitu, události, v nichž se vyskytuje. Případá mi, že naprostá většina našich současných politiků (ale i celá řada těch „světových“) je jaksi permanentně mimo mísu. Nejen o onu evolučně danou půlveřinu, ale možná tak o těch pět minut (i když někteří jsou snaživci a jejich mája je někdy až pětiletá).

Ukázalo se, že tak jako film a televize (přesněji napsáno pohyby v nich), i naše

vnímání světa je „iluze“. Iluzí bylo a je také podlehnout tvrzení o jediné objektivitě dneška, vědě. Je stále zřejmější, že iluzí, majíou, je i právě ona zvláště v minulém století (a bohužel u nás doposud) tak obdivovaná a propagovaná „objektivita“ vědců. Každý vědec je přece (vnucuje se mi sem floskule „v neposlední řadě“) jen člověk, a i on tedy žije v téže půlveřinové iluzi přítomnosti. „Nad podílem nevědomí ve vědě nelze jen tak mávnout rukou,“ píše S. Pollack. Každý, i ten proklamativně nejobjektivnější vědec (nebo ryzí racionalitou se neustále zaštiťující makroekonom typu V. Klause), ať se ohání objektivními podklady svých tvrzení sebevíc, je tedy také jen a pouhý člověk ovládaný emocemi. Což by nám je, všechny scientisty na piedestalu Vědy, mohlo zlidštit. Jsme jako oni, přesněji, oni jsou jako my. Všichni žijeme v iluzi reality, jen někdo ji má půlveřinovou a jiný pětiminutovou.

Prožívám právě zvláštní čas, občas opeřený e-mailovým sporem s lidmi, kteří na má ostřejší a radikálnější tvrzení v některých fejetonech z poslední doby namítají, že jsem mimo a příliš radikální a že bych se měl vrátit ke stylu, kterým jsem proslul před lety. Tehdy jsem své přednášky a články a názory a tvrzení nabízel tolerantněji a šířil stylem „Co když je to jinak..., třeba takto?“

Podobně jsem nemohl celé roky prosadit koncepci své knihy o desítkách způsobů a metod jak „meditovat“, jak tedy být (překvapivě snadno a brzo) lepším a plnohodnotným člověkem. Název „Meditace, milé děti,... aneb Návod na použití člověka“ je prý urážlivý („Nejsme děti v první třídě a ty nejsi vševědoucí, abys nás mohl poučovat...“, namítali oponenti, vydavatelé a distributoři) a člověk prý návod k životu nepotřebuje.

Vážení, všechno je jinak, jen jste si toho prostě pro záplavu jiných věcí a vjemů (například skandál s odhaleným ňadrem) nevšimli. „Co když...“ už neplatí, protože už se to prostě ví (viz ona výše zmíněná iluzorní a evoluční danost – půlveřinová mája našich mozků).

Všichni musíme začít znovu chodit do první třídy školy života (o sobě samých a o způsobech, jak fungujeme). Mnozí z nás do ní už pilně docházejí.

Přítel mi připomněl kreslený Renčínův vtip, na kterém otec za dřevěným plotem instruuje syna: „To je svět. Běž. Návod k použití nebyl dodán.“

Všichni potřebujeme návod na (sebe)použití. A čím dříve a houšť, tím líp. Přinejmenším se nám může podařit pětiminutovou máju zkrátit na onu evolučně danou půlveřinu.

Reklama, která ubíjí

Celostránková reklama jedné nejmenované automobilové firmy, která se objevila v páteční příloze třetích nejčtenějších novin (a zcela jistě se objeví i v dalších a také, nejen v našich, televizích) s nápisem Design, který odzbrojuje, mne poněkud vykolejil. Posudte sami:

Když noviny a časopisy útokem zaplaví barevné obrázky (se všemi detaily krve či utrpení ve tvářích obětí a postižených) masakrů, katastrof, etnických válek, hladomorů či teroristických útoků, lze se přece jen (se zavřenýma očima) utěšovat běžnou výmluvou novinářů a šéfredaktorů, že přinášejí „jen“ zpravodajství. Co si ale pomyslet o „kreativcích“ (nebo bych měl napsat o kreaturách?), kteří vymýšlejí a vymysleli tuto reklamu? Co se jim honilo hlavami, když fotografii pro ni aranžovali, fotili a realizovali? Copak si už ani neuvědomují, že jak oni sami, tak zadavatelé reklamy, ale stejně tak všichni ti, kteří ji jen tak přeletí očima, dělají

to, čemu naše babičky říkaly „hrát si s ohněm“? Copak jejich otupělost záplavou jiných střileček ve všech podobách došla tak daleko, že jim nedochází nebezpečnost jejich konání?

Jedno (i pro vědce překvapivé) zjištění současné neurologie tvrdí, že podvědomí člověka nikdy nelže, a dokonce že nezná ani ironii. Kdybychom se nad touto reklamou stokrát usmáli, kdybychom stokrát věděli, že ve studiu ve skutečnosti nestříleli, ale rozstřílenou zeď „vyrobili“ v počítačovém programu, stejně podvědomí neošálíme: jde o (nějakým tím kalašnikovem) rozstřílenou zeď.

Navíc si tuhle reklamu zajisté budou s potěšením prohlížet i všichni kluci, kteří se zajímají o auta (a že jich je většina). Ví se, že dětský mozek nedokáže dohlédnout a pochopit důsledky a souvislosti některých jevů ve světě dospělých a prostě napodobuje své modely, vzory a hrdiny, tedy svět filmu, reklam a videoher. Pocit, že kvůli reklamě na auto se může rozstřílet zeď (to je hustý, řekl by asi o téhle reklamě nějaký ten výrostek), zapadne do příslušných neuronů a navždy bude sloužit v podobných situacích.

Chápete, oč mi jde? Propagovat dokonalost (designu) a krásu (nového modelu automobilu) pomocí rádoby vtipného sloganu (Design, který odzbrojuje) a především fotky rozstřílené zdi (tedy použitím zbraně) je pro mysl kohokoliv ještě přece jen neotupělého vjem veskrze negativní!

Jako se nedá prolhat k pravdě, vybojovat mír a zklidnit mysl usilováním, tak nemůžeme předstírat, že je v nás vše v pořádku, když kolem nás je nepořádek. Mimochodem, navštívil jsem opět po dvou letech Brno a zhrozil se. Náměstí Svobody je opět neuvěřitelně rozkopané: za posledních dvacet let nebylo nikdy v pořádku! Jak potom mají být v pořádku Brňané a jejich městský úřad? Právě tak podvědomí všech, kteří tuhle reklamu (a jí podobné) vidí a uvidí, nelze ošálit hezkou fotkou a slovem „odzbrojení“!

Již jsem to psal v jiných souvislostech: pozor na reklamu. Tváří se nablýskaně, ale (pomalu a jistě) ubíjí... Zatím jen všeobecný a přirozený pocit studu a nepatřičnosti, ale jak dlouho ještě mozky čtenářů (a jejich dětí) vydrží odolávat narůstající agresivitě a „důvtipu“ reklamního světa? Rostoucí počet dětských vrahů i u nás naznačuje, že pohár začíná přetékat.

Pozor na reklamu, která ubíjí...

Infobudoucnost

Musíme jíst, pít a dýchat. V poslední době je ale stále zřejmější, že ke svému životu, lépe řečeno k dalšímu vývoji, potřebujeme „konzumovat“ také informace.

Živí se mozek, zvláště mozek malého dítěte, informacemi? Zcela jistě ano. Jak a v jaké kvalitě, to už je otázka. Napadají mne tři oblasti, ve kterých je, aniž nám to většinou zatím dochází, zašifrován budoucí vývoj lidstva. Mohli bychom totiž být daleko chytřejší, vnímavější a připravenější.

Dítě ve věku tří let je tak „nasáklé“ možnostmi (vnímá na rozdíl od nás dospělých synesteticky, všemi smysly najednou), že „má buňky“, jak se lidově říká, na všechno: je potenciální houslový virtuóz, geniální matematik, ale také obětavý lékař nebo pedagog. Má neuronovou síť v šedé kůře mozkové neobyčejně hustě propojenou. Jenže, nemá-li dítě či člověk dost stále dalších a dalších stimulů, většina jiných než používaných propojení pak do puberty a po ní zanikne.

Začíná to ale již v době těhotenství a v okamžiku porodu. Ukazuje se, že dlouhodobější těhotenská traumata, znečištění vnějšího prostředí, nebo dokonce kouření či konzumace alkoholu matkou nenávratně poškozují to, čemu bychom mohli zjednodušeně říct kapacita, v tomto případě velikost a kvalita hard disku a operační paměti. Co je nejhorší, v okamžiku (obvyklého, ale já dodávám zbytečně medikalizovaného, a proto traumatizujícího) porodu každému novorozenci odumře několik milionů neuronů. Lékaři tvrdí, že to je v pořádku, že „příroda vytvořila rezervu“. Jenže se ukazuje, že některé kultury své potomstvo systematicky (nejčastěji zpěvem jak těhotných žen, tak jejich přítelkyň) „prenatálně stimulovaly“, a v USA a v Evropě, ale i u nás dnes již stovky žen takto „stimulují“ své potomky pomocí přístroje, který do břicha těhotné ženy vydává stále složitější rytmičky podněty. Tyhle děti se rodí s otevřenýma očima, usměvavé, s větší porodní vahou, zdravé a především daleko inteligentnější než ty „normální“. Jejich neurony jsou již onou stimulací navázány, propleteny a trauma porodu přežijí. Jinak řečeno, všichni jsme stávajícím způsobem porodu nenávratně poškozeni také co se týče paměťové a operační kapacity svých mozků.

Domnívám se dále, že jsou to pak následně i zastaralé a necitlivé způsoby výchovy a především vzdělávání, které v každém z nás (a ve velké většině současných dětí) další proces „nasávání informací“ spolehlivě zabrzdí. Kam a jak by se to vyvíjelo, kdybychom svým potomkům dopřáli neustále se zrychlující přísíl informací a nepřekáželi jim?

Něco se přece jen již děje. Také jste si všimli, že děti používají počítače, jako by se nechumelilo, zatímco my starší se neustále bojíme, aby se něco nepokazilo? Mozek současných dětí je totiž jiný, jakoby připravený. Velmi důkladný výzkum psychologů z univerzity v Tübingenu v Německu zjistil, že lidský mozek se mění. Otupují se nejstarší smysly, čich a chuť, a mozek se „kortikalizuje“: zvětšují se jeho frontální části, ve kterých „sídlí“ vědomí, duch, nebo, chcete-li, inteligence. Dvacetiletý výzkum zjistil, že se liší mozky lidí narozených do roku 1949 (psychologové je pracovníčně označili jako staré mozky), v letech 1949-1969 (modifikované mozky) a po roce 1969 (nové mozky).

Prenatální psycholog Fedor-Freybergh to v jiné souvislosti natvrdo vyjádřil takto: „Existují pádné důkazy, podporující názor, že funkce předjímá strukturu, v tomto případě morfologický orgán. Morfologická struktura se rozvíjí jako důsledek primární funkční potřeby. Orgán by se nevyvinul, kdyby zde neexistovala potřeba jeho funkce.“

Kam se ubírá vývoj lidstva? Nejsou ony rezervy v mozku a jeho současné morfologické změny jakousi v tomto stadiu závěrečnou fází přípravy na přechod od hmoty k informaci (právě tak se to totiž děje i v onom donedávna tak adorovaném světě materialismu. Jednotka výrobku dnes obsahuje 80 % informací a 20 % hmoty, zatímco ještě před dvaceti lety tomu bylo naopak.)?

Již v mládí jsem žasl nad informací, že člověk využívá svůj mozek z méně než deseti procent. K čemu je oněch zbývajících devadesát procent, ptával jsem se, tehdy marně. Dnes se rýsují některé velmi zajímavé možnosti. Při studiu mozku šimpanzů se například zjistilo, že i u nich je větší levá mozková hemisféra a i oni již mají tzv. Brocovo centrum řeči. Jak název napovídá, je to oblast, která řídí to, čím se lidé liší od zvířat – řeč. Jinými slovy, nevíme, proč prapředek šimpanze tuto možnost nevyužil, zatímco prapředek člověka ano a začal mluvit (a spustil tak proces, jehož neustálé zrychlování budí úžas a obavy). Naskýtá se ale provokativní otázka: jak mohla „evoluce“ vědět, co má připravit?

Jaké a na co ještě máme v mozku rezervy?

Co když budeme v dalekém budoucnu konzumovat stále víc informací než hmoty?

Co když zvětšující se frontální oblasti mozků současných dětí jasně naznačují trend?

Pak bychom ale, kromě mnoha dalších důležitých věcí, měli začít uvažovat i o zodpovědnosti. Právě tak, jak mnozí z nás začínají být zodpovědní za to, co jí, pijí a dýchají (a také co poslouchají, a jak uvažují), bychom totiž měli začít být zodpovědní i za to, jaké informace (s jakým „znaménkem“ a v jaké kvalitě) konzumujeme.

V tomto smyslu souhlasím s B. Blažkem: „Internet nepochybně přichází jako nová kulturní droga. Nová civilizace potřebuje jedince posedlé hledáním a vytvářením pomíjivých sítí. Není tak špatná vyhlídka, že dominantní závislosti nastupující civilizace přestanou být chemické drogy a stane se jí potřeba testování nových svobod.“

Dodávám: internet, to jsou především informace. A úžasem a nadějí mne naplňuje představa, že oni posedlí jedinci budou dominantně testovat, poznávat a zkvalitňovat nejen cesty vedoucí do vesmírů uvnitř svých mozků, ale následně i morfologický orgán tohle vše umožňující: mozek.

Pokud je to, co jsem zmínil, jakousi tvůrčí a projektovou i realizační možností, pak záleží jen na nás, na našich úmyslech a rozhodnutích, jaká bude naše (info)budoucnost. Bude-li potřeba funkce, orgán se vytvoří. Je pak jen a jen na nás, jaké znaménko svou činností zformujeme: zda plus nebo minus. Zatím, nevědomky, používáme stále intenzivněji to druhé. Už ale začínáme tušit, objevovat a rozeznávat souvislosti a možnosti. Byli bychom vskutku velcí hlupáci, kdybychom jich nevyužili.

Infozávislost

Také jste si všimli, že když dočtete knihu, kterou jste dostali pod stromeček, už nejste tak šťastní, jako jste bývali, když jste dočetli první verneovku? Že čím více novin a dobrých článků jste četli a filmů viděli, tím jsou vaše nároky vyšší, a i když shlédnete film, který je celkem v pořádku, jste zklamaní, protože jste čekali víc?

Možná jsme všichni prostě oběti jevu, který bych nazval infozávislost (v angličtině by to mohlo být *infobuse*).

Tvrdím již mnoho let, že my lidé jsme tvorové nehotoví, v tomto smyslu nepřipravení na takové jevy a způsoby vnímání, jako je třeba symfonická hudba, film a televize nebo atomová energie. Dnes, jak tak koukám kolem sebe a jak prožívám své vlastní zklamání, musím připojit ještě jednu závislost: závislost na informacích.

Mozek je prapodivné, neustále se vyvíjející zařízení. Mozek dítěte je jako houba: nasává informace, a čím víc jich má a čím dokonaleji je dokáže zpracovat do smysluplného tvaru, tím víc sám sebe upgraduje a tím je (dítě) šťastnější. I mozek dospělého neustále vytváří, podle toho, čím se ta která osoba zabývá a co intenzivně koná, nová propojení. Přitom v samotném slově „informace“ je obsaženo to, co je důsledkem zvědavosti, rozhovorů, naslouchání či jakékoliv soustředěné činnosti: „formare“ znamená tvořit, formovat. Řečeno slovy současné neurofyzologie a neuropatologie, když čteme něco, co nás bytostně zajímá, nebo když nasloucháme rozhovoru kolegů a napadají nás další souvislosti, mozek okamžitě vytváří tisíce nových dendritických propojení. Pokud se takto vzrušující (většinou nové) činnosti věnujeme alespoň tři měsíce, nová propojení jsou pak trvalá.

Co je ovšem hlavní: mozek zároveň produkuje endorfiny, přirozené opiáty. Moc se nám to líbí – stále nové filmy, zážitky, mobily, skandály. Dopřáváme si „opium“ v přírodní, lépe řečeno přirozené formě. Bereme infodrogu. A ve společnosti, jako je ta současná, se stáváme na informacích stále závislejší.

Noviny před dvanácti lety měly u nás jen několik stran, televize dva programy, mobily neexistovaly a počítač byl jen trochu větší kalkulačka s klávesnicí. Jsme dnes s kabelovým připojením (několik desítek kanálů) a internetem a DVD a SMS šťastnější?

Rozumějme si, nemám nic proti technologickému pokroku a nárůstu informací. Jen namítám, že zacházíme stále víc a s jakousi samozřejmou naivitou s něčím, o čem toho moc nevíme. Jinými slovy, možná bychom měli co nejdříve začít studovat způsoby, jakými nás příliv informací (in)formuje. Desítky mrtvol na prvních stránkách každých novin a denně v televizních zprávách jsou disproporčně zkresleným zrcadlem světa (kdy vás naposled zavraždili?). Nevíme, jak vnímáme, a čím vším a jakým znaménkem (in)formujeme to, co nás cele řídí a ovládá – svůj mozek. Lépe řečeno, už začínáme tušit, že náš svět je negativně formován také díky tomu, že jsme obklopeni negativními informacemi.

Varovných znamení přibývá. Když o něčem (zdánlivě neškodně) řeknu, že s tím či oním mám „problém“, tělo začne produkovat adrenalin a v mžiku jsem tělesně připraven na problém: svaly se stáhnou, zrychlí se tep. Proč ne, je-li to potřeba. Jsme-li ale staženi dnes a denně neustále (viz ony mrtvoly a katastrofy a problémy – a všichni „řeší problematiku“ všeho všude kolem), jsme individuálně, a v případě informační exploze jsme pak i společensky, stále víc nemocní. Více než 90 % všech zvláště dlouhodobých zdravotních potíží je totiž prokazatelně způsobeno rovněž dlouhodobým napětím v těle.

Co dělat? Začít konečně zkoumat, jak vnímáme a jak jsme způsobem, jakým registrujeme, třídíme a zpracováváme informace, (in)formováni. Především je třeba si to uvědomit. Nelze se dostat z pasti, dokud nezjistíme, že jsme v ní.

Mysl je přitom zvláštní potvůrka. Nezná ironii a zápor je pro ni jen zápor. Takže se z negativního (in)formování nedostanu, když prohlásím, že „s tím žádné problémy nemám“. Reklama, která o nějakém výrobku tvrdí, že „nemá chybu“, nefunguje. Jenže ono to jde daleko hlubinněji. Ukazuje se dokonce, že negativní očekávání pedagogů negativně (in)formuje jejich žáčky školáčky. Tak jako oheň (a atomová energie a symfonická hudba a film a televize), také informace jsou dobrý sluha, ale zlý pán. Zatím je konzumujeme jak zvířátka, většinou nevědomě a naivně. Nevíme, co a jak nám ta která informacev myslí dělá. Přesto jich konzumujeme, bez rozmyslu, stále víc a se stále větší závislostí.

Umění užívat si (informací, ale i hudby, atomové energie), ale nenechat se zneužít a vědomě a pozitivně (in)formovat svou budoucnost, to je (a hlavně bude), oč tu běží.

Rozhodující je úmysl

Věděli to staří moudří všech duchovněji orientovaných kultur, věděl to Buddha a Ježíš a víme to dnes i my (díky moderním zobrazovacím metodám). Rozhodující je úmysl. Jinými slovy, naši budoucnost určuje právě to, s jakým základním znaménkem (jestli plus nebo mínus) dnes vnímáme a jednáme.

Ukázalo se, že skutečně jsme strůjci svých osudů. Současná psychologie říká jevu, který znali a praktikovali staří buddhisté či taoisté a šamani všech věků, „princip sebevyplňujícího proroctví“.

Fred Alan Wolf, slavný současný americký teoretický fyzik, také tvrdí, že rozhodující je úmysl.

Freda jsem zažil počátkem devadesátých let minulého století na jedné mezinárodní konferenci v Kalifornii. Přenášel právě na téma „rozhodující je úmysl“ (vydal v tu dobu i stejnojmennou knihu). A vyprávěl svůj příběh. Jako nadějný vědec, několik let poté, co vystudoval s červeným diplomem teoretickou fyziku, publikoval několik prací a podruhé se šťastně rozvedl, se zase jednou ukrutně rozčílil, když našel karoserii svého nového sportovního vozu poškrábanou hřebíkem. A najednou mu došlo, že má sice nejvyšší možné vzdělání západního typu, ale že se zase rozčílil kvůli celkem nedůležité věci, přestože si tolikrát sliboval, že své emoce už přece zvládne. Rozhodl se tehdy, že se pokusí najít si nějakého duchovního rádce. A protože byl Američan, tak nějakého starého indiánského šamana. Tři měsíce jezdil od města k městu a ptal se po nějakém šamanovi. Nakonec skončil v baru v jednom městě u hranic s Mexikem a ze zoufalství se zeptal barmana: „Barmane, nevíte, kde bych našel nějakého šamana, duchovního rádce?“ Barman odpověděl, že on neví, on je jen barman, ale ta dáma tam naproti prý pracuje v knihovně, ať se zeptá jí. Fred se tedy představil, vyslovil svou prosbu a dáma odpověděla: „To nevím, já jen pracuji v knihovně. Ale počkejte, právě jdu z pošty, tak se podívám, jestli tam v té záplavě nabídek a letáků třeba právě dnes není náhodou pozvánka na přednášku nějakého šamana.“ A opravdu, ukázalo se, že se v tom městě bude za týden konat přednáška peruánského šamana.

Za rok byl Fred Alan Wolf v Limě, hlavním městě Peru, a s padesáti dalšími účastníky tříměsíčního šamanského kurzu v deštném pralese byl organizátory pozván do kina (aby se před ranním odjezdem rozloučili s civilizací). Promítali deset let starý peruánský film, který se jmenoval Větry ayahuascy a který pojednával o osudu jednoho mladého Američana, který několik let po absoloriu na nejprestižnější univerzitě a po třech rozvodech stál před poškozenou jachtou a hrozně se rozčílil. Uvědomil si ale, že se nechce stále rozčilovat, a že proto potřebuje najít nějakého duchovního rádce, tedy šamana. Pět měsíců putoval od města k městu, až skončil u hranic s Mexikem v restauraci a zeptal se servírky, jestli neví o nějakém šamanovi. Servírka odpověděla, že to tedy neví, že ona je jen servírka, ale ta paní, která si dává polévku tam v rohu, je majitelkou knihkupectví, tedy vzdělaná žena, ať se zeptá jí. Hrdina peruánského filmu se tedy zeptal i té paní, ta ale odpověděla, že ona o šamanech nic neví, že jen prodává knihy, ale že jde právě z pošty, třeba jí právě dnes někdo poslal pozvánku na přednášku nějakého šamana.

Fred Alan Wolf seděl v kině jako zařezaný, štípal se do stehů a nevěřil svým očím, ušima a myslí: „Vždyť to je o mně! Co se to děje? Ale to je deset let starý peruánský film?!? Jsem tedy jen jakousi loutkou v rukou Boha loutkáře?“

Ve filmu se Američan účastnil tříměsíčního kurzu v deštném pralese, a jak to v takových filmech bývá, potkal se s krásnou, o hlavu vyšší černovlasou Peruánkou, zamilovali se, políbili a byl konec. The end.

Na oné konferenci byl Fred se svou novou ženou (o hlavu vyšší černovládkou z Peru) a přednášel o své knize, ve které dovozoval na třech úrovních (světa mikročástic, světa lidí a světa galaxií), že rozhodující je úmysl.

Znám to z vlastní zkušenosti. Když mi bylo asi třiačtyřicet, začala mne bolet záda. Lékař mi předepsal nějaké pilulky a oznámil mi, že se s tím musím smířit, že to budu mít do konce života a že je to běžné. Vyděsil jsem se, a rozhodl se, že začnu nějak cvičit. Tehdy jsem nevěděl jak, jen jsem se rozhodl. A pár dnů na to jsem ve výkladní skříni jednoho knihkupectví na Václavském náměstí uviděl fotografie lidí, kteří cvičili jógu. Zaujalo mne to tak, že jsem hned další den oddíl TJ Jóga našel, a začal cvičit.

Hned na druhé lekci, při celkovém uvolnění těla v lehu na zádech (pozice šavásána) jsem zažil tak příjemný a osvobozující pocit, až jsem se musel začít nahlas smát. Když jsem totéž udělal na další lekci, cvičitel si mne zavolal a vyčinił mi, jak si

můžu z tak vážné věci, jako je pozice „mrtvoly“ (ano, tak se tenkrát tato pozice v českém „překladu“ nazývala) dělat srandu!

Já ale objevil duchovnost. Do té doby jsem věřil, jako ostatně většina tehdejších lidí, že existuje jen tělo a duše je náboženský předsudek.

Přitom jsem kolem oné výlohy chodíval často (tehdy se po Václavském náměstí denně korzovalo). Jen jsem ji „pro oči neviděl“. Jakmile tam ale byl úmysl.

Jinak řečeno: když se skutečně niterně rozhodnete a když váš úmysl bude čistý a jasný (jako příkaz počítači), pak, budete-li chtít začít cvičit jógu nebo potkat šamana, na správném místě a ve správném čase potkáte ty správné lidi, knížky, letáčky a cesty, jak se dostat k józe nebo k šamanovi (a ve vašem městě se objeví učitelka břišního tance nebo parta maminek založí hnutí za aktivní porod, nebo na síti narazíte na stránku nazvanou „pozitivní noviny“).

Věděli to staří moudří všech kultur a je nejvyšší čas, abychom to začali aplikovat (protože my už to taky víme a máme to i funkční magnetickou rezonanci a výpočty teoretických fyziků prokázané): rozhodující je úmysl. Stačí se (pozitivně) rozhodnout, tedy pojmout úmysl, a pak se začnou dít věci...

Stačí změnit zadání (svému egu, ale i výrobcům počítačových her a nových mobilů nebo palmtopů, ale také lékařům, filosofům, politikům, vládám, nefungujícím demokraciím, OSN)...

Pomalu

Pomalá, meditativní chůze (co výdech, to krůček, co nádech, to krůček, oči jsou sklopené, pozornost pod pupkem) je jednou z nejeфекtivnějších metod, jak začít se sebou něco dělat. Tedy, kdo je dnes spokojen se sebou a s tím, jak reaguje na svět kolem sebe, nic takového asi nepotřebuje. My všichni ostatní ale přece cítíme, že svět se velmi rychle mění, a zatímco instituce, politici, rozčilení šéfové, neschopné úřednice, nebo dokonce naše děti či partneři tvrdohlavě brzdí naše plány a představy, někam se vytratil smysl našeho a jejich konání. Nebo že by „vina“ byla i na naší straně?

Obnovili jsme ranní meditační chůzi po Karlově mostě. Jednou za čas, v sobotu ráno, v čase východu slunce, vyrážíme od schodů na Kampu směrem k východu, až téměř k poslední soše na staroměstské straně mostu. Mimochodem, obě tato místa jsou nad pozitivními zónami, což naznačuje, že nejen datum založení mostu, ale i jeho tvar a místo nejsou náhodné.

Co se v těle a mysli člověka, pomalého chodce, děje, když takto vědomě zpomalí? Začátečník asi má pár desítek minut potíže s koordinací dechu a kroků, s koncentrací do oblasti pupku a s pozorností, či případně dokonce s pokřiky a malými slovními provokacemi kolemjdoucích. Jde ale jen o to znovu a znovu prostě vykročit, nadechnout se, vykročit, vydechnout. Nenechat se vyrušit. A užívat si. Buddhisté tvrdí, a mají pravdu, že každý krok může být, nejen v tom duchovním slova smyslu, začátkem zcela nového života.

Jak se zpomaluje a vybalancovává tělo, zklidňuje se i mysl. Jak se zklidňuje mysl, začínají se měnit úhly, pod kterými chodec vnímal či vnímá svět kolem sebe. Zpočátku se hlavou honí nepřetržitý proud myšlenek (nic proti nim, tady jde o vymanění se z následných emočních copánků, na každé takové myšlence napletených), ale občas se na hladině mysli vynoří jakési mžikové vědomí zklidněnosti a pohody. Začátečník se trochu lekne, co se to děje, a tím si hlavu mysli samozřejmě rozčeří do obvyklosti, ale další krůčky tělo i mysl opět spolehlivě zklidní.

Po Karlově mostě to v tomto „tempu“ trvá něco přes hodinu. Východ slunce (čas „na okraji“ noci a dne) a jakási neprobuzenost poskytuje celou řadu následných vjemů a pocitů. Chodec se postupně naučí, jaksi „na okraji“ běžného vědomí, neko-mentovat a začne si všimát třeba detailů dláždění tak, jak je nikdy neviděl (víte, že na mostě zůstaly stopy po bagru, který v době záplav shora rozbíjel velké kusy chat a staveb, které by mohly poškodit pilíře?). Všimne si jiného chování holubů, pejsků či racků, zamiluje se do hukotu a postupného vyladování zvuku Vltavy. Smysly se jakoby rozostří, aby následně pomalý chodec s překvapením zjistil, že „paradoxně“ slyší, vnímá, a dokonce i cítí překvapivě víc a hlubinněji.

Samozřejmě že se vždy přihodí něco, co tuhle dokonalou meditaci v chůzi naruší. Tedy jen v tom prvním okamžiku. Později tyto příhody meditativní chůzi spíše dodají šťávu. Minule mi svítila vpředu čínská nevěsta v bílém, kterou její ženich, fotograf, celou hodinu trápil v relativním chladu ve stovkách různých póz na pozadí Hradčan (naštěstí měla obuty botasky), pobavil mne anglicky hovořící umělecký fotograf režirující hocha v cylindru a dívku v červenkavých nadýchaných šatech se závojem na tváři a slunečníkem v téže řvoucí barvě (co to je, divil jsem se, snad nějaké cvičení?). A rád vzpomínám, jak jsme jednou vzbudili opilce, který nás nakonec předběhl se slovy: „Už to mám! Vy v něco věříte, že?“

Jde o to, aby si tělo a mysl (a hlavně způsob vnímání) zvykly na jiné tempo. Na jiný, tedy pomalejší, a v důsledku toho kvalitnější způsob existence. Chcete-li, na jiný program. Právě a často jen při hodince takového chůze člověku často „dojde“, že svět (a tedy i sebe a svou roli v něm) lze vnímat docela jinak. Ne jako obvykle stále rychleji, klipověji, útržkovitěji, povrchněji, ale spíše a postupně do hloubky, ke kvalitě. Už klasičtí mudrcové hovořili v této souvislosti metaforicky o rybce, která náhodou vyskočí nad hladinu vody v akváriu a s obrovským překvapením zjistí, že to, co považovala za jeden jediný možný svět, je jen jedno akvárium. Její myšlení prodělalo revoluční objev. A tak začne skákat častěji a její myšlení se změní. Zmoudří. Má totiž přinejmenším více informací a z více úhlů.

Skeptici a obvykle (negativně) myslící a vnímající spoluobčané okamžitě namítnou, že rybka spíše vypadne na podlahu a chcípne. Jenže ti nikdy nezkusili skutečnou meditaci (třeba v chůzi). Nezažili záplavy štěstí po celém těle, objev vlastní duchovnosti a dokonalosti existence a vše pronikající radosti z vdechu a výdechu. Navíc jim nedochází (mají mozek zablokovaný povrchním, racionálním,

lineárním myšlením), že i oni jsou potomci jedné před miliony let zvědavé rybky.

Když člověk (třeba právě díky pomalé chůzi) objeví, že myslet, vnímat a žít lze jinak, začal tím takovou malou revoluci svého myšlení. Pak stačí jen pokračovat (proto je dobré chodit alespoň hodinku v kuse), přirozeně prodlužovat okamžiky vypnutého vnějšího programu ega (racionality, Karla či Marie) a naučit se „meditovat“, tedy čistit mysl. Tak jako si čistíme boty, šaty, zuby, lze čistit i mysl.

S tím, jak se pak postupně, doslova krok za krokem, mění (i když zpočátku jen na pár okamžiků) vnímání, mění se i hodnotový žebříček. Člověk, pomalý chodec, objeví, a vydrží-li, i nacvičí „jiné“ (pravohemisférové, holistické, paralelní) myšlení. Začne vidět věci a jevy v souvislostech. Začne objevovat, že někde uvnitř sebe sama toho má (například moudrosti, vědění, soucitu, lásky) daleko víc, než si myslel a než mu řekli.

Jen tak sed'

Zatímco svět v médiích je stále řvavěji konzumnější, stoupá počet lidí, kteří už rezignovali na možnost, že za ně jejich a své problémy vyřeší stát nebo nějaká instituce. A kteří začali hledat sami. Značná část z nich našla jednu z možných cest: buddhismus.

V prosincovém čísle časopisu National Geographic je delší článek, věnovaný právě tomuto „životnímu stylu“. I když statistiky stále tvrdošíjně uvádějí, že buddhismus je pátým nejrozšířenějším náboženstvím na světě (buddhistů je prý asi 380 milionů), většina jeho praktikujících přívrženců hlavně v USA a v Evropě o něm hovoří spíše jako o ověřené a fungující psychohygienické možnosti naučit se zvládat stresy každodenního života.

„Na celém světě je dnes nový buddhismus. Jeho filozofie se využívá při léčbě duševních i tělesných chorob a reformách v politice či životním prostředí. Myšlenek buddhismu využívají sportovci, vrcholní manažeři, lidé trpící chronickými bolestmi... Buddhismus už není jen učení pro mnichy nebo zámožné obyvatele západního světa, kteří mají dost času, aby se mohli plést do východních nauk. Propadají mu křesťané i židé. V Americe společně meditují černoši s Japonci. Jen v USA podle odhadu odborníků je na tři miliony praktikujících buddhistů. A podle studie z roku 2004 se 25 milionů Američanů domnívá, že buddhismus měl podstatný vliv na jejich víru,“ píše se v článku Perryho Garfinkela Buddhismus: z kláštera do obývacího pokoje.

O praktičnosti buddhistických metod svědčí i zmínky o meditačních programech ve věznicích. Vězeň, který říká, že není ve vězení proto, aby si odseděl svůj čas, ale aby se naučil meditaci vipassaná, naznačuje obrovské možnosti práce s programy vlastní mysli. „Míval jsem vysoký krevní tlak a problémy s nespavostí“, říká dále, „po prvních meditacích mi ale tlak klesl a spal jsem deset hodin. Býval jsem horkokrevný, teď jsem jako beránek. Jsem mnohem šťastnější.“ Desetidenní období meditací ve speciálním tichém vězeňském oddělení ovšem prospívá i věznilům: „Doslechl jsem se o meditaci a chtěl jsem ji vyzkoušet,“ říká jeden

dozorce. „Dříve jsem vězně bil, byl jsem v takovém stresu, že se ze mne stala bestie. Po kurzu se znovu cítím jako člověk.“

Po velmi dobrém článku o mysli z března 2005 je tento článek o buddhismu dalším příspěvkem světznámého magazínu v typické žluté obálce k nabídce možnosti jak zvládnout současný nárůst agrese a propagace násilí v médiích a ve společnosti.

Pro mne je ale důležitá i jedna zdánlivě obyčejná zmínka o „angažovaném buddhismu“ vietnamského zenového mnicha Thich Nhat Hanha, jehož semináře meditační chůze a meditací ve Francii navštěvují už desítky let tisíce lidí z celého světa. Lidé se tam učí zvládat konflikty a naučit se vyjednávat tím, že si prostě jen sednou. „Změna obvykle začíná, když si pohrajeme s větou: Nedělej nic, jen tam tak sed“, říká známý mnich.

Věta „Nedělej nic, jen tam tak sed“ by měla být navíc vytesána do kamene nad všechny dveře všech porodnic a studenti porodnictví (ale i politologie a sociologie, etnografie a dalších věd) by se ji měli učit nazpaměť podobně jako Pýthagorovu větu a Einsteinův vzoreček.

Nedělej nic, jen tam tak sed'. Před lety se primář Vrchlabské nemocnice a porodník MUDr. Libor Kavan, propagátor přirozených porodů, přiznal: „Právě to, aby člověk udržel ruce za zády, aby do porodu nezasahoval, bylo pro mě velice těžké, protože jsem jako ostatně každý porodník byl vždy zvyklý stále něco dělat.“ V rozhovoru pro časopis Baraka č. 12 (z roku 2001) dále uvedl: „Rodička by měla mít u nekomplikovaného porodu svobodu rozhodování. Ona sama si rozhodne a my ji do ničeho nenutíme. Jestli třeba chce podat klystýr. Dnes už se ví, že není vůbec nutný. Jestli chce oholit rodidla. Dříve se holilo u všech rodiček. Věřilo se, že je to prevence infekce, dnes se ví, že pravý opak je pravdou – holení riziko infekce naopak zvyšuje. Takže neholíme, nepodáváme klystýr, nerodíme v klasické poloze naznak. Ta je pro porod asi nejméně výhodná. Každá jiná, tedy vzpřímená poloha, usnadňuje sestup hlavičky, protože spolupůsobí gravitace a rozšíří se pánevní vchod. Ta tzv. klasická poloha na zádech je výhodná hlavně pro porodníky, protože mají k rodidlům rodičky pohodlný přístup. Snažím se tedy vystříhat celé řady úkonů během porodu, které považuji za zbytečné, nebo dokonce i škodlivé.“

Nedělejte nic, jen tam tak sed'te (pro případ, kdyby se něco zvirtlo, jak vy říkáte), vážení pánové porodníci. Neustále roste počet studií prokazujících, že když

u běžného, přirozeného porodu muž, porodník, není, porod je snazší a bezpečnější. A také značně levnější.

„Když to dokážeme,“ dodává MUDr. Kavan, „porod ženě rodičce i nám přinese takový pocit uspokojení a štěstí, jako asi máloco.“

Nedělejte nic, jen tam tak chvíli sami se sebou sedíte, pánové poslanci a senátoři, když se debaty právě díky vašemu mužskému stylu soupeření a okamžité reakce zvrhnou na tu nejnižší úroveň (kam se hrabou reality show, říkají sami poslanci). A když to dokážete, vaše emocemi rozbouřené hladiny myslí se zklidní, a vy pak přijdete na řešení jakkoliv zapeklitého a obvyklými stranickými cestami neřešitelného problému, dodávám. A co my ostatní? Každému z nás by rozhodně prospělo, kdyby se naučil meditovat a občas „jen tak seděl.“

Ignorance

Od doby, kdy jsem se začal zajímat o umění poznat sebe sama a pozitivně se změnit, jsem měl potíže při překládání klasických buddhistických textů z angličtiny, a to i se zdánlivě běžně používaným slovem ignorance. Věděl jsem, že to je jakýsi druh nevědomosti, ale přeložit to například slovem blbost nebo používat jej ve smyslu „on je ignorant“, tedy že něco neví nebo neumí vlastní vinou, je nesmysl. Přitom i slovo nevědomost ale v mých samizdatových čtenářích tehdy evokovalo spíše nevzdělanost. Jenže i kandidát věd může být ignorant.

Jak se tak poslední dobou množí zprávy ze světa neurověd a evoluční psychologie o tom kterém často překvapivém zjištění, o složitosti a neuvěřitelně důmyslně a komplexně provázaných procesech v rámci našich životů, musím na tohle slovo myslet téměř při každém i letmém pohledu na titulky našich novin či na pořadí a náměty televizních šotů ve zprávách. Povrchní závěr je jasný každému: ignorance některých politiků, vědců, herců, bavičů je stále vyšší a řvavější. Je tu ale ještě něco daleko hlubinnějšího.

Ukazuje se, že člověk je bytost vytvarovaná a vypiplaná evolucí k naprosté dokonalosti – ve svém prostředí. Je zrozen k tomu, aby byl šťastný, zdravý, usměvavý a zvědavý. Tedy v optimálních podmínkách. Ale on sám dělá všechno proto, aby ty podmínky optimální nebyly. To, o čem jsme přesvědčeni, že jsme, je totiž jen jakási povrchní pracovní verze neinformovaného ignoranta. Ignoranta, který přes všechno své „vzdělání“ až donedávna netušil pranic o tom, jak vnímá, myslí a funguje. A který možná právě proto sám sebe, pokud ne přímo zabíjel, tak systematicky poškozoval, rozuměj, programoval (například necitlivě vedeným porodem, autoritářskou výchovou a výukou, ale i kouřením a pitím alkoholu atd.).

Mimochodem, ignoranci se nevyhne nikdo, ani ti, kteří to myslí dobře. „Někdy ani nebrečí, když se narodí, a matku si od začátku prohlíží jako dospělý člověk“, píše o „indigových dětech“ jakoby překvapeně terapeut, který jim a jejich rodičům pomáhá. Z jeho věty ale čouhá ignorance jako sláma z bot: i on je přesvědčen (tak jako celá společnost, ještě dnes vydatně školená filmy, ve kterých,

když hrdinka rodí, rodí v leže na zádech a s řevem a bolestmi), že když se dítě narodí, musí křičet. A když nekřičí, tak se plácne, visíc hlavičkou dolů, po zadečku.

Tak znovu neurovědci nedávno (pomocí funkční magnetické rezonance) zjistili, že svět, tak jak jej my lidé vidíme, je skutečně iluze, jak tvrdí již 2 500 let buddhisté. Naše smysly sice registrují informace o prostředí, ve kterém se pohybujeme, ale obraz, který takto získáváme, rozhodně není to, co registrujeme. Například když mluvíme, výsledná slova a věty vznikají až v našem mozku v asi tuctu různých a od sebe oddělených částí mozku. Když se na něco podíváme, v mozku začne pracovat až jednatřicet odlišných oblastí. Jedna zpracovává svislé linie, druhá horizontální, jedna rozeznává pohyb, další je specializovaná na modrou barvu. A když pozorujeme něčí obličej, potřebujeme k tomu ještě daleko víc částí mozku. To mozek sám, tedy nám zatím neznámé mechanismy a programy v něm, nakonec ve dvou desetínách vteřiny obraz nějak poskládá a my vidíme a třeba poznáme něčí obličej.

Jak poznamenává i Craig Hamilton (který zveřejnil delší studii Je Bůh ve vaší hlavě? na téma vědeckého pátrání po záhadách vědomí v časopise What is enlightenment), věda čím dál víc potvrzuje teze dávných mystiků, že my lidé jsme „jen“ jakési biomašinky, které jsou ovládány spíše svým mozkiem a jeho programy než svou svobodnou vůlí. Dobrou zprávou je, že tohle zjištění může být prvním a nezbytným krokem k vykročení směrem k „probuzení“.

Opravdu nemůžeme z pasti, dokud nevíme, že jsme v ní. Doposud jsme, jako ignorantí, věřili jen svým smyslům a „racionálnímu“ úsudku. Dnes začínáme odhalovat pro některé vědce až krutou pravdu, že svět, jak ho my lidé vnímáme, je iluze. Přitom po tisíce let bývalo právě tohle zjištění počátkem a startovacím mechanismem pozitivní transformace mnohých jedinců ve všech dobách a kulturách.

Současná neurovědecká zjištění a potvrzení tohoto tisíce let starého poznání jsou tak jakousi další šancí (nejen racionálních, rozuměj, ignorantských jednotlivců, ale poprvé dokonce celého lidstva) probudit se a dostat se ven z pasti slepé uličky a krize ignorance.

Umění a falzum

Šest z deseti obrazů na českém uměleckém trhu jsou padělky, říkají noviny. Antonín Kosík má tedy pravdu, když píše: „Pravost či opravdovost je dnes pojmem relativním – pod pravou italskou zmrzlinou v Pařížské ulici v Praze se skrývá zmrzlina z provozovny Dolní Josefov, pravá Věstonická venuše prochází z Předmostí a pravá Duchampova ready made (*pro neinformované: tzv. „nalezený“ objekt, který je již hotov a uměním se stává tím, že jej umělec za umění prohlásí a vystaví v umělecké galerii, pozn. aut.*) záchodová mísa byla vyrobena na zakázku dle plánů mistrových. A konečně: málokterý z teoretiků umění, kteří pronášejí moudra o odlišitelnosti falza, viděl na vlastní oči byť jen jediný originál... v době všudypřítomných falz je neekonomické zabývat se tím, co je falzum. Je vhodnější zabývat se tím, co falzum není.“

Ale ani on nenavrhuje řešení několik staletí starého problému evropské estetiky a uměnovědy, jako ostatně nikdo kromě několika umělců, kteří intuitivně a empiricky ve svých dílech nalézají kousky onoho uměleckého vytržení, políbení můzou, a jejich díla tedy jsou skutečnými a nenapodobitelnými originály, protože v nich jsou otisknuty myšlenkové gejzíry, které vysílá autorův mozek v procesu tvorby.

Psal jsem na toto téma již kdysi dávno, takže v rámci pokusu podívat se na to úplně jinak částečně opakuji: počátkem osmdesátých let jsem (samizdatově) komentoval pokusy přítele, který, ač nikdy nestudoval malířství, nebo právě proto, začal z přetlaku své pravé mozkové hemisféry (povzbuzené pravidelným cvičením jógy, meditací a vegetariánstvím) malovat křídami na černý matný papír (nebo dokonce na tmavý samet) svítivou, barvami kypící a i u nás „slavnou“ sanskrtskou mantru Óm.

Tehdy jsme se v hojném počtu, profesně a zájmově velmi různorodém, sjížděli v létě v jeho „ašramu“ (bývalém zájezdním hostinci) na různé ty jógické, meditační a šamanské vikendy či týdenní kurzy. Někteří mezi námi se učili nebo naučili „měřit“ si podzemní prameny, geopatogenní zóny či jiné nehomogenity v prostředí, v místnosti nebo i v jiných lidech (věřte, takto se dá pomocí virgule,

vlaštovky, drátků, rukou nebo zvuku například znějící tibetské mísy, kterou přejíždíme nad tělem příslušného člověka, snadno zjistit, že měl před lety zlomenou nohu nebo má potíže s krční páteří). Ti tak brzy zjistili to, co sám autor, který pro velký zájem občas podlehl naléhání a nakreslil tyž tvar či barevnou kombinaci Óm ještě jednou. Přestože to byla opět jeho vlastní ruka, přestože totéž namaloval třeba jen pár dnů, či dokonce hodin poté, co domaloval originál, kopie byla vždy snadno rozlišitelná: „nevyzařovala“ tak jako originál.

Vysvětlení se nabízí samo: když autor maluje něco nového, poprvé, jeho mysl vysílá unikátní komplex energií, které se musí otisknout do kresby, obrazu, výkresu, sametu. Když ale maluje totéž podruhé, ono vysílání je již ochuzeno právě o proces vznikání a vynalézání, který se kromě jiného vyznačuje propojením mozkových hemisfér. Když člověk jen něco obkresluje, kopíruje, hemisféry se nepropojí. A falzum a kopie je od originálu velmi snadno rozeznatelné.

Když paní učitelka předkreslí na hodině kreslení na tabuli dětem jablko a vyžaduje, aby ho „obkreslily“ (a dokonce dává pětky těm snaživcům, kteří si něco přimyslí – právě tohle se mi stalo ve 4. třídě a nikdy na to nezapomenu), v mozcích dětí nedojde k oné tvůrčí bouři vjemů a propojeností, jako když je požádá, aby si „vymyslely“ a nakreslily jablíčko.

Dávný uměnovědný problém by byl snadno vyřešen, kdyby se umělečtí kritici naučili používat nějakou tu virgulku a dokázali si každý obraz „změřit“. Originál totiž, na rozdíl od kopie, těm, kteří se vyladí anebo se to naučí měřit či cítit, vyzařuje – nezaměnitelně, nefalzifikovatelně, jako originál.

Už proslulý V. V. Štech říkával o určitých obrazech, že jsou „teplé“. A marxismem a ždanovskou estetikou odkojení kritici „intuitivně“ vybrali a odkoupili pro Národní galerii v dobách třesnutí socialismu z mnoha obrazů Františka Kupky přesně ty, které jsou nejlepší (vyzařují největší harmonii). Mé vysvětlení – na rozdíl od obvykle jen u stolu píšících recenzentů tihle kunsthistorici před oněmi obrazy, tedy originály, nějakou chvíli fyzicky postáli, a museli tak být oním „vyzařováním“, jakkoli nevědomě, ovlivnění.

Možná kunsthistorie čeká na to, co tak revolučně změnilo neurovědy – na nějakou tu magnetickou rezonanci, která by na obrazovce počítače jednoznačně potvrdila, že ten či onen obraz či kresba jsou originály, nebo jen díla z nějaké mistrovy dílny, nebo jednoznačná falza. Ale také na kterém místě obrazu to mistr

odflákl (neb ho právě rozčílila milenka) a od kterého obrazu to například s Pollockem šlo z kopce (až k sebevraždě).

Právě tak je ale ovšem „otištěn“ stav mysli kuchaře v jídle, které si dáme v restauraci, nebo rozpoložení a láska babičky ve svetru, který upletla vnukovi k Vánocům. Právě proto některým zahradníkům všechno roste a jiným zase skomírá, právě proto někteří dirigenti (stavem své mysli) posvěť všechno, co dirigují, a bylinkový čaj z „továrny“ nefunguje, zatímco bylinky nasbírané tehdy a tak, jak je to správné (a jak „cítí“ babka bylinkářka), jsou dokonale účinné. I na talíři je tedy některé jídlo originál a jiné „falzum“, některý svetr hřeje a jiný jen kouše, některá nahrávka některé symfonie potěší, z jiné (protože třeba dirigentovi v den koncertu ukradli auto) posluchače rozbolí hlava atd.

Je jasné, že obraz, před kterým stával malíř třeba půl roku několik hodin denně (zvláště pak, maloval-li ne zátiší, které je vidět, ale Boha), „funguje“ právě tak, jako když si Ind nebo Tibetán na doporučení svého duchovního učitele zpívá mantra třikrát denně stoosmkrát čtyřicet devět dnů za sebou (a když to čtyřicátý třetí den splete, musí začít znova). Zatímco jednou vyposlechnutá mantra z cédéčka nebo narychlo jako na běžícím pásu nakreslený obrázek Hradčan (který si koupí turista na Karlově mostě) nefungují, zátiší s citronem a kyticí (protože tehdy nic jiného malovat nesměl) holandského autora, který tak maloval Boha, září jako pravoslavná ikona.

Mysl, přesněji napsáno, duchovní stav mysli tvůrce, a jeho úmysl, je to, na čem záleží. V tomto smyslu Kupkův realistický obraz Druhý břeh září právě tak jako jeho nejduchovnější abstraktní malby (přestože namaloval „jen“ řeku a skutečný břeh s trávou a stromy – on ale měl na mysli „druhý břeh“ duchovní, prostor, kam se dostane člověk zážitkem osvícení, nirvány).

V tomto smyslu jsou tibetské mandaly, jakkoliv abstraktní, přímo majáky vedoucí adepta správným směrem k poznání sebe sama (a probuzení z iluzí), zatímco většina i těch slavných abstraktních obrazů rychlokvašených umělců Západu jsou jen čáranice a cákance, nemající, na rozdíl od tvrzení galeristů a obchodníků s uměním, cenu ani použitých barev.

Dovedeno do extrému, cokoliv, co udělá (namaluje, napíše) takový zenový mistr, je originál. On je totiž po desetiletích tréninku mysli a duchovním probuzení tak dokonale soustředěn na cokoliv, co dělá, že vše, čeho se dotkne, vše, co vytvoří,

září (a rezonančně pak pozitivně infikuje i mysl toho, kdo se na tu či onu třeba tušovou malbu dívá) a je nezaměnitelným a ne-zfalšovatelným originálem.

To pravé, originální umění totiž často ani nevypadá jako umění (třeba pár tahů štětcem, zenová zahrada). Zatímco ušmudlané a ukoptěné výkony různých našich snaživců (krasobruslařů, politiků, herců aj.) jsou „falza“ a je to cítit, výkony a díla skutečných mistrů svých oborů (ať jsou to architekti, sportovci, malíři nebo spisovatelé či duchovní učitelé) jako by vznikly samy od sebe, jen tak, levou rukou. Jsou prodchnuty zvládnutou technikou, ale především uměním cele se do tvorby ponořit, a pak již zmíněným (pozitivním) úmyslem. Osoby (ega), technika, forma – to vše slouží úmyslu a předávané myšlence, a ne naopak.

Přitom žijeme v převratných časech: Co je těch ještě nedávno tak oslavovaných knih o filosofii, estetice (a nejen marxistické), kunsthistorii, psychologii, sociologii a lidském myšlení a dalších z levé hemisféry (mužů) vycucaných pseudo-problémech, které dnes nestojí ani za prolistování! Myslím, že bude velké umění vymyslet, jak s nimi ekologicky šetrně naložit.

Až se mi to chce, pro ty, kteří nejsou „připoutaní“ ke slovům, dotáhnout ad absurdum a provokativně napsat, že ti, co se učí a naučili poznat sebe sama a pak dokázali a dokáží žít podle toho, k čemu mají vlohy, aniž by jakkoliv ubližovali prostředí či ostatním lidem, jsou stále silněji zářícími originály. Ti ostatní (i když třeba donedávna, dokud netušili, jak na to, ne vlastní vinou poškození) jsou jakési parafráze a karikatury, nebo, abych se vrátil k tématu knihy, recenze a této úvahy, lidská falza.

Utrpení

V souvislosti s premiérou filmu herce a režiséra Mela Gibsona Utrpení Krista (a v návaznosti na celou řadu kritik a zamyšlení jak na internetu, tak v našem tisku – včetně realistických fotografií potoků krve z těla bičovaného Krista) bych rád na téma utrpení nabídl poněkud jiný pohled.

Jak jsem tak více než dvě desetiletí na svých přednáškách zdůrazňoval (v souvislosti s tím, jak funguje náš mozek, jak souvisí nárůst agresivity s medikalizovaným porodem), že lidské utrpení individuální i společenské není něčím jen a jen osudovým či nezvratitelným, setkával jsem se s různými reakcemi. Zarytí materialisté a hlavně umělci brunátněli při zmínce, že lidé by se mohli docela dobře bez utrpení obejít (pak by prý nemohla vzniknout vrcholná díla světového umění), zarytí i skrytí katolíci brunátněli při zmínce, že se současnému utrpení není co divit, když takhle křesťanská civilizace má přímo ve znaku symbol utrpení – ukřižovaného Ježíše Krista, a i lecčemu otevření radikálové nedokázali problém domyslet (a protřpět) do skutečně potřebné a ke změně radikálně vybízející hloubky.

Jak se neuvěřitelně rychle množí další a další důkazy, že humanisté (vegetariánští a v možnost člověka změnit se věřící spisovatelé a myslitelé, za všechny uvedme třeba Tolstého, Thákura, ale i Verna) měli pravdu a teoreticky správný směr, jak díky moderním zobrazovacím metodám přibýlo zvláště v posledních deseti letech pádných důkazů, že hlavní příčinou a zdrojem většiny utrpení je právě nevyhovující průběh těhotenství a lékařským násilím oplývající velkovýroba miminek, začíná být i jasné, odkud by měla začít náprava věcí lidských. Jen jestli není příliš pozdě, tak jako v případě řady globálních a prakticky neodvratných ekologických katastrof.

Victor Hugo kdysi napsal, že „utrpení nelze vymýtit, protože je zákonem Božím“.

Nesouhlasím. Psal to ve společnosti, která byla dominantně evropocentrická a křesťanská. A tehdy nemohl vědět to, co víme dnes my.

Ve stejný den a v týchž novinách jsem o kus dále našel článek s výmluvným

a téměř dokonale vysvětlujícím názvem „Plod trpí stresem matky – stresové hormony v těle matky ohrožují duševní zdraví dítěte“. Vždyť je to přece jasné: „Stres v těhotenství vede přímo ke schizofrenii, poruchám chování, depresím, agresivitě a celé dlouhé řadě obtíží a chorob.“

Jinými slovy, utrpení, kterým musel při porodu v posledních sto letech projít stále větší počet dětí, se nemohlo neodrazit na utrpení světa. Jak se chováme ke svým právě se rodícím dětem, tak se ony budou chovat k nám a světu, až dospějí.

Ony „abnormality ve vývoji mozku“ v prvních dvou trimestrech těhotenství, na které poukazuje článek, nemají, vážené (nastávající) maminky, přímou souvislost jen se zcela zbytečnými stresy spojenými mimo jiné s neodolatelnou potřebou vymalovat a vygruntovat byt týden před termínem porodu, a ani ne jen s průběhem porodu, ale také se vztahem společnosti, otců, vlády a ministerstev k mateřství vůbec, s chováním (bohužel většinou tragicky nepoučených) maminek a tatínků k sobě a svým dětem v prvních letech života každého dítěte, se stylem výuky na našich školách atd.

Jinými slovy, dnes už konečně, poprvé v historii lidstva, víme, v čem je problém (a celou nekonečnou řadu dalších důkazů naleznete jak v knihách, za všechny H. Goerová: Průvodce inteligentní ženy na cestě k lepšímu porodu, tak na internetu: www.rodina.cz, www.iham.cz, www.aperio.cz, včetně celé řady mých fejetonů snad v nejbližší budoucnosti na www.baraka.cz, teď na www.osud.cz, například v rozhovoru se mnou, nebo na www.cs-magazin.com – když už se vám nechce alespoň zalistovat v knize Nová doba porodní!

Jen jsme, tak jako v případě oněch výše zmíněných ekologických problémů, zatím ani nezačali konat. Stále jen okecáváme.

Stručně řečeno – naprostá většina utrpení, o kterém je v podobných filmech, románech, obrazech a zatím planých diskusích řeč, je způsobena ne nějakou přírodní katastrofou, ne nějakou božskou či ďábelskou rukou osudu, ale jen a jen naší arogancí, tupostí a neschopností se poučit a zareagovat.

Naše běžné, každodenní utrpení je totiž důsledkem celé řady jen zdánlivě drobných a nevýznamných poškození, kterých se na nás, ne vlastní vinou, dopustily naše rodiny, školy, komunity a které pak nastartovaly na sebe navazující další a další „abnormality“ v našem mozku a chování a jednání.

Neodpustím si jednu jen zdánlivě feministicky vyhlížející poznámku navíc. Dnes už víme také to, že my lidé jsme tvory spíše emociálními než racionálními a že žena je přírodou (a porodem, nejlépe přirozeným) evolučně utvořena tak, že si její více propojený a odolnější mozek s emocemi, ale i stresem a sociálními problémy poradí daleko lépe než mozek muže.

Co tím chci naznačit? Tak jako si muž musel „vymyslet“ hudbu, aby mohl zažít propojení mozkových hemisfér, které žena zažívá jaksi automaticky například vždy, když si povídá s přítelkyněmi, tak si také musel „vymyslet“ Boha jako jakousi nejvyšší autoritu. Jako symbol něčeho, co pomáhá sjednocovat mysl a co mu kdysi pomáhalo překonat stresy spojené s přírodními úkazy atd. Jenže jak dnes vědí prenatalní psychologové (a Dr. Koukolík), zvláště chlapci, nejsou-li první vteřiny, minuty a hodiny života v bezpečí na bříšku maminky, jsou emočně poškozeni na celý život – jsou neustále staženi a k uvolnění pak v dospělosti potřebují jako sůl alkohol, cigaretu, drogu, nebo nad sebou partu, politickou stranu, generála, cara – či jiného autoritativního Boha; a některým se podaří zakrýt své niterné obavy prostě tím, že se z nich stanou diktátoři.

Z původního autentického a psychiku transformujícího duchovního a mystického zážitku prvních křesťanů se pak postupně stal jen cár papíru. Zatímco v prvních stoletích křesťanství mohl být knězem jen ten, kdo se promeditoval, promodlil, prozpíval k zážitku osvícení, duchovního a morálního probuzení, postupně se na kněze dalo „levohemisférově“ vystudovat. O sadismu, krutosti a nelidskosti mužských fanatiků různých inkvizitorských řádů různých církví pak ví historie své.

Co tím chci naznačit? Všichni jsme oběti obětí, ale možná je právě dnes ten nejvyšší čas předat veškerou zákonodárnou, exekutivní a výkonnou moc do rukou a myslí porodem tak nepoškozených a dnes přirozeně porodivších žen (které emoce přece jen zvládají lépe).

Věřte mi.

A jsem si naprosto jist, že to utrpení, kterému budou muset mužové (špatným porodem a k abnormalitám v myšlení a jednání doživotně odsouzení politici, ministři, straničtí funkcionáři a sociální inženýři) čelit v procesu postupného předávání moci do rukou (a především myslí) žen, rozhodně nebude větší a delší než ono Mel Gibsonem a dalšími režiséry iluzí a ideology všech dob tak systematicky a dlouho lidstvu vnucované.

Vegetariánské

Synovec chtěl, abych ho vzal do kina na třetí díl Pána prstenů. Já ale nešel a nepůjdu, protože již při sledování druhého dílu jsem trpěl opisnou krutostí neustálých válek, bojů, přepadů a útoků (a to jsem si to z bezpečnostních důvodů pustil jen na video, abych mohl tuhle dokonalou prezentaci násilí kdykoliv vypnout a odpočinout si). Tolik mrtvol člověk dnes na jednom místě nenajde snad ani v televizních novinách. Prostě maso. Nic pro vegetariány.

Pána prstenů totiž psal Tolkien pod dojmem obav z nacismu a války. Jenže jsem si jist, že kdyby žil a kdyby věděl, co dnes víme o tom, jak funguje, respektive nefunguje člověk, který je naprogramován (porodem, výchovou, médií) negativně, rozhodně by protestoval proti takové glorifikaci násilí, boje a smrti, jakou představuje filmové zpracování jeho trilogie.

A tak u příležitosti Světového dne vegetariánství (1. října) navrhuji: co kdyby velké společnosti začaly vyrábět filmy pro vegetariány?

Právě tak by člověk mohl mít možnost (zanedlouho to díky digitální TV bude i u nás technicky snadno proveditelné) zvolit i „bezmasou“ verzi televizních novin, a i časopisy a deníky by mohly mít svou vegetariánskou verzi. Těch původně jen několik procent našich od přírody úchylných milovníků „masa“ v médiích by si stále přišlo na své, ale my ostatní bychom si konečně mohli zvolit to, co je přirozené a většinové. Někdo to rád horké, ale jiný vegetariánské. V tomto smyslu je vysílání televizí (a zaměření novin a časopisů) naprosto „nevyvážené“. Všude se upřednostňuje „maso“. Jak k tomu přijdeme my „vegetariáni“?

Kam tato eskalace násilí a „masa“ vede a povede, jasně naznačuje i americký „nejúspěšnější seriál všech dob“ (24 hodin), který je takovou thrillerovou červenou knihovnou. Scénáristé asi mezi sebou soutěžili o nejnepravděpodobnější a nejnegativnější zápletku, a aby si současný, tolika horory a thrillery zhýčkaný divák (bondovky jsou proti tomu venkovská selanka) přišel na své, zapletli s terorem, umíráním a smrtí všechny se všemi, a rozhodně nejsou troškaři. Jedním z hlavních aktérů je, jako by se nechumelilo, americký prezident, teroristé se, samozřejmě, nespokojí jen s nákladem výbušnin, ale chystají se odpálit přímo atomovou

bombu atd. Už zbývá jen vyřešit technický problém, jak dokázat vychrtnout nějakou tu krev přímo z obrazovky. Chudák divák tak je v zájmu sledovanosti (jen aby nám proboha nepřepnul na jiný kanál) v realu až groteskně nepravděpodobným napětím přímo grilován.

Vážení, tvrdím, že vegetariánství, a nejen v tom hmotném smyslu slova, je pro nejbližší budoucnost lidstva nevyhnutelné.

O tom, že to platí v oblasti potravinářství (a ekologie), víme již dávno (mimo chodem, stálo by za to vědecky prozkoumat, jak jinak, negativněji, reaguje mysl českého poslance po čtyřech letech konzumace párků a turků s becherovkou narychlo v bufetu sněmovny). I podle expertů z OSN a mnoha jiných odborníků je další růst produkce masa pro planetu neúnosný: za nějakou dobu například nebude dost vody. Zvířata totiž potřebují pro svůj život (to jest výkrm) mnohem více vody než rostliny, a to při stejném objemu budoucích potravin.

Dnes nám ale začíná docházet, že i v případě konzumu násilí v médiích by lidem omezení spotřeby „masa“ jen prospělo. Tělo současného běžného mediálního masožravce je dlouhodobě prošpikováno stresory a jeho myšlení je pak vcelku logicky vzteklé a agresivní. I kvalitu a „znaménko“ myšlení (je-li převážně pesimista nebo optimista) totiž lze ovlivnit, a nejen výživou (již od osmdesátých let je známo, že ve věznicích, ve kterých se vězni stravují bezmase, obrovsky klesá agresivita a recidivita). Počty hmatatelných důkazů se množí a například ten, kdo pravidelně medituje, tedy cvičí mysl v očištných a pozitivních programech, je dlouhodobě šťastnější a zdravější, ale také soucitnější a ekologičtější.

Při troše propagace a snahy by totiž neměl být vůbec problém vyrábět vegetariánské varianty filmů bez onoho, prý tak žádaného „masa“. Námitky majitelů novin, televizí a filmových studií, že oni jen plní zadání masy konzumentů, nejsou fér a „zaprahají vůz před koně“. Lidi chtějí to, co vidí v televizi, co jim tedy vydělávací peněz v zájmu krátkodobého zisku vnutí. Kdyby totiž vegetariánství, pozitivní myšlení, soucit, zodpovědnost za vlastní zdraví či geotermální elektrárny a automobily s vodíkovým pohonem byly propagovány právě tak dlouhodobě a masivně, jako jsou propagovány cigarety, alkohol, hamburgery, automobily na benzín a naftu a hlavně násilí, pak by svět vypadal úplně jinak.

Pokud tedy nebudou televizní (a jiné) noviny v blízké budoucnosti také „vegetariánské“, bude celý svět zanedlouho „bladerunnerovské“ maso...

Mediální gramotnost

Znáte to. Prolistujete noviny a odložíte je. Pak je ve snaze najít nějaký přece jen rozumný a příjemný článek dokonce pečlivě pročtete, ale právě tak jako při stále marnějším sledování televize (co kdyby nějaký ten pořad byl přece jen alespoň ucházející?) zjistíte, že to vše byly jen neustále opakovaná, a navíc stále povrchnější a odbytější zpracovaná témata. A to si vybíráte z těch několika deníků, které se ještě nedávno (?) samy chlubily svou vyvážeností a profesionalitou.

Co se týče časopisů, tak pokud nejste specialista na nějaké to hobby, seriózní časopis (snad kromě českého vydání National Geographicu, ale ani ten už není, co bývával) také nenaleznete.

A tak zatímco v jiných evropských zemích mají čtenáři a diváci alespoň několik seriózních novin a časopisů, alespoň jeden kulturní či vzdělávací televizní kanál a přinejmenším jednu či dvě specializované rozhlasové stanice, u nás je situace velmi tristní: vládcem trhu je soukromá televize (tedy bulvár a reklama až v první řadě), deníky jsou stále bulvárnější, časopisy už bulvárem jsou (všechny se řídí pravidlem, kolik dáš do obálky, tolik stran rozhovoru dostaneš) a nejposlouchanější „veřejnoprávní“ rozhlasová stanice vysílá i v roce 2004 do omrzení zastydlou pop hudbu osmdesátých let.

Moje žena nedávno prolistovala jeden z těch mnoha ženských časopisů a i ona, milovnice filmů pro pamětníky, musela konstatovat, že po dvou hodinách četby nenalezla nic jiného než plky a drby, a ty ještě v co nejkratších člancích, jen vyplňujících prostor mezi fotografiemi oděvů, šminek, jídel a mezi reklamami – aby se nám čtenářky, proboha, neunavily!

I na síti síti už dnes ovšem musím víc času trávit mazáním spamů a pracným prokousáváním se blbostmi než příjemným a přece jen seriózním čtením.

Vývoj nových technologií ovšem nikdy nespí, a tak když pozoruji jakousi stále všeobecnější bezmoc diváků a diváček, čtenářů a čtenářek vůči stále důmyslnějším a účinnějším útokům médií a reklamy na jejich mysl i především peněženky, znovu nabízím tvrzení a zároveň varování:

Tak jako nejsme evolučně (tedy způsobem, jakým zpracováváme vjemy a mícháme je s emocemi) připraveni na atomovou energii či symfonické orchestry, naprosto netušíme, jak se vyrovnat se současnými masovými médii. Nejsme na ně připraveni. Naše mozky (a především jejich způsoby vnímání a zpracování informací) jsou vůči filmu, televizi a reklamám v nich, aniž to většinou tušíme, bezbranné.

Zopakujme si: film a televize jsou velké iluze. Iluze v tom smyslu, že ve skutečnosti vidíme 24 (u televize 25) obrázků za vteřinu, ale protože náš mozek neumí zpracovat vizuální vjemy tak rychle, „zdá se nám“, že vidíme pohyb. Domysleme to – když divačka nad upozorněním, že reklama ji ovlivňuje víc, než tuší, mávne rukou, protože ona přece tu vložku s křídélky viděla jen tři vteřiny, nemá pravdu. Nedochází jí, že její mozek fotografii té nejlepší menstruační vložky s tím nejsavějším účinkem (mimochodem, všimli jste si, že reklamy na vložky točí jen šlechtičny – krev je v reklamách vždycky modrá!) registruje každou vteřinu 25krát, tedy za ony tak krátké vteřiny celkem 75krát! Takové zboží pak automaticky, aniž by k tomu měla nějaký aktuální důvod, koupí (a pro ty nevšímavé pak ne náhodou mají v supermarketech i speciální regály se zbožím označeným „viděli jste v televizi“).

O tom, že právě tak nejsme připraveni na celou řadu dalších jevů, svědčí například nejen klasický případ Indiánů, kteří nebyli připraveni na alkohol, a proto je tak devastoval, ale celá řada dalších jevů a situací našeho moderního života. Nebyli jsme například připraveni na dostatek cukru, a „vyspělé“ populace tak dnes tloustnou. Evoluce musela našim předkům naprogramovat výhodnost konzumace cukrů (proto nám sladké tak chutná), protože tehdy cukrů bylo velmi málo a vyskytovaly se jen sezonně. Jenže svět se změnil, sladkostí dokážeme vyrobit, co hrdla a břicha ráčí, a donedávna vyhublí Číňané konzumují třikrát víc tuku a masa, dvakrát víc cukrů a šestkrát víc vajec a alkoholu (a to jsou čísla jen průměrná, ve skutečnosti jsou obyvatelé velkých měst a bohatých oblastí mnohem tlustší a více nemocní než obyvatelstvo chudého venkova).

Chcete jemnější příklad, týkající se naší „evolučně naprogramované“ psychiky? Naše emoce a pocity, které již od paleolitu tak uspíšily sociální a kulturní vývoj člověka, byly vyvinuty a vyzkoušeny pro život v tlupě maximálně o dvaceti až třiceti členech. Máme tak emoční brzdy, které výborně fungují mezi členy rodiny a klanu, které ale přestávají fungovat, jsme-li členy davu, jedná-li se o někoho, koho

neznám nebo koho, když nad jeho městem stisknu páčku v bombardéru, stejně nikdy neuvidím.

Pokud se kdysi pomátl člen malé tlupy, bylo snadné si s ním poradit a škoda jim napáchaná nebyla velká. Jenže dnes se pomatenci stávají straníky, politiky nebo diktátory a mají pak moc (dnes zbytnělou super vlivem televize) velet velkým armádám. Politické, sociální a správní systémy, které metodou pokus omyl dlouhodobě budujeme, přitom reagují velmi pomalu, zatímco současná společnost se mění, právě tak jako výpočetní kapacita a rychlost počítačových čipů, stále rychleji. A tak dále.

Masová média nás dnes a denně systematicky zásobují horory, a protože evoluce naprogramovala náš mozek a tělo, aby si při opakovaných dávkách nějakého vjemu či látky zvyklo a otupělo, požadujeme stále víc. Stovkami obrázků a záběrů vražd a katastrof otupěli šéfredaktoři, kteří z nich v honbě za vyšší sledovaností pro nás pak vybírají „ty nejlepší“, rozuměj, ty nejkrvavější z nich, nelidským hlukem ohluchlí zvukaři, kteří v touze po kvalitnějším, rozuměj, stále hlasitějším zvuku, ohlušují posluchače hudebních festivalů a z každé etnické hudby dělají dunivý heavy metal, velké potravinové řetězce, které již roky v touze po stále vyšším zisku barví zeleninu, kácejí stromy, aby bylo vidět na jejich logo, a zneužívají výrobce (aby vaše zboží vůbec vzali, musíte jim zaplatit) i bezbranné prodavače – to vše jsou příklady, jak se nám mega a super dnešek vymkl z lidských rozměrů a šílí. Nejsme na tyhle super a mega rozměry (softwarově a hardwarově, chcete-li) připraveni. Nezládáme. Neumíme a nedokážeme se bránit.

Je nejvyšší čas se to naučit. Znovu opakují: tak jako každý řidič autobusu musí dělat velmi náročné řidičské, ale i psychologické testy, tak by měl nejen každý politik, ministr či generál, ale i šéfredaktor či redaktor deníku, časopisu, televizního zpravodajství, hudebního vydavatelství, rozhlasové stanice, ba i každý režisér či producent hudebního vydavatelství projít náročnými testy. Zkouškami. Aby věděli, co svou na zisk (a ne na člověka) orientovanou produkcí způsobují.

Tak jako je dnes na krabičkách cigaret varování ministra zdravotnictví (a podobné by mělo být i na celé řadě jiných potravin, konzerv a lahví), tak by mělo být nějaké podobné varování ministra informatiky na každém televizoru (a také v každých novinách a v každém časopise)! Tak jako nám chybí poznání sebe sama, jako nám chybí ekogramotnost, tak nám také, stále naléhavěji, chybí mediální gramotnost.

Už víme, že jsme sami před sebou a v nejvlastnějším zájmu zodpovědní za to, co dýcháme, jíme, pijeme a posloucháme, a tak bychom měli převzít zodpovědnost i za to, co čteme a na co se díváme v televizi.

Technologický vývoj nás posadil do rolls royců, ale my jsme zatím, emočně a vjemově, jeli jen v trabantu. Jsme nadšení a opojeni rychlostí jízdy, ale nemáme potuchy, jak nekonečně dlouhá je v takové rychlosti brzdná dráha. Jak to asi dopadne, až se objeví první prudká zatáčka?

Děti by se měly už ve škole učit o nebezpečí masových médií, o lidské evoluční nepřipravenosti na média a reklamní triky a o tom, že obraz světa v televizi je jen obrazem, nikoliv skutečným světem, a je záměrně a v dlouhodobých důsledcích velmi nebezpečně zkreslený. Měly by se už ve škole dovědět o metodách (sebe)obran. Měly by se učit číst mezi řádky, rozeznávat komentář od zprávy, odhalovat televizní a filmové (a politické a marketinkové) figle a triky, měly by si umět důležité zprávy ověřit z více zdrojů atd.

Měly by se učit umění odolat vrozenému pokušení splést si reklamní obraz plného talíře s plným talířem.

Měly by zkrátka odmalička vědět, jak jsou dnešní média nebezpečná.

Škodlivá rádia

Tak jako mnoho věcí, ani rozhlasové stanice (a jejich vysílání) již nejsou, co bývaly ještě před takovými padesáti lety. Tehdy lidé naprosto věřili tomu, co se ozývalo z tlampačů lampových radiopřijímačů, protože rádia tehdy nelhala.

Dnes příliš mnoho cukru nebo špeku, příliš barevné a ve skladech, ne na stromech a sluníčku dozrálé pomeranče, nebo příliš umělé obarvený chleba, co nevydrží ani do třetího dne, škodí zdraví. Stejně tak je zdraví škodlivé i to, co vysílají současná rádia.

Možná vám to, co chci sdělit, bude připadat přehnané, ale co když mám pravdu?

Říkám a píši to totiž již léta – a snad je to stále zřejmější: soukromá (ale i některá veřejnoprávní) česká rádia skutečně začínají škodit zdraví svých posluchačů.

Proč jsou škodlivá? Protože bez ohledu na vývoj technologií a společnosti a jejich potřeb vysílají jen to, co se hodí jim.

Protože je jich moc, jsou zkorumpovaná a zaměřená výhradně na zisk, ne na potřeby svých posluchačů.

Protože jsou, co se týče programové skladby, zoufale zastaralá (dle mínění informovaných nejhorší v „rozvinuté“ Evropě, včetně bývalých socialistických států). A protože pomocí přátel ve sněmovně a na ministerstvech a kvůli neustálému přílivu zalepených obálek od vydavatelů brání přirozenému vývoji, který by odrážel to, co se poslouchá a chce poslouchat v různých vrstvách společnosti.

Věřte mi, dlouhodobý poslech českého rádia škodí (a to nezmiňuji ani případnou obavu, co udělá vysílání stovek a tisíců rozhlasových stanic, v kombinaci s mobily, s našimi mozky za pár desítek let).

Za prvé jsou zde důvody psychologicko-fyziologické. Aby hudba ovlivnila člověka, nejen co se týče emocí, ale i tělesně (pomocí mikroelektrod se dnes dají měřit reakce nejen jednotlivé buňky, ale i chemicko-elektrických procesů uvnitř buňky), musí trvat nejméně 6 až 8 minut. Průměrná délka všech písniček a skladeb, vysílaných naprostou většinou rádií, jsou pouhé 3 minuty. Důvod? No přece délka

záznamu, která se v raných dobách vývoje gramofonů (u nás po druhé světové válce) vešla na tzv. singl, šelakovou malou gramofonovou desku. Současná generace přece jen zná více LP, tzv. „dlouhohrající desku“, na kterou se vešlo asi 40 minut – každá strana obsahovala cca 20 minut záznamu, takže album se muselo v půlce obrátit).

Zkusme to domyslet: zatímco vám z rádia zpívá Karel Gott a vaše tělo, respektive buňky, se pomalu ladí na celkovou atmosféru a především základní akord písničky, v polovině toho procesu vám Gotta vezmou a pustí vám Vondráčkovou. A tak vaše zmatené tělo se začne znovu ladit, tentokrát na Vondráčkovou, ale v polovině ladění vám ji opět vezmou a vnutí vám Nedvěda. A tak dále, a tak podobně. Přidejte reklamy – a pak se nedivte, že většina vysílání většiny českých rádií vás tělesně a psychicky spíše vyčerpá, než pobaví, nebo dokonce zklidní. Neodpočinete si u nich. Když si třeba zkusíte v pět ráno pustit stanici, která vysílá jen vážnou hudbu – necitlivě vás ohluší Wagner.

Písničky navíc (zase až na výjimky) nevybírají moderátoři, ale speciální počítačový program.

Dlouhodobý negativní vývoj se již zacyklil: pokud se pokusíte v rádiu uplatnit nějakou svou písničku, nevezmou vám ji, pokud je delší než tři minuty, pokud má delší instrumentální úvod atd.

Za druhé, veřejnoprávní rozhlas zcela rezignoval na osvětovou a vzdělávací činnost. Kromě jednotlivých pořadů na veřejnoprávních stanicích Vltava nebo Praha se tak dnes dokonce, na rozdíl od dob ještě nedávno minulých, ani nepoučíte. Český rozhlas, tak jako veřejnoprávní televize, zbytečně soutěží se soukromými stanicemi a postupně přebírá jejich styl. A se svými posluchači komunikuje, jen když se to hodí jemu.

Za třetí, tak jako televize, i Český rozhlas je kolos se všemi výhodami, ale především nectnostmi z toho vyplývajícími: nepřehledné vazby mezi většinou staršími šéfy, redaktory a dramaturgy, neochota cokoliv měnit a z toho vyplývající těžkopádné, někdy až nepřátelské reakce na jakékoliv nové trendy a nápady (mladí, pokud si chtějí udržet zaměstnání, jsou rychle zpacifikováni). A nevěřte Gottovi, ale ani redaktorům a vydavatelům, že „lid“ si ho (a další dvacet třicet let „staré“ a nové, leč velmi podobné písničky) žádá. Lid si žádá to, co je mu neustále předkládáno. Příklad BBC (ať už té televizní, nebo rozhlasové), která na vzdělávací a osvětovou činnost nerezignovala, je nabíledni (viz dále P. S.)

Za čtvrté, systém udělování vysílacích frekvencí je stále mocenský, rozuměj, socialistický: nepřipouští svobodu, udržuje mocenský diktát (a tím prostor pro již zmíněnou korupci).

Za páté, také díky tomu je na rozběh nové rozhlasové stanice nutno vynaložit stovky milionů korun, takže je financují banky, a ty chtějí své peníze co nejrychleji zpátky. Přitom například v USA se ví, že nová rozhlasová stanice musí dostat nejméně dva až tři roky na to, aby si našla své posluchače a etablovala se na „trhu“. U nás banky počkají tak maximálně jeden rok, a pak nevýdělečná rádia nemilosrdně ruší.

Nevěřte jejich nářkům, že to u nás jinak nejde. Všude jinde to šlo a jde, tak proč ne u nás? Například co se týče new age hudby. Zatímco u nás se dá tato ve světě tak poslouchaná a žádaná hudba zaslechnout (občas ve tři ráno v noci a jednou týdně před půlnocí v neděli) jen na Vltavě (ČR 3), ve světě existují, jistě ne náhodou, stovky a tisíce rozhlasových stanic, které vysílají dominantně právě hudbu new age.

Někteří profesionální hudebníci dokonce na svých stránkách uvádějí seznamy stovek rozhlasových stanic, které občas vysílají jejich skladby. Právě tak u nás ovšem neexistuje stanice, která by se specializovala na world music (ve světě jsou jich tisíce), ale i jazz a další žánry, kterým se říká „menšinové“.

Jak z toho ven? Nenechat sebou manipulovat. Vyžadovat změny (veřejno-právní stanice, rozhlasové i ty televizní, ze značné části financujeme všichni povinným poplatkem).

Co si neuděláme, to mít nebudeme. Kapři tam v kancelářích českých rozhlasových stanic si rybník přece sami od sebe nevypustí. Musíme je ke změně či k odstoupení nutit a donutit svým vytrvalým tlakem – ostatně tak jako nefunkční a jakékoliv změně se bránící ministry, stranické funkcionáře, porodníky a lobbisty lékařsko-farmaceutického komplexu, fotbalové a jiné sportovní bafuňáře, policisty a městské a krajové úředníky, dokonale propojené s místními podnikateli. Problém nespočívá, tak jako ve všech těch zmíněných a dalších oblastech života, v penězích či technologii nebo v nedostatku nadšenců a témat nebo, v případě stanic new age hudby, v nedostatku toho, co by se dalo vysílat. Problém leží jen a jen ve fosilním myšlení oněch zmíněných šéfů. A nejen jejich myšlení. Pokročilí hledači duchovna velmi dobře vědí, že skutečný začátek nápravy začíná samozřejmě změnou myšlení

i v hlavě každého z nás, milí čtenáři. V tomto smyslu tak stále platí, že každý národ má nejen takovou vládu, jakou si zaslouží, ale i takovou televizi a také, jak se pokouším naznačit, i takové rozhlasové stanice, a to jen díky své lenosti a neschopnosti něco změnit.

Ale protože média (i onen rozhlas, u jehož poslechu se dá třeba i žehlit, vařit, uklízet a jinak pracovat, a funguje tak spíše pravohemisférově), jsou tak mocné „sdělovací“ prostředky, a protože ony (a jejich šéfové) jsou nemocné(i), počátek nápravy by měl začít právě u nich.

P. S.: „Chceme vkus posluchačů spoluvytvářet, tvarovat ho, a ne pouze odpovídat na okamžitou poptávku a plnit jednu uzavřenou hudební krabičku. Dnes je k mání široké spektrum hudby, publikum je daleko otevřenější. Chceme vést lidi dál, a ne jim dávat, co stejně znají. A to je ta krása, kterou vám poskytuje rozhlas: něco vás zaujme, chcete pokračovat a objevovat neznámé.“ Roger White, šéf BBC Radio 3

Co dělat?

Vždy v krizových chvílích se lidé, kterým ještě masky funkce nebo cynismus neprorostly neoddělitelně do tváří a myslí, ptají: Co dělat?

Člověk, a to my Češi přece z historie dávné i nedávné dobře víme, nemůže většinu věcí kolem sebe ovlivnit. Neměl by si jimi ale nechat pošpinit kvalitu svého myšlení (nejen tím, že bude „ty druhé“ nenávidět, ale ani tím, že se bude trápit bezmocí či neschopností najít nějaké řešení). Jako dospívající jsem někde narazil na citát: „Netrap se tím, co nemůžeš ovlivnit. Tím přece nic nezměníš, jen škodíš sám sobě. A to, co můžeš ovlivnit, prostě ovlivni.“

Připomíná mi to konec roku 1981, kdy v Polsku vypuklo stanné právo a tisíce tamních buddhistů, žáků korejského zenového mistra Seung Sahn, najednou nevěděly, co dělat. A tak většinou nezaměstnaní mladí Poláci napsali svému mistrovi o radu. On jim odpověděl, aby se netrápili tím, co nemohou změnit, a v doušce jen oznámil, že on sám začal, aby jim pomohl, dělat 500 poklon denně.

Na vysvětlenou těm, kteří tyhle poklony nikdy nedělali: jde o jakousi zenovou variantu jógického pozdravu slunci. Ve stojí spatněm s rukama vpředu sepnutýma člověk udělá s výdechem klek a s rukama opřenýma o podlahu se dotkne čelem podlahy, pak ruce s dlaněmi nahoru pozvedne nad uši (symbolika úcty k principu, který je výš než moje osobnost, navíc se tím prodlouží výdech), a pak plynule a koordinovaně, jedním pohybem, s nádechem, zase vstane.

Běžně se dělává 108 poklon a začátečníci se k tomuto počtu poklon obvykle dostanou postupně tak, že nacvičují, zda se jim povede udělat 27, 54, 81 a nakonec všech 108 poklon.

Poláci byli zmateni. Oni se přece ptali, co mají dělat se stanným právem, a mistr, celoživotní astmatik, v pětadesáti letech, začal dělat 500 poklon denně? A tak mu napsali, aby jim to vysvětlil. Přišla jim pohlednice s oznámením, že mistr začal dělat 1000 poklon denně.

Podobné je to i s válkou v Iráku: nemůžeme ovlivnit svět (a Bushe a Hussajna a Grebenička a Železného), jediné, co můžeme ovlivnit, je náš vztah ke světu

(a zmíněným i nezmíněným pánům a jevům). Můžeme navíc ovlivnit tělo a mysl, tedy nástroje, jejichž prostřednictvím na svět reagujeme a díky nimž vše, i sebe, vnímáme. Budeme-li přeposílat dál mailové petice, rozčilovat se nad novinami, nadávat na poměry, stejně nic nezměníme a navíc si dále budeme tělesně, emočně i psychicky škodit (zvýšenou produkcí nevyplavovaného adrenalinu).

Co dělat? Každý přece máme své cvičení (dietu, druh meditace, způsob relaxace), s nímž jsme třeba kdysi začali, ale u kterého jsme nevydrželi. Dnešní svět nás zaplavuje negativitami, je tedy třeba situace „vyvážit“ zvýšeným přísunem pozitiv. Ani sebelepší mistr dnes nemůže přežít obyčejný všední den, aniž by se ráno či večer nepokusil svou mysl očistit a zharmonizovat. Josef Kainar kdysi prohlásil, že když jde na poštu vyplnit složenku, pak nemůže týden skládat básně.

Využijme tedy, my, kteří nejsme ani vojáci, ani politici, příležitosti a motivace a začněme znovu cvičit (já dnes udělal po dlouhé době první porci poklon), relaxovat, zpívat mantry nebo alikvoty, hrát na mísy, meditovat. Oč krutější budou válečné zprávy, o to víc se usmívejme, o to víc budme na sebe, své blízké i známé, okolí i přírodu, laskaví. Přestaňme být oběti masmediálního zpravodajství (stačí jedny zprávy denně) a pracujme o to víc raději na sobě (než aby na nás pracoval svět, vymknutý z kloubů).

Bude-li to třeba, budeme, až to skončí, tak či onak, připraveni.

Co dělat? Pracovat na sobě.

Kde domov můj

Problémy s identitou osobní, nebo dokonce národní, má dnes značná část obyvatel České republiky. A zvláště my, kteří jsme zažili a nechápavě protrpěli rozdělení Československa (v roce 1993) a také následné nekončící diskuse o názvu nově vzniklého českého státního útvaru. Čechie? Česko? Česká republika? Nemůžeme zjistit, kde domov náš, když ani neumíme pořádně vyslovit, nebo dokonce nalézt, název svého státního útvaru.

Když se na mistrovství světa ve fotbale zpívala naše hymna, znělo to, ač občas falešně, rázně a rezolutně. Bojovnost čísla nejen z očí a tváří fotbalistů, ale zvláště pak z tváří a gest fanoušků. Text hymny ovšem odráží spíše někdejší nejistotu jak autora textu, Josefa Kajetána Tyla, tak česky hovořícího etnika, které si na svůj samostatný stát od té doby muselo ještě dost dlouho počkat.

Proč o tom takto uvažuji? Nabízím pohled úplně odjinud. Naznačuji, že otázka hned v prvním verši, tedy „Kde domov můj?“, totiž možná má, jak vidno, dodnes, negativní konotace. Tak jako oko, které neustále jen téká a hledá (zatímco ucho nalézá), i Češi svůj domov ne a ne najít.

Tedy ten domov, který by jim poskytl onu vytouženou a opěvovanou zakotvenost, jistotu a hrdost.

Samozřejmě, Bílá Hora se všemi důsledky, Rakousko-Uhersko, německá okupace, odsun Němců ze Sudet a přesídlení davů lidí, socialistická výstavba králíkárny, pardon, paneláků, to vše k pocitu ukotvenosti a nalezení „domova“ ani v posledním století rozhodně nepřispělo.

Každý někam patříme. Tak jako s prvním nádechem na tomto světě nasáváme také určité do mozku trvale vtisknuté kosmické akordy energií (které nás pak jemně ale dostatečně výrazně rozlišují, když to přirovnám polopaticky, na Berany, Lvy, Panny či Ryby), právě tak jsme ovlivnění a ovlivňováni i energiemi geomagnetickými, klimatickými, lokálními, místními a bytovými a rodinnými.

Někteří z nás dokonce jakoby přímo patřili na určitá místa, jiní zase neposedí a putují sem tam celý život. Ono „mít svůj domov“ je daleko důležitější, než zatím

většinou tušíme. Například astrologie je ve své jedné větvi dokonce schopna pomoci zjistit právě těmto neukotveným, kde je jejich ideální místo (domov). Jmenuje se astrocartografie a zavedl ji Jim Lewis v 80. letech. Jak poznamenává Pavel Turnovský, který tuto techniku (podobně jako řadu technik, metod a přístupů v astrologii) propagoval začátkem 90. let (a byl tehdy považován za pitomce, přičemž dnes relokaci, přestěhování podle astrologie, někteří bývalí posměváčci z řad tradiční astrologie nabízí jako standardní službu za peníze), „neznamená to, že by se nějak původní nativita (horoskop zrození) zrušila, ale ukazuje místa na zeměkouli, kde v okamžiku narození onoho člověka stály planety silně (vycházely, zapadaly, kulminovaly, případně se tyto linie křížily) a tak naznačovaly, které potenciály v kterých místech zeměkoule by mohl onen dotýčný rozvíjet efektivněji. Znáám řadu emigrantů, kteří se v místě svého zrození příliš nechytli, ale když se přestěhovali, náhle zazářili.“

Zpět k našemu hymnickému zadání: je docela dobře možné, že právě naše nezabydlenost, neukotvenost (hymnou jako bychom dávali stále znovu a znovu najevo, že svůj skutečný domov stále ještě hledáme) způsobila, že se i ke svým domům a bytům chováme docela macešsky. To ne my, ale Číňané vymysleli feng šuej, to ne my, ale Němci mají své domečky čisté, upravené a vyzdobené (a vysmívání trpaslíci před nimi symbolizují ochranné božstvo).

Zástupně pak se Pražáci či Brňáci jaksi schizofrenně starali daleko více o své chaty a chatičky než o své byty. A mimochodem, zatímco například Poláci (jejichž země, jak se bojovně zpívá v jejich hymně, „nikdy nezhyne“) se ke své emigraci vždy, i za dob socialismu, hrdě hlásili, my Češi jsme každou vlnou emigrantů spíše opovrhovali.

Jak z toho všeho ven? Navrhuji začít českou hymnu zpívat se slůvkem „zde“ místo „kde“: „Zde domov můj, zde domov můj...“ a za čas, zároveň s tím, jak budeme ujišťovat (a postupně tak přeprogramovávat) sami sebe, že tam, kde bydlíme, je to skutečně náš domov, svůj skutečný domov i nalezneme. A třeba si budeme víc a konečně vážit svých lučin, borů, emigrantů, průkopníků, vynálezců, umělců a skalin a z jara květů.

Makyo a Ježíš

Mistr: „Ukaž, jak držíš prázdnotu.“ Žák chňapl rukou do prázdna.

Mistr: „Myslíš, že to jde takhle?“ Žák namítl: „A jak jinak?“

Mistr popadl žáka za nos a kroutil.

„To je moc“, křičel žák, ale mistr nepovolil a poznamenal:

„Jinak přece prázdnotu nepodržíš!“

Makyo je speciální japonský zenový termín označující bludy, představy a iluze, které zpočátku vytváří naše mysl při delší meditaci. Tedy při jakémsi čistícím procesu myslí. Zenoví mistři totiž na vlastní „mysl“ zkusili to, co provází každého začátečníka při pokusech o ponor do hlubin vlastního vědomí, a vědí, co s tím.

Současní hledači drogových (houbičkových či ayahuascových) úletů, někdejší jógíni, mystici, ale i spiritisté nebo malíř František Kupka a jemu podobní nadšení hledači absolutna také brzy zjistili, že počátek takového skutečného zklidnění mysli je provázen geometrickými vizemi, či dokonce preludy a vidinami. Zatímco adepti jiných mystických a extatických tradic (včetně té křesťanské a islámské) se těmito vizemi nechávají unášet (či zastrašovat) a uvěří, že se s Ježíšem, svým zemřelým mistrem, Panenkou Marií nebo dokonce Bohem skutečně setkali, zenoví učitelé rozumně nabádají mnichy, aby se tím nedali ovlivnit a zastavit v meditačním úsilí. Je to jen „makyo“, chvilkový prelud, není to nic důležitého, říkají. Je třeba jít dál.

Problém je v kuřeti a slepici, nebo jinak, v mozku a myslí. Tedy v možnosti, jak si ověřit (hmotně) reálnost zážitku (nehmotného, vibračního), když vše, co vnímáme, vidíme, je jen promítání na monitor naší myslí, navíc ovlivněné (zkreslené, zabarvené) zkušenostmi, databází negativních emocí od narození, povahou a charakterovými vlastnostmi a kvalitami (ovlivněné porodem, výchovou, tréninkem zvládnutí emocí, či jak je tomu u nás, jeho naprostou absencí). Jak si může mysl být jista, že to, co vidí a zažívá, není jen činnost mozku? Jak může mozek slovem odhalit past slova nebo procesy v něm probíhající? V tomto smyslu oceňuji jiné

rčení, zdařile popisující naši dosavadní, počáteční „vědeckou“ nebo, chcete-li, racionální snahu pochopit vědomím vědomí: „Vejce poučuje kuře, jak se snáší.“

Jedna část čtyřúrovňového procesu, neustále probíhajícího v jedné speciální části našeho mozku, v amygdale, je například zaměřena na rozlišování, co je sen a co skutečnost. Ti, kteří to nedokáží rozlišit, brzy hynou nebo dožívají v blázcích: jejich mozek je (v prožívání života Napoleona či jiné slavné osobnosti dějin) dokonale přesvědčivý.

Dobře si vzpomínám, jak jsem poprvé delší dobu seděl v zazení. Bylo to v polském zenovém centru v Katovicích, kde se meditovalo směrem ke zdi, na které byla připevněna pytlovina. Já tenkrát nic o makyu nevěděl a prostě jsem dělal, co bylo řečeno: „Sed' zpříma v pozici lotosu, bez jediného pohybu, s očima trochu sklopenýma, ale jaksi rozostřenýma, a počítej dech od jedné do deseti.“ Pozici jsem už uměl, výdrž jsem měl taky, ale to, že se mi před očima začne pohybovat stěna a pak se na ní budou promítat nejrůznější obrazce, tvary a výjevy, mne překvapilo a zpočátku trochu vystrašilo. Naštěstí jsem večer v místní strojopisné samizdatové knihovně našel polský překlad knihy P. Kapleaua *Tři pilíře zenu*. V ní tento kanadský a první současný západní mistr zenu nepoučeným Evropanům (na rozdíl od Asiátů, kteří to nikdy nepotřebovali, protože klášter byl téměř u každé vesnice) vysvětluje, jak sedět, co v zazení a jak se, i v případě maky, vyvarovat.

Skutečnou a vědecky ověřenou teorii vzniku těchto (entoptických a jiných) vizí ještě neznáme, to ale nic nemění na pronikavé a empirické moudrosti dávných prvních adeptů a mistrů zenu, kteří rozeznali fyziologický původ těchto přeludů a již celá staletí tak šetří spoustě meditátorů řadu následných nepříjemností.

Oni ti dávní mistři a guruové měli pravdu. Svět je skutečně iluze. Svět je to, co každému z nás promítá mozek na monitor mysli. Navíc s půlveřinovým zpožděním (aby stihl sladit smyslové vjemy s databází paměti, databází emocí a sjednocující vlnou elektrických kmitů o 40 Hz). Iluzí také bylo a je tvrzení o jediné objektivitě dneška, vědě. Je stále zřejmější, že iluzí, majíou, je i právě ona zvláště v minulém století (a bohužel u nás doposud) tak obdivovaná a propagovaná „objektivita“ vědců. Každý vědec je přece jen člověk, a i on tedy žije v téže půlveřinové iluzi přítomnosti. „Nad podílem nevědomí ve vědě nelze jen tak mávnout rukou,“ píše S. Pollack. Každý, i ten proklamativně nejobjektivnější vědec (nebo ryzí racionalitou se neustále zaštiťující makroekonom), ať se ohání objektivními

podklady svých tvrzení sebevíc, je tedy také ovlivněn svými emocemi, které mu nevědomě jeho objektivitu „zabarvují“.

Dlouhodobá pravidelná meditace tak je, dokud nepřijdeme na efektivnější a především rychlejší způsob práce s myslí, doposud jedinou známou metodou, která dokáže prokazatelně transformovat (a nepřímo pozitivně ovlivnit) i ony nevědomé, od první vteřiny života hluboce zafixované (bohužel většinou negativní) emoce, jimiž naše běžným životem rozbouřená mysl přímo oplývá. Opakuji: buddhisté (a meditatoři) jsou prokazatelně šťastnější, zdravější, ekologičtější. Jenže proto také jedno slavné zenové rčení zní: „Když potkáš Buddhu, zabij Buddhu!“ V našich křesťanských končinách bych dnes mohl parafrázovat: „Když potkáš Ježíše, zabij Ježíše.“ Rozuměj, nenech se zmást iluzí, makyem, protože tvá duchovní cesta (transformace toho, jak nevědomě pracuje mozek) by tím mohla být pozastavena nebo zcela zablokována.

Většinou tyhle vize známe jen z literatury a umění (například vize sv. Antonína) a řada „vizionářů“ negativní intenzitu svých vizí neunesla. Lze ovšem „ulétnout“ i jinak: dostane-li se k nadšenci, usilovně směřujícímu k duchovnosti, náboženská (extatická) vize, je to vize (makyo) často dokonale pozitivní. Zářící všepronikající světlo, pocit, že člověk všemu rozumí, vše zapadá a kypí propojeností a logikou pozeňnané existence – to vše je tak hlubinné a přesvědčivé, že není proč pochybovat. Jenže je to zase „jen“ vize.

Vzpomínáte na americký film Fenomén? John Travolta hrál mladého muže, který zažívá jak ona světla shůry, tak praktický vzmach své inteligence (dokáže se například za hodinku naučit cizí jazyk). Nakonec se ale zjistí, že má nádor na mozků, který to vše způsobuje (rozuměj, nádor ovlivňuje mozek, který je stvořitelem našich světů).

Z jiného pohledu ale to, že se tyhle a podobné (pozitivní!) vize a makyo stávají stále většinu počtu lidí, svědčí jak o rostoucí potřebě praktické duchovnosti, tak o neuvěřitelných potenciálech lidské mysli. Teoreticky může tyto vodopády extatického pozeňnaní zažívat každý člověk: každý máme v zadání svého (v ideálním případě nepoškozeného a životem v materialistické společnosti nedeformovaného) mozku možnost osvětlení. Každý můžeme zažít hlubinné a tak slastné obrácení Šavla na Pavla. V poslední době to zažil například dr. Král, ryzí materialista a vědec. Jeho setkání s Bohem a dokonalostí niterného světa duchovnosti z něj

udělalo velmi tolerantního člověka. Navíc mu to přineslo schopnost naučit se cizí jazyky a vyléčilo to jeho letité neduhy. Každý máme potenciál být ne historickým Buddhou nebo Ježíšem, ale podobně probuzenou (slovo buddha znamená „probuzený“ z iluzí programu svého mozku) osobností, která konečně začne využívat možností své (doposud jen na téměř živočišné úrovni probíhající) existence. Takovýto zážitek pak dokáže nejen léčit a duchovně transformovat, ale navíc dát a dávat smysl naší individuální, ale i kolektivní, všelidské existenci.

Potkávejme (ve svých vizích) Buddhy, Ježíše nebo Panenky Marie (jako se to stalo mně) – stále lepší, než kdybychom potkávali satany, vetřelce, esesáky či binládinovce, a vychutnejme si požehnání takovýchto okamžiků. Pozdravme je, ale jděme dál. Jsou to jen (jakkoliv pozitivní) makya. Cesta za dokonalou duchovností je sice pracná a mnohdy i bolestivá (viz úvodní citát), na rozdíl od komentářů mnohých z těch, kteří „potkali Ježíše či Buddhu“ a zastavili se tak, ale rozhodně stojí za to.

Pogačnik a síly

Marko Pogačnik (slovinský sochař a geomant) cestuje po Evropě a po světě, „měří“ různá vyzařování krajiny a na oslabených místech vztyčuje své litopunktury, sochařsky opracované kameny, které tam slouží jako jakési akupunkturní body. On i jeho dcera pilně přednášejí. Protože jejich „učení“ oplývá takovými pojmy, jako jsou zemské čakry, andělé, elementární bytosti, orákulum, zjevení, kosmogramy, duchovně duševní jevy v krajině aj., a protože Marko běžně popisuje, jak dokáží on i jeho dcera „komunikovat“ s anděly a duchy krajiny, je snadné buď mávnout rukou (jsou to nesmysly), nebo začít všechno, co dělá a říká a píše, nekriticky obdivovat a uctívat.

Protože umím hledat vodu a tzv. geopatogenní (ale i geopozitivní) zóny a mám, co se týče meditací a „naslouchání“ krajině, něco za sebou, a protože jsem o Pogačnikovi psal již v poslední Barace a prolistoval jsem také řadu jeho knih, rozhodl jsem se několika subjektivními postřehy a informacemi pomoci několika přátelům, kteří zatím nevědí, jaký postoj k němu zaujmout.

Není pochyb o tom, že člověk, natrénuje-li to, umí pomocí virgule či jiných pomůcek jaksí zesílit to, na co jeho tělo dokáže reagovat (existují již ale velmi citlivé geofyzikální přístroje registrující totéž): tedy různé ty homogenní nebo nehomogenní geologické zlomy, vyzařování, toky různých energií atd. Nedávno jsem tchánovi překládal návod na malý přístroj na baterie, pomocí něhož lze ve stěně či v půdě najít jak elektrické dráty, tak zapomenuté kovové trubky.

Různé ty dračí žíly a „leylines“ uměli rozpoznat nejen Číňané, ale i naši předkové (i staří Římané a Řekové atd.) a osobně jsem viděl, jak si takový „proutkař“ sedl na židli na kopec a jen tak, bez jakékoliv virgule či jiné pomůcky, rukou přejížděl po obzoru a diktoval pomocníkovi, kde přesně a v jaké vydatnosti je pramen vody pro případnou studnu.

Není pochyb o tom, že lidská mysl dokáže neuvěřitelné věci, jen když si uvěří a trénuje. Dnes víme, že mozek se přizpůsobuje, a dokonce i hardwarově mění v rámci každé soustředěné, motivované a delší dobu pravidelně vykonávané činnosti. Londýnský taxikář má tu část mozku, která je zodpovědná za orientaci

v prostoru, abnormálně vyvinutou a daleko výkonnější (právě tak jako je větší a výkonnější ta část mozku pubertální zasílačky esemesek, která řídí činnost pravého či levého palce ruky). Malíř má výkonnější tu část mozku, která zodpovídá za vjem a zpracování barev, hudebník zase ty části mozku, které řídí zvukové a sluchové vjemy nebo tu ruku či prsty, které pravidelně a usilovně cvičí a používá. Diktátor či bankéř po dvaceti letech diktátorství nebo počítání v miliardách prostě není fyzicky schopen soucitu, či alespoň vcítění se do pocitů jiných lidí atd. Náboženským fanatikům (v těchto případech pak původně v pozitivním úmyslu) krvácejí ruce přesně v místech, ve kterých přikovali Krista na kříž, a opačně středověkým flagelantům a současným filipínským sebemrskáčům rány sice trochu krvácejí, ale zase až tak to nebolí a brzy se to zahojí.

Jenže. Když se nadšenec (meditací, modlitbou, půstem, hyperventilací, extatickým náboženským zážitkem, pomocí drogy či halucinogenu, ale někdy i alkoholu) „napojí“ na nějakého ducha nějaké studánky či jeskyně, jde o věc pro jeho mysl reálnou. Následná interpretace je ovšem spíše případ autosugesce. Mozek a tělo takového člověka zareaguje na nějaké to energetické vysílání (či jiný než obvyklý energetický vzorec), ale pak, v závislosti na kulturní či náboženské tradici, příslušný program v jeho mysli „přeloží“ vjem pomocí pojmů a zkušeností, které již má v databázi svého mozku.

Funguje to i kolektivně. Po pár tisících letech pak posvátná místa v té které kultuře „vyzařují“ pro lidi zjiitelně, ale poněkud odlišně: zatímco my máme vodníky a rusalky, Skandinávci mají trolly, skřítky a víly, Peruánci či Brazilci pak „vidí“ gigantické leopardy a anakondy a komunikují s nimi.

Když Marko Pogačnik požádá nějakou tu vílu či anděla o radu, jeho tělo a mozek reálně na něco reagují, jeho mysl je zcela jistě v tzv. rozšířeném stavu vědomí, ale myšlenky, které mu „sděluje“ víla či anděl, jsou sestavovány a vyslovovány (jakkoliv nevědomě) jen a jen jeho vlastní myslí a jejími programy.

V jistém smyslu to dokážeme každý a umí to kdejaký hypochondr, který tak usilovně přemýšlí o svých nemocech, až je na sebe „přivolá“ a dostane je.

Lidská mysl, pokud se to umí a zvládá, dokáže skutečně neuvěřitelné věci. Když tedy takový novodobý šaman Marko Pogačnik (a stejně tak tisíce jemu podobných všech kultur a věků) naučí své tělo a mysl reagovat na jemné energetické toky a proudy krajiny a kamenů, je to v pořádku. Když pak ale (a navíc dlouhodobě)

přisuzuje svým zjištěním (pocitům, reakcím těla) všeobecné, nebo dokonce globální (a někdy i vesmírné) parametry a píše o tom knihy, je to spíše přání otcem myšlenky, a také rázem vyvstane nebezpečí přinejmenším na dvou úrovních.

Za prvé, nové programy jeho vlastní mysli cele ovládnou „racionální“ mozek, který pak slepě a naprosto uvěří čemukoliv, co se objeví na monitoru mysli. Takovému člověku to prostě funguje: pokud nemá nějaké kontrolní mechanismy nebo neumí pravidelně nástroj nástrojů, tedy mozek a mysl, čistit, jeho vize se (pro něho, jeho rodinné příslušníky a jeho nejbližší žáky) stávají realitou.

Za druhé, ti, kteří tam na tom kopci tehdy nestáli a kteří si o Pogačnikových vizích či dialozích s anděly jen čtou, a těch je naprostá většina, snadno spadnou do pasti jen „čteného“: nemají jak si to (synesteticky, více smysly, nebo jinak) ověřit a nezbývá jim než to buď přijmout, nebo odmítnout. Pak ale jen levohemisférově papouškují, a jsou tak jaksi nevědomě manipulováni. Nic na tom nemění možnost, že když tomu opravdu uvěří, i jim samotným začnou třeba fungovat některé věci a jevy, popisované nějakou tou vůdčí osobností, zvláště pokud tu či onu víru praktikují ve skupině.

Nemám nic proti jakémukoliv tréninku pravé mozkové hemisféry, i kdyby to mělo být na Pogačnikových kurzech (protože o to v zásadě jde). Namítám jen, že jev a pocit je jedna věc, jejich interpretace (a možné zneužití) docela jiná a často i individuálně, ale i celospolečensky pak spíše nebezpečná věc. Jakmile se jakýkoliv individuální prožitek stane (geomantickým, ideologickým či náboženským) dogmatem, jakmile původní autentická duchovnost zinstitutucionalizuje, přestává (pro všechny jiné než původce) v tom pozitivním smyslu slova fungovat.

Pogačnikovy metody a návody jak se vyladit na krajinu (a varování před znečištěním našeho vztahu ke krajině) jsou chvályhodné.

Pogačnikovy všeobecné teorie a termíny a (jemu fungující) zjištění pak ovšem čtenářům jeho knih svým způsobem zabráni vnímat krajinu (a energie v ní a možnosti svého těla i mysli registrovat je a naučit se je interpretovat) nepředpokládá a necenzurovaně. Vnutí se jim (protože je to z druhé a třetí ruky, jen levohemisférově) tak, až se stanou ne motivací a pozváním, ale diktátem a manipulací.

Je krásné učit se a naučit se vnímat krajinu (ale i obrazy, hudbu, lidi) nejen očima, ale holisticky, synesteticky, celou bytostí (včetně zděděných poznatků předků). Tak jako platí rčení, že kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem, tak také platí

tvrzení, že když se třeba v padesáti letech naučíš čínsky, hledat vodu nebo meditovat, nebo si s Pogačnikem projdeš Prahu či nějakou krajinu, velmi tě to obohatí (a přinejmenším zabrání pozdější skleróze).

Je ale nebezpečné slepě uvěřit zážitkům a interpretacím jiného člověka a zbudovat na takto vratkých základech často mnohaletou, nebo dokonce celoživotní konstrukci své identity.

Síly země, přírody, ale i mysli člověka jsou neuvěřitelně mocné a vyžadují pokoru a případný postupný nácvik, jak s nimi zacházet. Zatímco Pogačnik to dělá nejméně třicet let a ví už, co a jak, čtenář jeho knihy, který by si to chtěl prakticky vyzkoušet, není psychicky, tělesně a mentálně připraven. Mohl by si ublížit (protože se nemůže nechovat jako slon v porcelánu).

Pogačnik je v pořádku, síly země a mysli jsou v pořádku, ale spojovat je a hrát si s nimi bez předchozího výcviku, či alespoň návodu na upotřebení, je naivní ignorance (podobající se způsobu, jakým si jako obyvatelé této planety pod sebou podřezávají svou ekologickou větev).

P.S.: „Já jsem vůbec nebyla naštvaná na přírodu, spíš jsem najednou měla pocit, že to právě ona křičí o pomoc. Ona si nevybírala, jestli jste z Čech, z Thajska nebo z Ameriky, jestli jste modelka nebo hoteliér. Všichni jsme byli takhle malinkatí a já si uvědomila, jakou sílu příroda má. A že teď křičí... My jsme dopustili, aby se narušila rovnováha mezi přírodou a člověkem, a to se právě díky cunami změnilo... Najednou bylo nádherné, jak se k sobě všichni chovali. Neznámí lidé riskovali život a pomáhali, přestože netušili, jestli nepřijde další vlna...”

Modelka Petra Němcová popisuje, jak se se zlomenou pávní a krvácejícími zády osm hodin udržela na palmě

Smutná a stále smutnější situace v našem školství (ale i ve zdravotnictví, vědě, politice aj.) mne i po letech štve. Když jsem na jaře roku 1993 psal do revue Prostor následující parafrázi na sci-fi zprávu, v duchu jsem doufal, že tříleté státní, parlamentní a ministerské nicnedělání je jen daní za politickou změnu režimu. Vida, uběhlo dalších deset let, a nezměnilo se téměř nic. Politici, ministři a odborníci se stále prou a zaměstnávají jen svými politickými, ministerskými a odbornými problémy a skutek, tedy hlubinná transformace výchovy, vzdělání a veškerého školství, utek. A tak si počtete, o čem jsem tehdy snil... a smutněte se mnou, kde jsme mohli být, kdybychom tehdy nastartovali totéž, co se podařilo Finům a Irům...

Sci-fi v Čechách

Jeho Excellence John W. Cabasco, velvyslanec USA v Praze, byl odvolán zpět do Washingtonu a obviněn z odposlouchávání telefonů a průmyslové špionáže v objektech mateřské školy v Praze 4 - Krči. Během posledních tří let (nejméně od roku 2007, kdy se budova školky naposledy opravovala) uspořádalo velvyslanectví USA v blízké budově kasina nejméně třicet odborných seminářů pedagogů a psychologů, kteří sledovali (v tajném a nezákonném) přímém přenosu aplikaci výchovné metody Hříbková-Charvátová.

Při přestupu na raketodromu v Milovicích jsme panu velvyslanci položili několik otázek a Jeho Excellence uvedla: „Neměli jsme jinou možnost. Poslední statistické údaje o IQ a PONS (profilu nonverbální citlivosti) průměru českých dětí předškolního věku vysoko překročily limity pro přijetí na naše univerzity. Krize amerického školství dosáhla obrovských rozměrů, zatímco počet českých uchazečů o Nobelovu cenu je, jak jistě víte, alarmující nejen pro USA, ale i pro zbytek planety. Američané přestávají být hrdí na svou zemi a nacionalistické tendence (například vztahy mezi Texasem a Arkansasem) z poslední doby jsou jen dalším vážným varováním.

Všichni víme, že intelligence národa začíná u dětí. Po konzultaci s ECCO (Earth Coincidence Control Office) jsme se rozhodli převzít vaše zkušenosti. Naše odborníky zaujala především metoda odpoledního bahnění (všechny děti spolu s učitelkami se hodinu válejí nahé v řídkém bahně, při kterém se děti a k našemu překvapení i dospělí dorozumívají zvláštní super rychlou řečí těla. Naše počítače odhadují, že rychlost předávání informací v takto vytvořeném prostoročasu překonává i supravodivé biočipové megapočítače, ale je desettisíckrát levnější.

Byli jsme také zaujati výukou matematiky při stavbě kostelů z inovovaných lego kostek, hodinami bláznivého snění, systémem her na gordicky zauzlované tkaničky, upovídání velryby, zamrzlé spěchání, chrudošivé boroly, provázky otázky, bramborové mašle, Kolumbovo jádro vaječného pudla, ale líbily se nám i východy a bezbariérové tobogánové cesty a skluzy mezi patry školky. Například energetická soběstačnost budov školky našim odborníkům dlouho nedala spát. Jen odposlechem a špionáží jsme mohli zjistit, co je dnes známo i veřejně, že totiž děti (tím, jak si nepřetržitě hrají, jak neustále otevírají dveře, jak se pohybují) vyrábějí dost elektřiny pro provoz celé školky. Vaše děti jsou neuvěřitelně nádherně neposlušné a tvůrčí. Můžete na ně být právem hrdi. Blahopřejeme a závidíme vám.“

Psycholožky L. Hříbková a M. Charvátová na náš dotaz uvedly, že program začal běžet už v roce 1992, tenkrát na základě amerických zkušeností, a pod názvem „Péče o talentovanou populaci v době docházky do mateřské školy“ byl experimentálně zaveden na několika zařízeních tohoto typu v Praze. Brzy se zjistilo, že nejen vybrané talentované děti, ale prakticky každé dítě (i když některé o něco pomaleji) dokázalo zvládnout vše, co se od něho chtělo. Další náhodou pak psycholožky zjistily, že děti jsou inteligentnější než ony samy (testy PONS měly lepší než jakýkoliv dospělý), rozhodly se tedy poskytnout dětem maximální svobodu. Děti začaly dospělým tykat a spoluvytvářet další návazné výukové programy formou her. Odtud byl už jen krůček k objevu, že každé dítě ve věku od tří do šesti let je génius. Stačilo pak jen nepřekážet jim v jejich vývoji. Systematická práce s dětmi studentů-účastníků demonstrace v listopadu 1989 pak přinesla první důkazy o správnosti této metody: děti narozené v atmosféře maximální svobody se

rozvíjely fantastickou rychlostí (rozhodovaly o sobě samy) a samy vyvíjely nové metody výchovy a rozvoje potenciálů.

Například metoda bahnění vedla k objevu možnosti ovládat počítače holotelepaticky, neřešitelné problémy řešily děti tak, že se těm nově nastoupivším neřeklo, že jsou neřešitelné, mručením při učení objevily subliminální možnosti celomozkového učení se cizím jazykům aj.

Další vývoj už je znám, první dětský parlament převzal výkonnou a zákonodárnou moc loni.

Americká reakce na vyhoštění velvyslance z Prahy byla rychlá. Zítra, 1. 4. 2010, bude na Letnou shozeno sto tun jogurtů Danone, dvě stě tisíc balení zubních past Children Signal, pět milionů želv Ninja Turtle na atomové baterie a pět milionů panenek Barbie se syntezátorem řeči (s česko-anglickým a anglicko-českým slovníkem v paměti), včetně plenek, které jsou suché, i když jsou mokré.

Zpravodaj - mluvčí Dětské parlamentní komise pro styk s veřejností
vm

Škodlivé programy

Nepokoje v Paříži a v jiných francouzských městech, při kterých mládež zapalovala auta a vytloukala výkladní skříně, znovu nastolily otázku vlivu televizního vysílání na stav světa.

Tvrdím a opakuji již delší dobu, že člověk, naprogramovaný evolucí na život v tlupě maximálně o třiceti členech a na život v africké lesostepi, nedokáže zvládnout současný příliv vjemů a problémů, který mu každý den zaplavují mozek. Nemůže. Evoluce totiž nepočítala s atomovou energií, zabíjením bližních zmáčknutím spouště či tlačítka, s neodolatelnou působivostí symfonického orchestru, se silou psychózy davu fotbalových fanoušků, s anonymitou mnohasettisícového města ani s televizní reklamou či propagandou.

Zopakuji (vše už bylo řečeno, ale je třeba to říci znovu): televize je 25 obrázků za vteřinu. Zatímco my registrujeme jen jeden, naše podvědomí vnímá a zpracovává čtyřicet dalších. Neubráníme se ani reklamě na dámské vložky s křídélky, jak se tedy máme ubránit systematické propagandě násilí, vražd, válek, anebo zjednodušování života na krátké slogany a symboly, pro klipovou televizní kulturu tak typickému? Jak se tedy mají statisíce unuděných mladých muslimů ubránit systematicky štvavé televizní propagandě arabských stanic, nenávisti svých duchovních vůdců a neustálým výzvám k džihádu?

Intenzita nepochopení mezi vládnoucí elitou a mladými, zejména muslimskými přistěhovalci, je totiž systematicky udržována, prohlubována a jitřena především vysíláním arabských televizních kanálů. Prakticky všichni mladí muslimové na Západě sledují vysílání těchto většinou štvavých (a v duchu Bin Ládina zjednodušujících) arabských televizních stanic přes satelit. A dnes a denně, ač žijí (ve srovnání s mladými například v Alžíru, Maroku, Afgánistánu) v přepychu a bezpečí, slyší a především vidí propagandu toho, jak je „svět nespravedlivý a zkorumpovaný Západ arrogantní.“

Naivita a trestuhodná neschopnost rychle a účinně na tomto poli zareagovat tak pomalu, ale jistě směřuje Evropu, především tu západní, ve které dnes žije

18 milionů muslimských imigrantů ze severu Afriky a arabských zemí, k vážné společenské krizi a ostrým sporům.

Dnes už víme, jak škodlivé jsou jisté negativní programy našeho mozku, jak snadno (v atmosféře všeobecné propagace násilí v médiích) člověk podlehne iluzi, že ti druzí jsou vinni mým neúspěchem. Už je prokázán přímý vliv sledování televize na rostoucí agresivitu mladých lidí v kterékoliv společnosti (i když tohle není jediný „škodlivý program“ – o přímém vlivu medicínských porodů na agresivitu společnosti píše často jinde). Už také víme, že tyhle děti jsou „děťmi“, tedy osobami neschopnými domyslet dlouhodobější důsledky svých činů, nejméně do jednadvaceti let svého věku. V Anglii, v Holandsku, ale především ve Francii žijí na okrajích velkých měst, jsou frustrovaní a mají pocit, že o ně nikdo nestojí. Kromě radikálních duchovních a vysílání satelitních arabských televizí.

Navíc je stále zřejmější, že Západ si, alespoň co se týče většiny politiků a intelektuálů, s narůstajícím nebezpečím islámského fundamentalismu vůbec nevadí. Nikdo už totiž neumí naslouchat tomu druhému (jediní, kteří si u nás dokáží poradit s problematickou romskou menšinou, jsou dobrovolní streetworkeri). I my na Západě jsme totiž obětí obětí (neuvěřitelně zbytečně traumatických porodů, kterými i my systematicky rodíme své příští teroristy) a klín vytloukáme klínem.

Je to na jednu, v tomto případě francouzskou vládu příliš složité, příliš komplexní. Týká se to nejen Evropy, ale i Asie a Afriky. Nikdo zatím neví, odkud a jak začít. Takže co kdybychom začali tam, kde jsou vlivy oněch škodlivých programů nejzřejmější? U satelitních vysílání arabských televizí... BBC to pochopila a během tří let chce začít vysílat do celého arabského světa speciální programy, které by byly jakýmsi protipólem štvavých programů zatímních vysílačů.

Opakují: člověk nemůže z pasti, dokud neví, že je v ní. Dokud si Západ neuvědomí neuvěřitelně destruktivní vliv televize, zvláště té štvavé a zjednodušující, dokud bude „demokraticky“, a neuvěřitelně naivně předpokládat, že když má imigrant kde bydlet a co jíst, stává se automaticky demokratem, dokud nezačne i sám sebe a svou mládež vychovávat k duchovnosti (a tím pádem téměř automatické toleranci a schopnosti soucítit a naslouchat), je mu souzeno prožít další tvrdou a velmi bolestivou lekci.

Ještě ovšem bohužel není tak zle, aby mohlo být lépe... Ještě si ani my sami neumíme všimnout, jak destruktivní je naše dosavadní autoritativní

porodnictví, výchova a vzdělání, jak neuvěřitelně naivně jsme nechali (nikým nevolené a naprosto psychicky nepřípravené) televizní a mediální magnáty obsadit široké a mocné pole vlivu médií na psychiku společnosti. A tak je nám souzeno (zatím nepoučitelně) protřpět se k tomu, co naznačují Huntington či Fukuyama, Rushdie, duchovní učitelé a prenatální psychologové i výše uvedené řádky.

Škodlivých programů produkuje naše západní psychika (na individuální) a společnost (na lidské a globální) úrovni čím dál víc. Ty nejviditelněji škodlivé (a nejsnáze regulovatelné a reformovatelné) jsou podle mne programy televizní.

Hladina mysli

Všímám si toho stále častěji: ač jsou vzdělaní a inteligentní, ač mají relativně dost informací, a dokonce i když jsou navenek docela klidní, rozhodují se špatně. Dochází k nesmyslným, iluzorním a nefungujícím závěrům. Kdo? No přece lidi kolem mne (a také politici a žurnalisté).

Protože tuším, proč se jim to děje, a protože z vlastní zkušenosti vím, jak snadno lze řadu předsudků a myšlenkových stereotypů přemostit metaforou (vtipem, propojením mozkových hemisfér), nabízím jako začátek řešení jednu prastarou, ale právě dnes tak účinnou.

Už nejméně dva a půl tisíce let, tedy co buddhisté meditují, používají pro naznačení, oč jde při téhle práci s myslí a jejími programy, snadno pochopitelný příměr. Říkají, volně převyprávím, že mysl je jako hladina jezera. Posetá tisíci vlnkami tisíců na sebe navazujících myšlenek. Nahoře na nebi svítí světlo poznání (Měsíc), ale na hladině jezera se odráží v tisíci odlescích. Člověk by rád pochopil, oč jde, ale protože vnímá jen fragmenty, neustále se měnící odlesky reality, nepochopí celek. Celý život zkouší střípky skládat, aby složil celek (mozaiky života), ale jedná slepě, náhodně. Přitom ovšem stačí hladinu mysli zklidnit a na její rovné hladině se jako v zrcadle odrazí světlo celého Měsíce, poznání. A člověku dojde smysl, a pak kdykoliv nalezne nějaký jednotlivý kamínek, už ví, kam v celé té nádherné mozaice patří. Začíná být moudrý (a soucitný, a tím pádem i efektivní).

Jak hladinu mysli zklidnit, srovnat? Pravidelnou meditací, nejlépe pomocí soustředění do oblasti 3. čakry, tedy do hary, jak říkají Japonci (a také Evropané a Američané, kteří praktikují různé ty obranné sporty, jimž západané mylně říkají bojové). Tak lze nacvičit jak aktivně a pružně myslet, ale přitom nebyt namočen v emocích. Zároveň lze zvládnout výše naznačené umění mít hladinu mysli neustále co nejrovnější (což je ovšem také důsledek zvládnutí emocí).

Za ty roky, co si takto „hrají“ se svou harou a následně hladinou mysli (zpočátku to bylo velmi pracné, dnes už stačí udržovat, jde to samo, mysl se přizpůsobila a funguje automaticky), nestačím se divit, jak snadné je být při řešení

každodenních, ale i dlouhodobých a koncepčních zadání života moudrý, soucitný, efektivní. Mám neustále nadhled, „vidím“ zároveň obě strany mince (problému, jevu, situace). Tvrdím také, že „vím i to, co nevím“. Je to snadné: mám-li hladinu mysli rovnou, nepředpojatou, odrazí se na ní, jako v zrcadle, jakákoliv otázka rovnou i s náznakem odpovědi.

Jakže „haru“ a následnou rovnou hladinu mysli trénuji? Třeba vždycky, když jdu do schodů: počítám (v haře) schody a snažím se tak zůstat co nejdéle soustředěn. Když se to podaří, vyjdu například schody do čtvrtého patra nebo eskalátor ve stanicích Náměstí Míru nebo Hradčanská nezadýchán.

Náš běžný způsob myšlení má obvykle potíž pochopit praktický smysl metafory o hladině mysli. Má-li se soustředit, Čech sraští čelo, stáhne tělo a usilovně myslí, třeba na to, jak se uklidnit. Vhodím-li ovšem na metaforickou hladinu své mysli metaforický balvan s nápisem „Uklidni se!“, samozřejmě hladinu mysli ještě víc rozvíří. Vídávám to neustále: lidé si sednou do meditační pozice, ale je přímo „vidět“, jak jim to v hlavě šrotuje. Nebo při meditační chůzi: většina začátečníků se při pomalých, velmi drobných krůčcích brzy a často kymácí, ztrácí rovnováhu. Jsi v hlavě, říkám takovému člověku, přenes metaforicky své vědomí do hary..., a když se mu to podaří, najednou, jako mávnutím kouzelného proutku, zvláční, ale i zpevní zároveň, napřímí se a šine se krajinou pevně, jistě, vznešeně.

Pak se ovšem často stává, že když člověk přestane hladinu své mysli torpédovat balvany negativních myšlenek a najednou se jeho mysl zklidní a on pocítí opojné zachvění Jednoty, obvykle ho to tak překvapí a rozruší, že na pomyslnou hladinu své mysli hodí pomyslný balvan s nápisem „Hurá, to mi to jde!“ Tím ovšem opět hladinu své mysli rozbouří a je tam, kde začal. Musí prostě začít znovu. A trénovat. Zvykat tělo a mysl, že to jde, nečekat nic a být připraven na vše.

Intelektuálové v tomto stadiu obvykle namítají: „No, ale já přece nemůžu přestat myslet!“

Mají pravdu, ale jinak, než tuší. Jejich „myšlení“ je nepřetržité topení se v myšlenkách, na které navazují další myšlenky (lze spekulovat, zda člověk ovládá myšlenky, anebo myšlenky člověka). „Já“ totiž není to, co si běžně lidé představují, tedy všechno, co vědomě vnímají a konají. Jejich obvyklé „já“ je jen jeden (v našich krajích často velmi dominantní) program, který lze nahradit jiným, a překvapení, ono to i potom jde!

Obvykle se začínajícího zájemce o meditaci ptávám, kam zmizí Windows, když vypne počítač... A kam zmizí on, tedy Franta (Jarka, Zuzana a Pepa), když usne? Pak stačí zapnout počítač a hle, Windows naskočí a tváří se, že počítač rovná se Windows. Jenže pod tím, co vidáme na monitoru, je v počítači řada dalších programů operačních systémů, které umožňují Windows, aby vůbec fungovaly. Právě tak když se Franta (Jarka, Zuzana a Pepa) probudí, naskočí „Windows“, tedy jeho „já“. A Franta je přesvědčen, že on je to, co je, tedy co si myslí, že je, co vnímá, i když on je daleko víc než to, co mu na monitor promítá podprogram „já“, tváříci se, že on je vše a nic jiného neexistuje. I informovaní západní psychologové a neurofyziologové přitom dnes už vědí, že svět, jak jej vnímáme, skutečně je „iluze“. Člověk se obvykle začne bát: kdyby, nedej Windows, umřel, umřel by i „hardware“, tedy Franta celý...

Jinými slovy, zatímco západní myslitel téměř umírá hrůzou při představě, že by mu jeho Windows „spadly“, že by tedy měl „nemyslet“, zkušený, buddhismem poučený meditující velmi dobře ví, že lze „žít“ a „nemyslet“. Ještě odjinud, metaforu ptáka fénixe, který se vždy znovu zrodí z popela, právě tak jako radu zenového mistra, aby student „zabil Buddhu“, nebo že k tomu, aby se člověk znovu narodil, musí (v rámci tohoto konceptu a tréninku) zemřít, chápou západané doslova (levohemisférově), a tedy chybně.

Funkční magnetická rezonance dnes ovšem nejenže pomáhá odhalit složitosti, ale i provázanosti jednotlivých částí mozku při určitých konkrétních činnostech (a také iluze a mýty dosavadních, někdy až neuvěřitelně dogmaticky prosazovaných vědeckých názorů), ale také potvrzuje empirická zjištění pradávných mistrů meditace.

Potřebujeme se všichni naučit zklidnit hladinu své mysli. Abychom lépe fungovali a abychom přežili.

Chvála kóanů

Jak si dnes začínáme, alespoň my lépe informovaní, uvědomovat, a co tušili a tuší bystří myslitelé a spisovatelé již téměř sto let – jazyk je past. Jak navíc dnes máme ověřeno, náš mozek funguje jinak v levé a jinak v pravé hemisféře (a navíc ženský mozek je jinak a více propojen). Zjednodušeně napsáno, zatímco my muži mluvíme, abychom sdělili informaci (snad bych měl napsat rovnou „instrukci“), ženy mluví, aby si odpočinuly (a pokecally o vztazích).

Jak je dnes, díky moderním zobrazovacím metodám, patrné, jazyk (verbalizace) sídlí (hlavně v mužském mozku) v levé hemisféře. A protože navíc 90 % informací přijímáme očima, tedy vizuálně, což zase souvisí s dominantními funkcemi levé mozkové hemisféry, jsme sice sečtělí a mluvíme, většinou však jaksi omezení rámcem jakéhosi kulturního (a školního) naprogramování. Jsme možná tzv. inteligentní, tedy sečtělí, ale rozhodně ne moudří.

Všechny velké kultury dávnověku (a podobně i všechny současné duchovní Cesty) tak musely vyřešit rozpor mezi tím, co se říkalo, pojmenovávalo a automaticky hodnotilo, a tím, jak to ve skutečnosti bylo a je. Jakmile se totiž člověk na něco podívá, jeho program v mysli, aniž to on sám může ovlivnit, automaticky musí hodnotit, kritizovat a posuzovat.

Stačí si uvědomit, že to, co vidíme, není realita, ale její obraz, který nám program v mozku promítá na monitor naší mysli. A promítač (a promítačka) jsou ovlivněni tím, jak se člověk narodil, vyspal, najedl, jak byl vychován a (ne)vzdělán, co podobného se mu někdy stalo a co čeká, takže to, co „vidí“, je často, aniž to on zaznamená, velmi zkresleno. Duchovní učitelé nejméně od dob Buddhy věděli, že na Cestě k moudrosti a poznání sebe sama je třeba nějakým způsobem obejít diktát levé mozkové hemisféry (i když oni samozřejmě netušili, jak to v mozku funguje) a posílit intuitivní, naší společností obvykle velmi málo stimulovanou pravou hemisféru – aby se spolu propojily, aby mozek měl najednou možnost čerpat ne jen z několika procent operační paměti mozkové kapacity jedné, ale z řádově několikanásobně větší operační paměti obou

propojených hemisfér (lup ho, satori, poznání, osvícení). A tak vymysleli, kromě jiného, i kóany.

Japonské slovo kóan označuje zdánlivě nesmyslnou hádanku, na kterou většinou neexistuje logická, tedy levohemisférová odpověď. Například: „Tleskneš-li dvěma rukama, ozve se zvuk. Jaký je zvuk jedné ruky?“ Nebo: „Kdy je cukr sladký?“ Mistři pak rozčilovali své studenty (ovšem s láskou a obrovským soucitem, protože je tak směřovali k jediné správné odpovědi, tedy k propojení jejich mozkových hemisfér a k revolučnímu a život převracějícímu zážitku stavu osvícení) tím, že nad jejich pokusy správně odpovědět neustále kroutili nesouhlasně hlavou. A vymýšleli další a další, tajemnější a zdánlivě nesmyslné hádanky, aby prorazili zdánlivě neprorazitelný krunýř lineárního, jazykového myšlení levé, logické, vizuální a gramaticky verbální hemisféry a propojili ji se vztahovou, sluchovou, intuitivní hemisférou pravou. Podařilo se jim tak objevit a zdokonalit metody jak obejít past jazyka a ve spolupráci s dalšími propracovanými metodami a postupy (klášterní meditační praxe včetně práce nebo zenové hole) těm nejsnaživějším a nejvíce motivovaným dopomoci k „probuzení“ (z iluze, že jsem to, co ve mně myslí, tedy jen program).

Samozřejmě, vše se dá pokazit a ošvindlovat, takže v současnosti světem kolují knihy vyluštěných kóanů a například v Japonsku existují kláštery, ve kterých bohatí Američané mohou podplatit zkorumpované mnichy a ti jim prozradí řešení toho kóanu, který mají rozluštit. Američan si pak odveze diplom, že vyřešil kóan, ale na Cestě k osvícení (a k poznání sebe sama a k hlubinné pozitivní transformaci) neudělal ani krůček.

Jinými slovy, k řešení kóanu musí každý adept zenu dospět sám (dlouhou usilovnou prací, to jest postupným přeprogramováním obvyklých myšlenkových postupů ve svém mozku). Je to, jako kdybych se učil jezdit na kole a podplatil kamaráda, aby na to kolo sedl a předvedl u zkoušky za mne, že umí jezdit. Mně a mému umění jezdit na kole je to ovšem platné jako mrtvému zimník. Abych se naučil jezdit a abych zvládl kolo a rovnováhu, to musím dokázat já sám.

Duchovní učitelé všech věků používali a používají nejružnější metody, jak žáka (jeho myšlení) vyprovokovat a pozvat k vyskočení ze stereotypů programů jeho mysli. Vždy ale zdůrazňovali právě ten neošvindlovatelný osobní aspekt duchovní praxe, který nám dnes zní jaksi egoisticky: starej se o sebe. Protože člověk

nemůže pomoci (poradit) nikomu jinému, dokud nepomohl (neporadil) sám sobě. Profesor ježdění na kole, který, jakkoliv teoreticky vzdělán a informován, nikdy na kole ve skutečnosti nejel, sice může začátečníkovi vysvětlit, co a jak, a upoutat barvitými popisy jízdy na kole, ale ve chvílích krize, když je nutno sednout a jet, je k ničemu, jako všechny jeho teorie a popisy.

A navíc, kdyby učitel žáka neuměl neustále překvapovat, šokovat, a kdyby odpovídal tak, jak žák čeká, z jeho stereotypů by ho nedostal a nic nového a jiného by ho nenaučil.

Osvícený (dlouhodobě promeditovaný) člověk je stále moudřejší a každou zkušeností bohatší (zatímco hlupák chyby neustále opakuje, on je udělá jen jednou: umí se z nich poučit). Má k dispozici daleko větší kapacitu operační paměti (hemisférově propojeného mozku), má zvládnuty emoce, je automaticky pozitivní, a tedy šťastný. I on se totiž kdysi (pod vedením svého učitele) musel naučit meditovat, klást na cestě luštění kóanů ty správné otázky, a nakonec vyluštit nějaký ten kóan – a navíc jeho řešení před mistrem obhájit. A mistr ho pak zkoušel nejen z řešení nějaké té „nelogické“ hádanky, ale i z toho, jak si věří: třeba tím, že na správnou odpověď zakroutil nesouhlasně hlavou. Protože věřím-li si, skutečně, hlubinně (mám to natrénováno léty meditace a usilovné práce na svých programech mysli), měl bych umět odporovat i té nejvyšší autoritě, tedy svému duchovnímu učiteli. Pokud totiž někdo „vyluští“ kóan tím, že si jeho odpověď přečte nebo ho úplatkem získá od zkorumpovaného mnicha, touhle finální zkouškou niterné sebejistoty nikdy neprojde.

Abych použil předchozí metafory, jako by se do říše osvícených (a moudrých a soucitných a zdravých a fungujících) nedalo dostat jinak než několikakilometrovou úzkou a pořádně klikatou stezkou na kole.

Moje výzva ke správným otázkám tedy nebyla a není jen obvyklou mediální výzvou k lineárnímu, verbálnímu spekulování, vážení. A moje odpovědi (e-mailové, protože tohle je vždy soukromá, velmi subjektivní a vždy jiná záležitost a je nesmysl to ventilovat) některým z tazatelů byly a jsou kóany (protože nemám čas zdržovat vás pouhými levohemisférovými řeči, když jde o život, nebo aspoň o osvícení). Kacu!

Není cesta k duchovnosti, duchovnost je Cesta

Formální řeči o duchovnosti, právě tak jako čtení o ní, nejsou duchovnost. Dnes už víme, že duchovnost, chcete-li, spiritualita, existuje. Dr. Koukolík to již před lety uvedl (všechny další neoznačené citáty jsou od stejného autora) v seriálu pro ČT: „Současné technologie umožňují vidět, co se děje v mozku. Při jednom pokusu skupina vědců požádala skupinu zen buddhistických mnichů, aby se uvedli do hlubšího meditačního stavu, a dívala se, co se přitom v mozku děje. Dělo se očekávané: mozky těch lidí se jakoby odpojily od světa, utlumily se v oblastech zpracovávajících smyslové informace, a doslova se rozzářily čili začaly se více namáhat v oblastech, které souvisejí s orientovanou pozorností a pracovní pamětí.“

Jinými slovy, neušpiněny emocemi a povrchností, propojily se v obou hemisférách s obrovskou a bohužel běžně obvykle nevyužívanou „operační“ pamětí a databází a člověk začal být více člověkem. Ještě jinak, kdyby vědci pozorovali mozky reprezentantů naší formální a institucionalizované duchovnosti při jejich řečech o spiritualitě, a dokonce i při modlitbách, asi by v naprosté většině případů žádné rozzářené oblasti nezjistili. Jak jsem kdysi poznamenal v jednom rozhovoru – máme v hlavách rolls royce, ale (bohužel i co se týče duchovnosti) používáme je jako trabanty.

„Jinými slovy, lidé, kteří hovoří o spirituálních zážitcích, si nevymýšlejí, nefantazírují: jev, kterému říkáme duchovnost, přesah, existuje.“

Duchovnost, tedy „spirituální dimenze“, prokazatelně existuje a je, chcete-li to vyjádřit takto, vědecky dokázána. I když, jak nedávno prohlásil známý psychiatr Cyril Höschl: „Vědecky nebylo dokázáno nikdy nic, věda doposud vždy jen vyvracela, co si myslela předtím.“

Zjištění, že duchovnost existuje, s sebou nese ovšem i další souvislosti. Vědci, kteří zkoumají lidský mozek, zjistili: „Lidé s vysokým stupněm rozvinutého přesahu nebo spirituality jsou si něčím podobní. Jsou nesmírně a hluboce lidští. Ať jsou věřící nebo nevěřící (spiritualita, přesah, je vlastností lidí věřících, ale i nevěřících), bývají skromní, nikdy neztrácejí smysl pro humor. Mají odstup. Mají na to, co

dělají, náhled. Cesta za spiritualitou pro ně není nějakou zvláštní cestou do výšin, je to pro ně cesta za nějakým druhem zkušenosti. Není to útek ze světa. Je to přiblížení se ke světu...Nebývají to žádní zvláštní kazatelé, inkvizitoři. To nejsou léčitelé ani manipulátoři. To jsou lidi, za kterými si zajdete popovídat, když vám není dobře. Typické je, že na rozdíl od zavilých kazatelů tito lidé mívají smysl pro legraci. Kromě jiného i pro legraci ze sebe a z vlastní spirituality.“

Dr. Koukolík dále uvádí: „Soubor vlastností, prožitků, druhů chování, kterému se společně říká přesah neboli spiritualita, je soubor vlastností, se kterými zřejmě část lidí přichází na svět.“ Dovoluji si jít ještě dál – se kterými bychom se, nebyt poškozeni porodem, narodili všichni, a které se, přes tak agresivní odpor ne vlastní vinou poškozených, dají docela úspěšně obnovit, nacvičit (duchovním, ale i tělesným cvičením, samozřejmě meditací, ale dnes i pomocí psychowalkmanů, biofeedbacku aj.). Na počátku si ovšem takovýto poškozený člověk (třeba i odborník na současnou, formální verzi duchovnosti) musí přiznat, že je poškozený – v tomto případě ne vlastní vinou. Že výsledek jeho práce s myslí je nutně zkreslen ušpiněností“ jeho vědomí, jeho následného způsobu vnímání a myšlení a jeho pracovního a zároveň výrobního nástroje – mozku. Začít bychom tedy měli nejen tím, že o duchovnosti budeme číst nebo mluvit, ale že ji budeme trénovat a provozovat (viz název tohoto zamyšlení).

První část evangelia je jasná: kněz (a filosof, lékař, a dokonce i ekolog a politik) budoucna prostě bude muset být, tak jako každý z nás, daleko více duchovní, nebo nebude vůbec.

Poprvé v historii lidstva začínáme poznávat, jak vnímáme a myslíme, a v čem jsou naděje i pasti našeho způsobu myšlení. Nejen duchovními mistry všech dob (těmi jaksi nepřímo), ale dnes i přímo a otevřeně jsme vyzýváni ke změně myšlení.

Tedy nejen myslet, a nejen o globálních problémech, o politice, ale i o duchovnosti hovořit a také duchovnost cvičit a praktikovat. Opačně – skutečně (a prakticky) duchovnímu člověku to totiž navíc prokazatelně jinak, lépe a nově myslí.

Plně souhlasím s tvrzením, že „Zdravá spiritualita je něco naprosto normálního a možná optimálního.“ Jiný nedávno publikovaný výzkum navíc prokázal, že pravidelně meditující buddhističtí mniši jsou daleko šťastnější než tzv. normální lidé.

„Tento soubor vlastností se dá zřejmě cvičit jako jakékoli jiné vlastnosti,“ říká

ještě sice poněkud nepřesvědčivě Dr. Koukolík, ale z vlastních více než pětadvacetiletých zkušeností jak s meditací, tak s duchovností, ale i s jejím sdílením a předáváním vím, že jde jen o to přiznat chybu, rozhodnout se něco s tím dělat, začít o duchovnosti nejen číst, ale i prakticky něco se svým tělem a způsobem vnímání reality dělat, nalézt si vhodné, funkční a staletými vyzkoušené skutečné formy Cesty k duchovnosti, a pak vytrvat.

Protože my lidé jsme, a to je druhá část evangelia, vrozeně duchovní a je třeba jen očistit vnější vrstvy.

Třetí část radostné zvěsti zní: v ideálním případě soustředěné práce stačí tři měsíce.

Dohlédnout karmu

Slovo karma má u nás většinou jen jeden význam – je to značka nejrozumnějších kotlů na vytápění bytů a teplou vodu do koupelen. V tom indickém a orientálním slova smyslu je to zákon příčiny a následku. Jinými slovy, jde o umění dohlédnout důsledků svých činů.

Chci ale zároveň naznačit, že i zákon karmy byl kdysi revoluční ideou. A také že i jedinec, je-li trpělivý a dokáže-li dohlédnout důsledků svých idejí, může (a také to již mnohokrát v historii lidstva dokázal) změnit společnost.

Zvládnout umění „dohlédnout“ důsledků svých činů by mělo být pro politiky na jakékoliv úrovni povinné a měl by se tomu učit každý z nás, od dětství, systematicky: jinak nedohlédneme konce historie lidstva. O tom, že se nám to stále nedaří, svědčí množství úkazů, jevů a situací na každém kroku. Namátkou stačí otevřít jedno zářijové číslo českého vydání časopisu National Geographic (ekologický podtitulek je jednoznačný: Varovné zprávy z přehřáté planety).

Proč zmiňuji karmu zároveň s ekologií? Ono to totiž souvisí víc, než se všeobecně tuší, a dokonce i s přirozeným porodem a duchovností (a na cestě k ní i s disciplínou a uměním učit se z vlastních chyb). Buddhistický symbol nekonečně propleteného provazu (vše souvisí se vším) byl ekologií již před tisíci lety.

V době, kdy žil Buddha, samozřejmě neexistoval nějaký koncept individuálního osvobození a král a kněží se oprávněně domnívali, že by měli mít nad každým člověkem naprostou kontrolu. Kdyby byl tehdy bývalý princ Šákjamuni prezentoval nedualistický sociální a etický systém, jako byla později například Mahájána, král a městští vládcí by to zcela jistě brali jako vzpouru proti sobě a ustálenému řádu světa a jakékoliv podobné pokusy by v zárodku tvrdě eliminovali (tak jako jindy a jinde v případech Ježíše).

Když Padmasambhava přišel v 8. století do Tibetu, setkal se s rozvinutým šamanským systémem, jehož představitelé samozřejmě neměli nejmenší zájem na propagaci ideje osobního osvobození. A tak přišel s docela odlišným způsobem chápání smrti. Ne z pozice sociální, ale ve smyslu pomoci lidem dosáhnout osvícení

(a osvobodit se tak v příštích životech). Kdyby ovšem svou vizi začal uplatňovat ihned, jistě by také narazil. Dal tedy, jak o tom rád píše i Robert Thurman, Tibetanům několik set let času zvyknout si na ideu osvětlení (zasadil semínko). Nenechal svou vizi na pospas překroucení šamanům, ukryl ji a veřejnosti poskytl jiný „poklad“ ze své myšlenkové pokladnice: ideu karmy a karmických příčin a následků. Tím ovšem připravil půdu pro akceptování koncepce individuálního „probuzení“ (jejíž uznání a přijetí v našich zemích bude i v 21. století potřebovat ještě značnou dobu).

„Karma“ znamená, že člověk již prožil řadu minulých životů a má před sebou další řadu budoucích životů. A tak se všem (i vládčům všeho druhu) vyplatilo spíše vás podporovat na vaší cestě k vysvobození, než se pokusit vám dominovat nebo vás nutit, abyste jim sloužil, nebo pro ně dokonce zemřel. V jiném smyslu to pak postupně, na rozdíl od našich krajů, erodovalo sexismus, vyplývající z faktu, že jste v tomto životě mužem. V příštím můžete být zase ženou. Teorie karmy učí lidi být přátelskými ke všem ostatním lidem i kmenům a společnostem, a dokonce i ke všem živým bytostem.

Stejně jako Buddha, tak i Padmasambhava (a náčelníci indiánského kmene Navajo) dokázal „dohlédnout“ důsledky svého počínání.

V malém českém a každodenním smyslu je to v principu podobné schopnosti „dohlédnout“, že když svůj obvyklý čaj nechám v sítku louhovat mnohem více než 5 minut, nebudu moci další den na velkou stranu, a když ho nechám louhovat jen 3 minuty, budu za chvíli běhat na malou stranu.

Dohlédnout následku, jehož příčinou bylo přejedení se fazolovým gulášem, trvá pár hodin či jednu noc. To obvykle, po pár třaskavých zkušenostech, zvládáme. A pravidelný opilec ví, že ráno po dvaceti půllitrech piva bude třeskaté, a tak má připravenou láhev s kyselými okurkami.

Dohlédnout následku toho, že jednou za čtyři roky zvolíme stále tytéž poslance, kteří nás již tolikrát zklamali, je ale pravděpodobně natolik obtížné, že to zvládá jen velmi malá hrstka občanů téhle raně demokratické společnosti.

Dohlédnout, že hyperaktivní dítě s lehkou mozkovou dysfunkcí a potížemi ve škole a mezi kamarády, stále nemocné a se všemi možnými alergiemi, není nějakou ranou osudu a náhody, ale důsledek toho, že jeho matka v těhotenství kouřila a sem tam si dala skleničku, to už je nad možností většiny populace, včetně odborníků na porody.

Dohlédnout, že všeobecný nárůst agresivity a válek a terorismu souvisí s masovou výrobou dětí v porodnicích – továrnách na poškozené výrobky (kde porod není intimní oslava zázraku stvoření, ale operace jako konečné řešení „nemoci“ těhotenství), nedokáže než několik odvážných jedinců.

Dohlédnout, že kdybychom změnili způsob porodů, za tři generace by nebyly války a teroristé (a naši následovníci by si snad poradili s „přehřátou“ planetou), je ovšem (pro poškozujícím porodem poškozené myšlení většiny z nás) asi tak třeskatá idea, že snad vyžaduje nějakého současného Padmasambhavu, který by „zasadil semínko, a nechal je pár set let klíčit. Nebo že bych se mýlil a současná mládež už dokáže (vycvičena videohrami na stále rychlejších počítačích) „dohlédnout“ rychleji a dále do budoucna?

Koncept karmy je (v souvislosti s naší současností) totiž zajímavý i tím, že sice pracně a bolestivě řešíme hříchy minulosti, ale (zároveň) také všim, co a jak děláme a myslíme, budujeme základy své (individuální i celospolečenské) budoucnosti. Nebo nemohoucnosti.

Pokud totiž nedokážeme dohlédnout důsledků svých činů a myšlenek ani v rozměru týdnů, měsíců či (tak jako politici) let, jak bychom mohli vůbec uvažovat, natož pak cítit zodpovědnost za stav světa za několik set let?

Takto ovšem jsme a budeme jen oběti chaotických záškubů náhod a vírů nezládnutých emocí a nikdy nám nedojde, že zákon karmy platí a že máme vždy jen to, co si zasloužíme, protože jsme na tom, ač nevědomě, celé životy pracovali. Nedohlédnete důsledků své karmy.

Nebo že bych se mýlil a narůstá počet těch, kteří si to začínají uvědomovat?

P.S.: Dokonalým současným úkrytem třeskatých semínek budoucnosti je internet, a kdyby žil Padmasambhava dnes, určitě by pravidelně publikoval své názory a ideje na nějaké málo čtené a politiky a širokou veřejností opomíjené webové adrese s nadějí, že někdy v budoucnu, až společnost dozraje, budou k nalezení a užití.

Špatný překlad

Série koncertů Live 8 byla výborně organizovaná a profesionálně produkována. Zkoušel jsem shlédnout celý téměř jedenáctihodinový přenos, ale nevydržel jsem. Zvláště různé ty punkové a popové hvězdy. Přesto jsem se několikrát neubránil slzám (při „reklamních“ spotech nebo při třívteřinovém luskání prstů rapera a herce Willa Smitha, kterým tak naznačoval arogantní mediální ignoranci Západu a bohatých vůči faktu, že každé tři vteřiny někde na Zemi, převážně právě v Africe, zemře malé dítě na následky extrémní chudoby). Přesto, nebo právě proto, jsem si o 106 „užíval“ pocit, že jsem součástí třímiliardové komunity, která alespoň občas není lhostejná k tomu, co se děje „za humny“.

Se svými postřehy jsem si počkal na ranní noviny – abych si je ověřil a abych případně nepřestřelil a byl ve své dobře míněné občasně kritice pochopen. Mimochodem, i ranní rozhlasový komentář Ivana Hoffmana byl o podivně posunutém ohnisku – co se týče důležitosti zpráv – české mediální scény. České večerní zprávy totiž komentovaly psa, který někoho pokousal, nebo Sharon Stoneovou na červeném koberci v Karlových Varech, ale nikoliv největší koncert všech dob, a co na něm řekli třeba Bill Gates či Kofi Annan nebo hlavní iniciátor a organizátor Bob Geldof.

To, o čem chci uvažovat, je téma, které mne trápí již třicet let (od doby, kdy jsem na vlastní tělo a mysl při meditaci zjistil, že překladatelé dělají často až zásadní chyby). Téma problémů překladů.

Jak se mají domluvit politici a národy území (jen si všimněte, jaké problémy má dnes Evropská unie s překladem svých materiálů do 25 jazyků svých 25 současných členů, a kolik problémů bylo s překladem evropské ústavy), na kterém se mluví tolika tak různými jazyky? A to jsme přitom Evropané. Jak se asi mají domluvit národy Afriky, kde je jazyků daleko víc? Jak se pak mají domluvit politici Evropy či USA s politiky z Afriky (zvláště po neblahé zkušenosti naprostého přehlížení kulturních odlišností v době velkých středověkých zámořských objevů)? Jak poznamenal ve svém zamyšlení v den koncertu v jiných novinách na téměř totožné téma český filosof Petříček: „Odlišné kultury, či dokonce civilizace mohou

žít vedle sebe, jen pokud se jedna druhé nesnaží vnucovat své hodnoty a svůj způsob života...”

Jak má pop star s milionovými příjmy pochopit, co to je mít každý den a celé měsíce a roky hlad? Jak má bankéř Světové banky přes prizma miliardových ukazatelů soucítit s lidmi, kteří si, ač pracují stejně tvrdě, nevydělají ani dolar denně? Jak „přeložit“ (přetlumočit) předsedům vlád osmi nejvyspělejších zemí světa situaci těch nejchudších států a naprosté většiny jejich obyvatel?

Jistě, ani já jsem moc nevěřil Madonně, když (v bílém obleku a s doprovodem několika desítek zpěváků taktéž v bílých oblecích v rámci show za miliony dolarů) vyzývala k „revoluci“..., právě tak jsem ovšem vlastně neměl, ale uvěřil naštvanosti zpěváka skupiny Green Day.

Byl jsem vděčen, že se Peter Gabriel na jednom docela malém pódiu v Cornwallu „ujal“ několika afrických zpěváků, a také mi vadilo, že se na hlavních scénách objevil jen jako host Senegalec Youssou N'Dour. Z novin jsem se pak dověděl důvod: neznámí Afričané by prý nepřitáhli žádanou pozornost diváků. Souhlasím s Gabrielem, když prohlásil: „Tomu rozumím, ale nesouhlasím s tím.“ A televizní hlasatel Andy Kershaw, který moderoval i jeden z koncertů Live Aid v roce 1985, trefně poznamenal: „Jak mohou organizátoři žádat svět, aby Afriku nezanedbával, když dělají přesně totéž?“

Přes těch několik zádrhelů jsem si tuhle sobotu u televize hudbu, kapely, apely, spoty, událost a možnost být součástí něčeho většího náležitě (a často, jako při vystoupení skupiny Pink Floyd, i pamětnicky) vychutnal. Díky všem.

Jenže, a proto to všechno zmiňuji, co je platná všechna práce a velmi pečlivé zpracování k podpisové účasti vyzývajících spotů, když pak tlumočník, v našem případě tlumočnice, tak ujede? Byl jsem neprofesionalitou Dany Hábové, která udělala několik zásadních chyb a s postupem koncertu nereagovala na dění na obrazovce (znělo to, že se snad s kolegy ve studiu celou dobu bavila a prostě nedávala pozor) obrovsky zklamán a pobouřen (navíc totiž za přispění režiséra nebo techniků velmi často nebyly vůbec slyšet začátky jejích vstupů).

Když totiž šéf OSN Kofi Annan při pohledu na dav nadšených diváků a při vědomí oněch dalších miliard podobných nadšenců po celém světě u televizorů trefně poznamenal: „Now this is really united nations,“ paní Hábová jeho slova přeložila takto: „Ted' jsme tady jako v OSN.“ Pro neangličtináře: OSN je v angličtině

United Nations, tedy Spojené národy. Ale Annanova poznámka se přece týkala faktu, že díky televiznímu přenosu těchto koncertů na pomoc Africe byly „národy“ v téhle chvíli, navzdory odlišným jazykům či kulturám, skutečně, nejen teoreticky či proklamativně, spojeny. Sjednoceny stejným kulturním zážitkem a naléhavostí tématu.

Po nějaké chvíli se pak zase Madonna apelativně zeptala obecenstva: „Are you ready to change history?“ Tedy „Jste připraveni změnit historii?“ A paní Hábová to přeložila takto: „Jste připraveni na změnu dějin?“

Cítíte ten obrovský rozdíl? Překladatelský posun od energie aktivity a možnosti a nutnosti něco (i individuálně) udělat až k jakési pasivní odevzdanosti?

O „úžasnou energii, kterou koncert vytvořil a kterou (politici) nemohou opomenout“ hovořila i jedna účastnice. Jak ale „přeložit“ tuhle rockovou a popovou energii českým divákům a posluchačům (včetně jazykově nevybavených politiků), když jim texty písniček zákonitě unikají – a když už někdo něco řekne, je to přeloženo špatně?

Jde potom o úplně jiné energie. Podobně si sečtější čtenáři jistě vzpomenu, jak vypadá ona slavná monáda taoistů, symbolicky vyjadřující základní dynamický řád světa Číňanů (vše se neustále mění a vzájemně ovlivňuje): černé kapkovité pole jinu s bílou tečkou jangu zakleslé do bílého pole jangu s černou tečkou jinu. Dodnes je spíše výjimkou, aby tento znak byl „přeložen“ v naší literatuře (a různých těch léčitelských a esoterických časopisech) stranově správně, tedy s černým polem zleva (v programech Microsoftu je to pro nás Evropany našťástí správně, tedy takto ☯). Původní taoistická monáda má černé, jinové, chcete-li ženské pole zprava, protože Číňané čtou zprava doleva! Právě tak stranově převráceně my „zápaďané“ esteticky a kunsthistoricky vnímáme, a tak vlastně nesprávně interpretujeme například čínské (ale i japonské) tušové malby krajiny.

Jak pak chtějí i ti Evropané, kteří dokonce aktivně cvičí podle čínských nebo jiných asijských metod, pochopit odlišnou kulturu a to, o čem jde, když pracují se zcela odlišným (energetickým) zadáním? V Anglii si musí dát evropští „kontinentální“ řidiči také setsakra pozor, po které straně silnice se tam jezdí. Když si to spletou, velmi pravděpodobně nabourají. Jak asi „nabourá“ tělo a mysl Evropana po nějakém tom měsíci cvičení podle stranově převráceného návodu? Nebo tělo a mysl Čecha, který celý život pracuje s třetí čakrou umístěnou (kvůli špatnému otrockému

a neustále tradovanému překladu) do oblasti solaru plexu, zatímco celá Asie a naštěstí dnes i rostoucí počet Evropanů a Američanů díky cvičení tai-či a různým bojovým a obranným disciplínám dobře z vlastní praxe ví, že třetí čakra, hara, tan tien, je kousek pod pupkem?

Jak „přeložit“ obrovské gejzíry v naší hudbě neslyšených frekvencí z tibetských mís a zvonů, když je pak posluchači dostávají ne živě, na koncertu, ale tolik ořezané z nahrávek ve formátu mp3 – a jak přesvědčit i ty osvěcenější, kteří si záznam takového koncertu koupili na DVD, ale přehrávají si jej v počítači, u kterého mají jen docela malé reproduktůrky, které také ono bohatství tónů a alikvotů neuvěřitelně filtrují a redukují? Jak přetlumočit dítěti ve velkém městě, že kráva není fialová?

Překládat neznamená otrocky přeložit slova, tak jak jdou za sebou, ale spíše přeložit slova, o která jde, z jednoho jazyka v odpovídajícím kontextu (s vědomím kulturních odlišností a odlišných souvislostí) do druhého jazyka. Co je pro nás „španělská“, je pro Angličana „dvojité holandská“ vesnice.

Proto je tak důležité cestovat, zažívat, ochutnávat jiná jídla, tradice, jiné pohledy na realitu. Proto je tak důležité být občas „při tom“ a vědět a vychutnat si, že v tuhle jedinou chvíli se na tohoto jediného zpěváka dívají miliardy lidí a že ti všichni, „díky“ srozumitelnosti hudby (a v tomto případě i motivu), si rozumí. Nepotřebují tlumočníka.

O to víc je pak důležité, aby i to málo, co bylo a je a bude třeba přeložit, bylo přeloženo významově a kontextuálně správně.

Jinak vymřeme na špatné překlady...

Slavíci a vrabci

O českých zvláštnostech hudebního vzdělání píši již dlouho. Čechy již nejméně padesát let nejsou konzervatoří Evropy a rozhodně neplatí rčení „Co Čech, to muzikant“. Naopak. Vtip o rozdílu mezi slavíkem a vrabcem spolehlivě zabírá i dnes. Vrabec je slavík, který absolvoval konzervatoř.

Značná část současných hudebních pedagogů zcela jistě dobře vykonává svou práci. Jen si odmítají přiznat, že ji dělají tak, jak jim řekli před třiceti a více lety. Průměrný věk profesorů na konzervatořích u nás je totiž „důchodový“.

Co mám proti stávajícímu způsobu hudebního vzdělání? Především to, že výuka hry na hudební nástroje je stále spíše drezurou než „hrou“. Děti jsou trestány za špatné držení prstů či rukou, blinkají trémou před školním koncertem či před přijímacími zkouškami na konzervatoř nebo akademii, odmalička se musí učit teorii a samozřejmě noty atd.

V demokratickém světě to ovšem už vypadá jinak: tam se děti mohou učit „hrát si“ nejen na pianu, ale s indickým učitelem i na indický sítar, s Afričanem na africký buben džembe a s Číňanem na čínské ústní varhánky.

Tvrdím totiž, že hudba komponovaná do not a pak za pár (set) let interpretovaná není tou pravou (povznášející, inspirující, harmonizující a léčivou) hudbou od srdce a do srdce. Ke škodě nás všech a zvláště hudebníků. Noty, oči, to je zvláště u nás mužů jen levá mozková hemisféra a s ní spojené emoce kritičnosti a posuzování.

Daleko nejhorší hříchy ovšem náš drezurní systém páchá v oblasti zpěvu. Každé dítě si v batolecím věku samo od sebe žvatlá a brouká a zpívá. Zpěv je, tedy býval, přirozenou vlastností každého člověka. Přitom ho my lidé potřebujeme jako sůl. Vlastní zpěv nejen uvolňuje emoční bloky, ale i dobývá tělo a mozek elektrinou. Učitelé hudební výchovy (a populární zpěváci) ovšem Čechy a Moraváky zpívat odnaučili.

Je to ještě horší, než tušíte. Profesionální zpěváci jsou totiž, jakoby přesně v zájmu přeměny slavíků ve vrabce, učeni a nuceni potlačovat ve svých hlasech

aliquoty (aby se mohlo zpívat ve sborech) – tedy všechny ty frekvence, které jsou „léčivé“ a člověka harmonizující. Zatímco hlas každého neškoleného zpívajícího člověka obsahuje celou škálu frekvencí (a zvukově tak vyživuje tělo a mozek), hlas školeného pěvce je již frekvenčně chudičký, ořezaný. Ale o tom jsem se podrobněji rozepsal v knize Hudba jinak.

Naše konzervatoře totiž stále ještě (a kupodivu usilovně) vychovávají ze slavičků vrabce. V tisku jsem našel rozhovor s Dagmar Peckovou. Na otázku „Nezačínala jste i vy jako sopranistka?“ naše operní diva odpovídá: „Absolvovala jsem konzervatoř jako soprán. Pak jsem se ale dostala k paní profesorce Denygrové a ta okamžitě poznala problém. Řekla, že by mě viděla spíše jako koloraturní lyrický mezzosoprán. A brzy poté, co jsem k ní začala chodit, jsem měla lepší, daleko otevřenější výšky, šla jsem až do tříčárkovaného dé, což se mi jako sopranistce nikdy nepovedlo.“ A na otázku, jestli se stává, že učitel přirozené dispozice zpěváka třeba i zničí, se svou typickou upřímností uvedla: „Znám spoustu hlasů od přírody krásných, kterým škola ublížila. Z univerzálního úžasného hlasu s rozsahem přes tři oktávy se stala sboristka, která s bídou vezme tak oktávu.“

Samozřejmě, hudební školství jen kopíruje neduhy školství všeobecného. Americký pedagog Noel McInnis popsal běžné vyučování na školách takto: „Po mnoho let vězníme dětské tělo v omezeném prostoru, jeho energii v omezených aktivitách, jeho smysly v omezených situacích, jejich sociabilitu v omezeném množství kamarádů, jeho mysl v omezených zkušenostech o světě kolem nich. Co je naučíme? Neučit se to, co chtějí.“

Jiní psychologové (Haney a Zimbardo) přirovnali zase střední školy k vězení a tvrdí, že skutečnou tragédií nejsou ti, kteří vyrušují, dokonce ani ti, kteří chodí za školu, ale „nekonečné průvody rozplzlých studentů, kteří školním systémem procházejí tiše a bez dotazů, nedotěrní a nevšímaví.“

Ani já jsem si v poslední době v rámci občasných přednášek na školách nemohl nevšimnout, že zatímco studenti posledních ročníků gymnázií a prvních ročníků vysokých škol se ještě umějí ptát, jsou zdravě sebevědomí a drze nápádití a provokující, ti z druhých ročníků už jen pasivně sedí a nezeptají se a nezeptají. Vždy si tak vzpomenu na tvrzení jednoho spisovatele o tom, že „školy jsou místa, kde se leští škeble a smirkují diamanty“.

Stávající pedagogové ovšem kladou případným změnám značný odpor. Nedávno mi telefonoval jeden mladý muzikoterapeut, kterému nedovolili umístit na internetových stránkách olomoucké pedagogické fakulty rozhovor se mnou. A letos na jaře mi psala paní učitelka, která ztratila tři roky svých studií (má malé děti a další studium by už nezvládla), protože jí odmítli uznat diplomovou práci, ve které hojně citovala z mé knihy.

Vypadá to, že u nás existuje jen jeden zaručený recept, jak se ze slavíka nestát vrabcem. Odejít ze školy. Odejít někam do světa. Mladý český skladatel Kryštof Mařatka, jehož díla se dnes hrají po celém světě, také z AMU odešel: „Cítil jsem, že kromě výuky Petra Ebeny tam nic nebylo.“

S jedním až tragickým aspektem téhle bohužel u nás běžné transformace slavíků ve vrabce se totiž na svých seminářích setkávám zas a znovu: nejen muži (u kterých je téměř pravidlem, že je v dětství, v době mutace, učitelky běžně okřikují a zakazují jim zpívat), ale i ženy tvrdí, že neumí zpívat, protože mají „hudební hluch“. A když se o tom bavíme podrobněji, pak taková žena prozradí, že to byla většinou paní učitelka na základní škole (ale někdy i ambiciózní maminka), která prohlásila, že jim to (tedy všem ostatním) kazí, ať raději nezpívá. Tyhle ženy jsou pak celý život, ač inteligentní a jinak šikovné, zakřiknuté, nedokáží se ve společnosti jiných prosadit, „nezní“. Takto zablokovaní kluci se komunikativně zavrou na celý život, nedokáží sbalit holku a jediného uvolnění dosáhnou, když se opijí nebo něco rozbijí.

Laik netuší, že svět hudby totiž ani dnes není idylický. V osmdesátých letech minulého století jsem chtěl zjistit, jak to, že profesionální hudebník není stále moudřejší a krásnější člověk, když je celé dny přímo v centru tak krásného a povznášejícího umění, jako je hudba. Hrával jsem pár měsíců ve Filmovém symfonickém orchestru. Natáčeli jsme hudbu k televizním inscenacím a k filmům. S hrůzou jsem zjistil, že mezi hudebníky orchestru panují hororové vztahy. Žestě nenáviděly smyčce, harfenistka pomlouvala korepetitorku, členové KSČ se nebavili s odboráři, v prepisech not byly vždy chyby, a než se postupně našly a opravily, byl konec nahrávací frekvence a i ti, kteří dokázali to které kritické místo zahrát spolehlivě desetkrát za sebou, to po jedenácté zkazili. Když už se to podařilo zahrát a mělo se to konečně natočit, zvedli se odboráři, že už hrají více než tři hodiny a ze zákona mají právo na svačinu. A odebrali se na párek s hořčicí a turka.

Dirigent začal řvát a ve všeobecné nervozitě se to po přestávce nějak natočilo.

O tom, že situace se nezměnila ani dnes, svědčí i rozhovor (tamtéž) s mladým dirigentem Vojtěchem Spurným: „Provoz operního divadla připomíná spíše velkou fabriku. Žasl jsem, kolik překážek se dirigentovi postaví do cesty: lobbistické, provozní, finanční. Spousta lidí mluví do zásadních uměleckých otázek včetně obsazování zpěváků do rolí. Hledá se typ a možná až na posledním místě jsou hlasové schopnosti. Někdy se se zpěváky jedná jako s pasivními bytostmi, které nemají vůbec žádný názor a měly by mechanicky vykonávat, co jim dirigent a režisér předepíše...“

Přitom v rozhovoru s pěvkyní Andreou Kalivodovou, která po absolvování brněnské konzervatoře a pražské AMU absolvovala stáž a mistrovské kurzy ve Vídni, se objevuje jeden z možných receptů řešení tristní situace v českém hudebním školství: „Přístup ke studentům tam byl jiný. Chovají se k nim jako k osobnostem, nedovolí si nějaké zasahování do soukromí, pedagog nekritizuje vaši hlasovou indispozici, ctí vás jako kolegu, kterého čeká skvělá budoucnost.“ I ona ovšem přiznává, že život operní zpěvačky „jsou strašný nervy. Začne to už večer před představením...“

Řešení přitom znal už Jan Ámos: výuka na hudební nástroje i zpěv by měly být hrou. Radostí. Děti, ale i dospělí, by (si) měly denně co nejvíc zpívat. A slavíci by zůstávali slavíky...

Nemoc je jen špatná písnička

Tvrzení, že „zvuk je hudba“ ocení a docení jen ten, kdo se promeditoval a možná i protrpěl ke zjištění, že ucho slyší vždy jen v dokonalých intervalech (tzv. hudba sfér), ale mozek současníka ty dokonalé frekvence „překládá“ a vnímá jako ruchy, sykoty, rachoty, šumoty, vrískoty atd.

Tibetáné přitom právě na tyto kategorie zvuky dělí a pracují s nimi jako s hudbou.

Tak jako každý mobil potřebuje občas „dobít“, tak i náš mozek potřebuje vnější příděl elektřiny: proto nemáme na uších víčka – celé věky jsme se dobíjeli i v noci zvuky přírody: šuměním listů stromů nebo kapek deště, zvuky větrů (od tichého vánku přes meluzínu až po rachot vichřice), šploucháním potůčku, zurčením vodopádu, nebo pravidelným hučením mořského příboje. Zvuky přírody nás konejšily a vyživovaly.

Už Pýthagoras tvrdil, že „nemoc je jen špatná písnička“ a uměl prý hlasem vyléčit různé běžné nemoci.

Každá nemoc byla a je na počátku jen malinkým energetickým rozladěním. Jenže my už jsme zapomněli, také pro vnější hluk, co to je umění naslouchat svému tělu, nevěnujeme pozornost jeho signálům, a necháváme „rozladění“ dojít až do formy konkrétní nemoci. Lékař pak léčí koleno, ale příčina byla a je původně zcela jiná.

Bioakustika je moderním „zviditelněním“ toho,
co člověk dělával (a opět bude muset zase začít dělat)
odjakživa: zpíval si.

Jakýkoliv stres má za následek jakési malinké rozladění
„písničky“ toho kterého orgánu, té které tkáně.
Dnes víme, že každá buňka zpívá, a je-li nemocná,
začne povrzávat a kňučet
(a rakovinné buňky i v ranném stádiu zhoubného bujení
už jen chrčí).

Když si člověk zpíval (jako to naši předci dělávali dnes a denně),
ty stovky frekvencí v jeho (neškoleném) hlase pomohly
„doladit“ všechno do toho unikátního gigantického akordu lidství
– a člověk byl zdravý a schopen podat neuvěřitelné výkony.

Jenže my zpívat přestali.
Zpívají za nás profesionálové,
kteří se ovšem na konzervatořích učí své hlasy „zúžit“
a potlačit v nich tak všechny alikvoty,
tedy jejich léčebné složky,
a kteří (v televizi dodnes) jen otevírají pusy
– zpěv jen předstírají.

Dnes již ovšem také víme, že
„čím víc maminka jiný stav prozpívá,
tím lépe pak děťátko všestranně prospívá“.
Zvuk matčina hlasu, zvláště při zpěvu,
je pro miminko v bříšku jak signálem pohody,
tak především (zvláště pro utvářející se neurony
v jeho rostoucím mozku)
zdrojem velmi výživných frekvencí.

Uvolnění hlasivek totiž znamená
uvolnění emočních bloků.

Z tohoto úhlu pohledu jsme všichni jen „oběti obětí“
a své nemoci jsme

zprvė zėdėdili po pėedchozích generacích
(dėdėckovo kouření ovlivní geny vnoučka,
nachlazení matky nebo stav jejích ledvin v těhotenství ovlivní,
protože se zkopíruje, zdravotní a psychický stav dcery),
zadruhé jsme si na ně „zadělali“ negativními emocemi
v dětství a dospívání
(poškození rodiče nás spíše kritizovali a trestali,
místo aby nás do sedmi let jen a jen chválili),

a zatřetí jsme je „podpořili“ tím, jak a co jíme,
pijeme, dýcháme, ale i myslíme negativního.

Přidejme pak války, hladomory, katastrofy
(tedy velmi negativní psychický stav těhotných žen
a tím i předávání a násobení nemocí
v každé další a poškozenější generaci)
a vyjde nám současný stav světa.

Nemá cenu něco vyčítat rodičům či prarodičům
– ti ještě netušili, jak moc ovlivňujeme sebe a svůj svět
např. právě negativním myšlením
(kritizováním, vyčítáním, neschopností odpouštět atd.).
My už ale, poprvé v historii lidstva
(i když někteří jedinci o tom všem věděli vždycky)
začínáme vědět a tušit, proč a jak.

I invalida nebo umírající babička může zářit štěstím
a být tak sobě i ostatním jakýmsi sluníčkem
(a často jsou to právě lidé, kteří až po nějaké nehodě,
třeba na vozíku, našli skutečný smysl života
a jsou „zdraví“ víc než ti „zdraví“ kolem nich).

Již dávný čínský mudrc věděl, že
„chceš-li zjistit, v jaké atmosféře žijí lidé toho kterého království,
poslechni si, jaké písně zpívají“.
Jaké „písně“ (nezpíváme a spíše jen) vysíláme v dnešní době?
Stále rychlejší, hlasitější, soutěživější a negativnější.
Konfucius by tedy z projíždějícího auta,
ze kterého duní ohlušující duc duc duc,
správně usoudil,
že jsme uspěchaní, nesoustředění, hluií,
a že proto neumíme naslouchat a domluvit se
a neustále se jen přeme a soupeříme.

Hudba a zvuk jsou daleko důležitější, než jsme tušili
a než nám kdy řekli.
Tibeťané a Indové přitom věděli odjakživa, že
„ten, kdo pochopí zákony zvuku, pochopí i zákony vesmíru“,
a že „zatímco oko těká a neustále jen hledá, ucho nalézá“.
Naše civilizace je až z 90% vizuální:
naprostou většinu toho, co vnímáme, vnímáme očima
(a děti co nikdy nestály poblíž živé krávy,
jsou přesvědčeny, že krávy jsou fialové).
Je nejvyšší čas, už v zájmu záchrany lidstva,
znovu se učit (svému tělu, přírodě kolem i partnerům
ale i kolegům a oponentům)
naslouchat, a znovu začít,
od početí přes porod a výchovu až ke vzdělání,
zpívat.

Dnešní člověk by měl denně pět minut ráno,
preventivně, a nejméně deset minut před usnutím,
léčebně,
zpívat.

Děti, kterým jejich těhotné maminky stále zpívaly,

se rodí neuvěřitelně inteligentnější, zdravější, tolerantnější,
vyrovnanější a duchovněji než ty,
které „byly porozeny“ v nemocnicích, pardon, porodnicích.

Jak nahoře, tak dole a naopak. Planeta Země, na které
a které by její obyvatelé znovu začali zpívat,
by se (právě tak jako mysl člověka) mohla stát dokonalou,
protože preventivní
léčitelkou jakékoliv nemoci své i lidské
již v samém zárodku případného „rozladění“.

Každý člověk by mohl a měl umět zjistit „na vlastní uši“,
že „nemoc je jen špatná písnička“.
A stačilo by si pak zazpívat.

Překladatelské viny

Cesty lidské, stejně jako překladatelské omyly, jsou často velmi překvapivé. Zdánlivě malý omyl, vzniklý (samo)zřejmě spíš z přehlédnutí (což by ovšem profesionála nemělo omlouvat), vede často k nesmyslným a někdy i dalekosáhlým důsledkům.

V případě všeobecně rozšířeného omylu s olejem „tea tree“ šlo původně také o malou chybičku, jenže věci se vyvíjejí a jeden omyl plodí další omyly. Strom, který roste v Austrálii a kterému se říká pro jeho tvar (podobný velkému písmenu T) „tee tree“ (tedy téčkový strom), poskytuje olej, který má velmi účinné antiseptické vlastnosti a který dámy a maminky, kosmetičky a aromaterapeutky, ale hlavně farmaceutické firmy i v našich zemích používají stále častěji. Protože je ale výslovnost slova „tee“ k nerozeznání od výslovnosti slova „tea“ (v obou případech čti [tý]) a protože jeho uživatelky většinou neumí anglicky, stalo se kdysi na počátku, že někdo přeložil název tohoto oleje ne jako olej z téčkového stromu (tee tree oil, česky vyslov [tý trý oj]), ale jako olej z čajovníkového stromu (tea tree oil, česky vyslov taktěž [tý trý oj]). A na lahvičkách s tímto zázračným lékem se pak skví nápis Tea tree oil.

Vždy, když jsem po léta tenhle omyl viděl, říkal jsem si, že to zase až tolik nevadí. Jenže nedávno jsem viděl novou reklamu na nějaký nový přípravek, jehož důležitou součástí je „olej z australského čajovníku“, a další podobnou, tentokrát od lékaře, specialisty!

Připomnělo mi to ještě jiné, poněkud hlubinnější překladatelské „omyly“.

Jeden náš novinář a textař nedávno ve svém zamyšlení použil slavný citát, prý nejsilnější větu evropské kultury: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.“

Klidně pominu, že Ježíš byl Aramejec a tahle „evropská“ věta a víra má jednoznačně předoasijské kořeny, nemohu ovšem pominout současné pokusy poctivě přeložit klasické texty (a silné věty) z různých těch evangelií, tedy z Bible. Mimochodem, ani Bible už není, co bývala, pánové, jak o tom svědčí nedávné zjištění, že žena nevznikla z Adamova žebra, ale přímo naopak, vždy vznikne nejprve žena a muž je jen jakási její pozdější modifikace.

Kniha, ze které čerpám, vyšla v roce 2001 (DharmaGaia) a jmenuje se Aramejský Otčenáš. Jedná se o novodobý, z aramejštiny vycházející a komentovaný překlad Otčenáše (první evangelia byla prokazatelně napsána v aramejštině a Ježíš a jeho učedníci mluvili aramejsky). Neil Douglas-Klotz, americký religionista, dnes přednášející ve Skotsku, chce novým překladem přivést současné hledače skutečné duchovnosti k nové interpretaci mnohdy již velmi zprofanovaných „silných vět“, ale především k akci. K aktivní meditaci (jakkoli je toto slovní spojení pro ty, kteří nikdy nemeditovali, protimluvem), ke zpěvu a k tanci. Mniši kdysi své modlitby zpívali a tančili, ti dnešní (již nejméně 1400 let) je jen čtou a studují. Řečeno současnými termíny, zatímco kdysi dávno šlo o celobytnostní (holistickou) zkušenost (tomografem lze u současných, zpěvem se „modlících“ mužů sledovat aktivní části mozku v obou mozkových hemisférách), dnes jde výhradně (zvláště u mužů, a těch je v klášterech a ve Vatikánu daleko víc než žen) o vizuální a levohemisférovou, nutně tedy značně omezenou racionální zkušenost, zaměstnávající jen velmi malé části levé strany mozku (na vysvětlenou – ženy mají o 30 % více propojení mezi hemisférami než muži, a když třeba jen mluví, fungují jim hemisféry obě).

Zpět k překladatelským omylům a Otčenáši. Text citovaných veršů by v otrockém, doslovném překladu měl znít spíše jako „uvolni lana chyb, která nás svazují, jakož i my pouštíme z rukou vlákna, jimiž držíme viny ostatních.“ Volněji a básničtěji přeloženo by to mohlo znít třeba takto: „Odpusť naši skryvanou minulost i utajené hanby, jakož i my neustále odpouštíme, co jiní skrývají.“ Nebo také: „Ulehči nám tíhu utajených dluhů, jakož i my zbavujeme druhé povinnosti je splácet.“ Anebo klidně i takto: „Vymaž vnitřní stopy našich selhání, jakož i my ze svých srdcí cítíme chyby ostatních.“ A další verze: „Uvolni uzly v nás, abychom narovnali prosté svazky našich srdcí se srdci bližních.“

Aramejské slovo, které známe jako „odpouštění“, může být totiž přeloženo jako „návrat do původního stavu“ nebo „vzájemně vstřebať“, ale i „obnovit vzájemné vazby na“ či „obejmout prázdnotu“. Slovo, které bylo v Matoušově verzi modlitby z řečtiny přeloženo jako „vina“ nebo „přestupek“, mělo v aramejštině i jiné významy, jako například „utajená minulost“ či „tajný dluh“ nebo „vnitřní ovoce“. V Lukášově verzi bylo použito slovo, které se obvykle překládá jako „hříchy“, v aramejštině ale může znamenat také „neúspěchy“, „chyby“, „zmařená očekávání“ nebo „zamotané nitě“, což naznačuje potřebu nápravy.

Není to snadné překládat, zvláště pak z druhé ruky, a navíc když jde o metaforická přirovnání a další pokusy tehdejších mystiků ilustrovat běžným jazykem duchovní záležitosti, že?

Také „chléb náš vezdejší“ nebyl v aramejštině chlebem, jako ho chápeme my (ani současnými oplatky-hostiemi), ale protože aramejské slovo lachma mělo i spoustu dalších významů, v této souvislosti byl spíše jakýmsi pokrmem pro všechny formy růstu a život všeobecně, nebo také „pochopením“ (vzniklo z kořene chma, což označuje božskou moudrost, a z tohoto kořene vzniklo i slovo chochma, překládané v Přísllovích jako „posvátná moudrost“). A to je v téhle duchovní, modlitební souvislosti přece jen logičtější, že?

Naznačuji, že zodpovědnost překladatelů a tlumočnicků (trazuje se, že dlouholeté nepřátelství mezi SSSR a Čínou vzniklo kvůli omylu tlumočníka, a velikonoční „zelený“ čtvrtek je také zelený jen vinou špatného překladu – správně a logicky má být „plačtivý“), a zvláště těch, kteří překládají metaforický jazyk dávných duchovních vůdců, je převeliká.

Jaké ještě další zásadní překladatelské (a filosofické a vědecké) omyly naší dávné i nedávné minulosti nasměrovaly naši společnost tam, kde dnes je?

Verš „chléb náš vezdejší dej nám dnes“ by měl a mohl, zvláště pro muže, znít současně a ekologicky třeba takto: „Oživ zemi (původní ženskou moudrost) v nás: pak i my pocítíme hlubokou moudrost, která vše udržuje.“ Už vidím, jak tahle (samozřejmě aktivně prožívaná a tančená) modlitba mění a změní budoucí politiky, státníky, generály a filosofy...

Proto je tak důležité, abychom my, čtenáři, četli všímavě, pozorně a nenechali se, zvláště dnes, kdy vydavatelé šetří, kde mohou, opít překladatelským rohlíkem.

Takže, vážení, australský čajovník neexistuje. Obávám se ale, že se tento zmařený termín začne běžně používat jako něco, o čem netřeba přemýšlet a diskutovat.

Nabízí se návrh: co kdyby Svaz překladatelů při přijímání nových členů všechny zavázal slavnostní přísahou, při níž by se noví adepti modlili třeba takto: „Odpusť nám, překladatelům a tlumočnickům, naše viny, jakož i my odpouštíme našim předchůdcům, přičemž se jejich chyby budeme snažit napravit...“

Nevědí, že nevědí

Jak jsem tak s nadšením a téměř posvátným vytržením sledoval šest dílů televizního pořadu BBC Svět umění – Renaissance, někde pod tím zároveň sílil pocit, jak moc mě partajní šikulové s právem veta, moji učitelé a vůbec všichni, kteří byli zamotáni v podivné pavučině minulého režimu, ošidili. Jak mě zmanipulovali, jak mi řekli jen velmi povrchní část toho, co se skutečně dělo, a jak jsem byl podveden. Ne že bych se s tímhle pocitem a faktem setkal poprvé: prakticky celý život od doby, kdy jsem v sedmnácti letech přímo utekl z malého rodného města, jsem při takovýchto příležitostech (kdy čtu, sleduji nebo zažívám něco, co dramaticky převyšuje zdejší „normu“) pronásledován doted' nevyslovenou a neadresovatelnou výčitkou vůči „neznámým“ byrokratům (cenzorům, mentorům, politikům, vůdcům a dalším autoritám, doplňte si každý sám): „Proč mi o tom neřekl!“ Samozřejmě, z druhé strany mne právě tohle rozhořčení motivovalo ke studiu zenu, ke sbírání desek a aktivnímu hraní, ke studiu japonštiny a k cestě přímo do japonského kláštera, k psaní fejetonů již v dobách samizdatů a k napsání těch knih, které jsem dosud napsal. To ale nic nemění na tom, o čem tady chci metodou cik cak uvažovat.

Autor seriálu měl co říci, věděl, jak na to, měl (od producenta, tedy osvíceného státu) dost peněz, aby sjezdil a prolezl a natočil kde co – a propojil vše do umně provázaného putování tak fascinujícím světem umění. Viděl jsem tak některé notoricky známé obrazy, sochy, zahrady a budovy či kostely z úplně jiného, tolik zajímavější a především souvislejší perspektivy. Jedno logicky navazovala na druhé a třetí a dávalo smysl. Najednou jsem viděl, že toto období, kterému se říká renaissance, bylo daleko širší a s ostatními jevy a aspekty té doby provázanější, než nám říkali.

Celou tu dobu mne ale (aniž bych si nechal zkazit radost ze sledované kvality) zároveň jímalsi tichý vztek. Jak to, že jsem o ničem z toho nevěděl, říkal jsem si v duchu, zatímco jsem sledoval nádherné obrazy, sochy, budovy a kostely, o kterých mi nic neřekli nejen v základní a na střední škole, ale o kterých jsem se nic nedověděl ani z tehdejších encyklopedií umění? A druhá strana mince téhle až našťavané úvahy o tom, jak mne podvedli a „zbrainwashingovali“: co mi to vlastně

celé ty dlouhé roky cpali do hlavy? Co je mi dnes platné, že jsem musel umět vyjmenovat hlavní města zakavkazských republik SSSR, a musel jsem se učit, pak začerňovat a pak rehabilitovat jména „sovětských“ a lidově demokratických politiků (kteří z dnešního pohledu nestojí ani za cenu inkoustu, který jsme na jejich hlavy a jména vyplýtvali)? Dodnes si navíc přesně pamatuji, s jakou pýchou jsem se učil názvy a data vypuštění prvních asi padesáti sovětských umělých družic Země a jména prvních sovětských kosmonautů, a jak jsem byl pyšný, že jsem příslušníkem avantgardy lidstva (a jak jsem se těšil, až dohoníme a předhloníme USA)!

Právě tak si ale pamatuji stud, který jsem cítil, když se provalil kult Stalinovy osobnosti, opovržení vůči generaci našich otců, kteří tohle všechno (tak jak se ke mně dostávaly další a další zvěsti o zvěrstvech režimů) dopustili, a také pohrdání těmi učiteli, a že jich byla většina, kteří nás za zvědavé otázky bili a často nám i lhali. Tehdy jsem se rozhodl nenechat se už nikdy takhle vrchnostensky podvést, ošidit, zmanipulovat.

Jenže tohle omezené a programem mozku pokřivené vidění světa všech těch, kteří neví, že neví, je druhou stranou, tedy jakousi nevýhodou evoluční přizpůsobivosti našich mozků a, bohu a nám žel, vládne většině lidí i dnes. Zmanipulovaní úředníci bojují svými razítky proti oprávněným zájmům občanů i dnes právě tak vehementně jako před lety, ideologie neideologie. I dnes horliví cenzoři v rámci zpřístupňování svazků StB badatelům (aby „ochránili osobní údaje dotčených“) začerňují například i Ježíše a Pannu Marii na pohlednici z Lourdes.

A tak dnes současní (zmanipulovaní) konzumenti kupují (jako kdysi ideologická hesla) o sto šest výrobky, které jsou záměrně vyrobeny tak, aby se za pár let rozpadly a konzument musel (a ještě rád) koupit nový, ještě bělejší prášek, televizor, auto, dům nebo mobil. (Zmanipulovaná) mládež dnes horlivě esemeskuje do televize Nova jména svých superstar (před lety psala dopisy žádající popravu M. Horákové a dalších zrádců, nebo alespoň vyloučení spolužáka ze SSM) a vychytalí inzerenti, organizátoři a politici manipulují – a mnou si ruce a mastí kapsy. I my totiž jsme, jakkoliv se to v záplavě zpráv, časopisů a dokumentů v televizi nezdá, oběťmi oné Jedné Poznané Pravdy..., jakkoli různorodá a pestrá se zdá, zvláště když na nás kouká z ženských a společenských časopisů či reklamních letáků.

Nikdy nezapomenu na podobně hlubinný pocit ponížení a bezmoci, když mi v dobách normalizace odmítli ve Státní knihovně půjčit knihy o surrealismu

(vzpomínám jak „odborníci“ ještě nedávno „nedoporučovali“ studentům kunsthistorie knihy J. Pijoana, tedy člověka, který se opovážil podívat se na historii umění trochu jinak, než bylo zavedeno), a ještě v osmdesátých letech jsem si půjčoval v anglickém oddělení knih a časopisů sci-fi knihy současných autorů jen ze známosti, jako podpultovku.

Seriál BBC o renesanci navíc svou kvalitou znovu ukázal, jak je naprostá většina českých pořadů plytká, neobjevná a povrchní, a na druhé straně jak je svět kolem nádherný, jak i „historie umění“ stojí za prozkoumávání a obdiv – jen když člověk ví! My tady ale tak dlouho nevěděli, a často ještě i dnes stále nevíme, že nevíme!

Ne všichni, samozřejmě. Někteří byli informováni a tajili před námi další a jiné možnosti a informace. Jakým právem tak dodnes tají čeští porodníci před svými klientkami, ženami-roděčkami, desetiletí „stará“ doporučení světové zdravotnické organizace? A ony neví, že neví, a jsou tak paradoxně spokojeny s tím, co se jim nabízí a říká. Co ještě všechno (z toho, co lze vědět a co bychom vědět měli a mohli) nevíme, že nevíme?

Co když je to právě tahle odevzdaná a na první pohled pohodlná snadnost, s jakou se (výměnou za pohodlí konzumu) vzdáváme nabytých svobod (které ovšem, jaké překvapení, vyžadují i angažovanou zodpovědnost a nutnost umět se rozhodnout poté, co jsem si zjistil, o co ve skutečnosti jde), která je nebezpečnější než všechny ostatní problémy, s nimiž se dnes a denně setkáváme (protože o ní nevíme)?

Já jsem se tehdy v mládí rozhodl pokusit se udržet si zdravý rozum a vnitřní svobodu a vši silou poznávat a zjišťovat, abych už nikdy nebyl snadno zmanipulován v tom sladce obluzeném stavu, kdy jsem nevěděl, že nevím. I za cenu osobních ztrát, včetně vězení. A dnes například s oblibou provokuji jen logiku používající oponenty poznámkou, že už vím i to, co nevím (má-li člověk, díky meditaci a zvládnutým emocím hladinu mysli rovnou jako zrcadlo, odráží se na ní vše jasně, nezkreseně, a ve chvíli, kdy je položena otázka, už z ní koukají nitky odpovědi).

Na rozdíl od těch, kteří nevědí, že nevědí, koukám kolem sebe a nemůžu nevidět, že stále větší část (a z pohledu na úroveň médií bych mohl napsat – většina) populace znovu začíná velmi lehkomyšlně rezignovat na zvědavé a neustálé pátrání po dalších a dalších kamíncích v mozaice reality: lidé nevědí, že nevědí (a stanou se z nich medvědi, protože jim to, logicky, nevadí). A protože jim

pak nedocházejí ani souvislosti, tak nepodporují „svého šerifa“ (dobrý televizní kanál, dobrou rozhlasovou stanici, místního výrobce ekologicky šetrných výrobků či pěstitele biozeleniny, vydavatele pozitivního časopisu či internetového deníku – mimochodem, „někdo“ se snaží systematicky podminovávat Vltavu, třetí program veřejnoprávního rozhlasu, a druhý program veřejnoprávní televize) a politici na všech úrovních a akcionáři nadnárodních řetězců supermarketů či Novy klidně manipulují téměř celým národem.

Rozumějte, nepláču nad hrobem něčeho, co změnit nelze. Jen se snažím varovat před důsledky stavu, kdy jsme pasivními oběťmi jevů, situací a případně i vždy ke všemu ochotných manipulátorů (ať už jsou to monopolní instituce, jako stát, Telecom, úřad, agresivní soused, arogantní politik) a necháváme si namluvit a vnutit věci, které nejsou takové, jak se jeví. Ono totiž způsob, jak vnímáme svět, a to, jestli jsme jeho pasivními konzumenty, nebo aktivními spolutvůrci, lze změnit. Jen je třeba zjistit, že nevím, že nevím, přiznat si to a začít na sobě pracovat.

Proto pozor, opakují: ti, co nevědí, že nevědí, jsou velmi snadno zmanipulovatelní.

Víte, o čem jsem to psal?

Relax za 49

Naše babičky dobře věděly, že co je laciné, je nakonec drahé. Po Praze (ale i jiných městech) se již před lety vyrojily nejen vietnamské obchody s lacinými sandály, deštníky a ponožkami (u kterých do měsíce spolehlivě odpadne podešev, rozlomí se konstrukce a po druhém vyprání se objeví díry), ale i obchody, ve kterých mají „vše za 49“...

Jistě, někdy je příjemné si v „levných knihách“ koupit nějakou velkou obrazovou publikaci za minimální cenu (i když takovou knihu si ve věku encyklopedií na internetu a stovek druhů novin a časopisů denně na pultech trafik sotva prohlédnete, natož přečtete více než jednou). Kdyby vám ale někdo v autobazaru nabízel Škodu Superb za 49 000 korun, asi byste ho rovnou začali podezírat z nesolidnosti. Když ale kupujete CD s relaxační hudbou za 49 korun, máte pocit, že jste nad někým vyvráli. No, nekupte to za 49, když regulérní CD ve specializovaném obchodu stojí nejméně desetkrát tolik, že? Je to přece tak výhodné...

Tato směšná cena naznačuje, jak nehorázně nakladatelé a distributoři ceny CD na hudebním trhu předražují. Jak na nás vydělávají. Mimochodem, reálná cena hudebního cedéčka české hudební skupiny by měla podle mne být kolem 150 korun.

Dnes mi ale jde o varování před tím, co je „laciné“, přestože je to na první pohled tak „výhodné“. Věřte mi, ve světě téhle hudby se po třiceti letech intenzivního zájmu přece jen vyznám.

Ono takové CD za 49 za to opravdu „stojí“. Za málo peněz málo skutečně relaxující muziky. Budte si totiž jisti, že za 49 korun se vám relaxovat nepodaří a že si tuhle „hudbu“ poslechnete pouze jednou. Je z ní, kromě neumětelsství a neznalosti základních aspektů žánru, cítit na sto honů snaha vydělat.

Druhořadí muzikanti a laciného zisku chtějí nakladatelé při pohledu na obchody plné speciální relaxační, tedy spíše pomalé, málo rytmické, většinou syntezátorové hudby, pojali nápad lehce si vydělat. Hudebník zapnul syntezátor a hodinku jen tak vyráběl pomalou, málo rytmickou hudbu. Zní to jako relaxační hudba? Pak to musí pomáhat relaxaci, a hotovo.

Jenže to je, jako když domorodci v padesátých letech, pod dojmem vzpomínky na skutečné letadlo na konci války, postavili na pláži svého ostrova maketu letadla z naplaveného dříví a divili se, že nelétá. Nebo když si chatař koupí ty nejlacinější špekáčky na opečení u víkendového ohně v naději, že za těch pár korun bude mít hodně muziky, tedy masa. Jenže mu je pak z té klišovité hmoty, plné sójové mouky a rozdrčených drůbežích kostí, špatně.

Jednou jsem si pro zajímavost koupil několik takových relaxačních a etnických CD a zhrozil jsem se. Směska laciných prázdných a z hlediska zklidnění těla a mysli posluchače naprosto nefunkčních motivů. Pokud to byly etnické nahrávky (laciného zisku chtějí nakladatelé se samozřejmě shlédlí i v jiném velmi populárním druhu hudby – tzv. world music), pak zvukově velmi odflinknuté (snad turistické?) nahrávky domorodé amatérské tvorby, navíc většinou bez udání jakéhokoliv jména hudebníka či souboru (což svědčí o tom, že tihle vychytrali podnikatelé domorodcům nezaplatili ani euro či korunu).

No, řeklo by se, 49 korun nikoho nezabije. Jenže ono to šízení zákazníků na jedné a touha koupit něco přehnaně výhodně na druhé straně skrývá i nejméně dva další, hlubší aspekty (kromě toho, že postupně krachují poctiví hudebníci, nakladatelé a prodejci) a jedno dlouhodobé nebezpečí.

Zaprvé je to jako se špatně přeloženou knihou. Čtenář je úrovní četby zklamán, a protože netuší, že ne autor, ale překladatel a nakladatel to odflinkli, v budoucnosti si knihu téhož autora prostě nekoupí. Člověk, který zlákan podbízí-vou cenou zakoupí relaxační hudbu na CD za 49 korun, je plytkostí a nefunkčností hudby zklamán natolik, že si v duchu automaticky řekne „vida, tak relaxační hudba se nedá poslouchat“, a podobnou hudbu si prostě již nikdy nekoupí, ke škodě své i těch autorů, kteří jsou poctiví.

Zadruhé, pokud by se našel někdo tak neinformovaný a hluchý ke svému tělu, že by si „Relax za 49“ přece jen občas poslechl, mohlo by se s velkou pravděpodobností stát, že to, co z tohoto „šuntu“ získá, nebude pocit uvolnění, tedy „relax“, ale podvědomě vnucená touha něco co nejvíc odflinknout, ale zároveň na tom co nejvíc a rychle vydělat. Hudba je totiž velmi efektivní přenašeč nejen emocí – mezi notičkami a pauzami je v ní vždy zakódováno poselství toho, kdo ji složil, nebo, jako v případě „Relaxu za 49“, pouze nahrál. A protože navíc autor, hudebník a často i producent, grafik a distributor v jedné osobě, o zákonitostech hudby pro relaxaci neví vůbec

nic, je také tělu a mysli nebezpečná, ba přímo škodlivá. Jako ten tak laciný špekáček.

Relax za 49, vážení, právě tak jako Škoda Superb za 49 000, poručíme větru dešti, vláda lidu, dvacetiprocentní výnos z vašeho vkladu, 10 kg váhy za týden dolů s naším nápojem atd., je protimluv a nesmysl. Šťastný kupec, který si myslí, jak na „Relaxu za 49“ vydělal, je ve skutečnosti napálený kupec.

Co je laciné, je proklatě drahé. Vzpomínáte, vy starší, jak „laciné“ a úspěšné bylo DDT, že? A co azbest jako izolace (další příklady doplňte sami)?

A co je na „Relaxu za 49“ dlouhodobě nebezpečné? Samozřejmě přehnaně zevšeobecňuji, ale možná že právě tak jako staří Římané vyhynuli na otravu olovem (z vodovodního potrubí – bylo to zcela jistě tak výhodné), naše civilizace vyhyne na „Relax za 49“. Tedy na snahu něco co nejvíc odflinknout a zároveň na tom co nejvíc vydělat.

O jiných

Aktivní lidé kolem mne si poslední dobou stýskají, že jim vadí zbytečně kritické reakce samozřejmě neinformovaných účastníků na tu či onu akci či situaci. Vše z druhé ruky, neověřeno, znáte to. Jedna paní povídala...

Kritizovat, hodnotit, srovnávat, komentovat, to jsou naprosto běžné a při našem způsobu vnímání reality nepostradatelné a jaksi nenahraditelné metody mysli – zvláště v rámci vizuálního (očního) programu našeho mozku. Když člověk otevře oči a podívá se na něco, nebo na někoho (či na výsledky něčí aktivity), automaticky kritizuje. Evoluce musela nějak zařídit, abychom v africké lesostepi přežili: zvláště my muži, lovci, jsme museli umět v mžiku oka vyhodnotit především to, jestli to mihnutí stínu ve vysoké trávě byl zajíc (a my se rozeběhneme a ulovíme ho), nebo tygr (a my utečeme a vylezeme na nejbližší strom, a zachráníme si tak život). Pokaždé jsme ale nějakou dobu běželi, čímž jsme z krve a těla vyplavili všechn adrenalin, energetický mobilizátor..., a byli jsme v pohodě. Dnes se stokrát denně rozčílíme (lekne, vyděsí, zareagujeme), ale zůstáváme sedět (u televize, novin, v práci, tramvaji či autu) – adrenalin není vyplavován a emoční závoje se vrství a usazují...

Zajímavé ale je, že takto automaticky kriticky nereagujeme, když oči zavřeme a vnímáme cvrkot kolem sebe ušima. Sluchem. Oko těká a hledá, věděli již staří Indové, ale ucho (musí dávat pozor, umí se koncentrovat) nalézá.

Indové totiž mají i jedno přísloví, které bych zvláště ve věku bulvarizace dnes prakticky veškerého tisku (a chatů a diskusních skupin a esemesek) zvláště doporučoval: „O jiných nemluv ani v dobrém!“

Pomohu si příkladem ze života. V osmdesátých letech jsem jezdíval s přítelem po různých folkových festivalech (a klubech), takže jsem se osobně znal se všemi našimi tehdy zakázanými či nepovolovanými zpěváky, autory a tehdejšími i budoucími osobnostmi. Kromě hraní jsem ovšem dále samizdatově vyráběl a vydával své občasníky (vázané, aby vydržely neustálé kolování, ve čtyřech kopiích, protože víc fotek jsem nestíhal zvětšit), ve kterých jsem necenzurovaně komentoval

dění kolem sebe. Tehdy jsem fotil a zpovídal například Dášu Voňkovou-Andrtovou, ale také Oldu Janotu (mimořádně, nedávno se právě o něm objevil ve víkendové příloze jedné novin velký článek a jednu z archivních fotek jsem tehdy fotil a Oldovi věnoval já. Potěšilo mne, že tak po těch dvaceti letech vím, že se mu líbila).

S tvůrčími lidmi typu Oldy Janoty je ale, z novinářského hlediska, často potíž. Jsou v přístupu k tématu, sobě, světu či své tvorbě tak poctiví, tak hlubinně hledající, že celkem logicky například na otázky typu „A jak jsi přišel na tento námět...“, kdy vznikla tahle písnička..., proč právě tohle spojení...?“ odpovídají stále znovu a znovu: „No, já nevím...“

Rozumějte, chápu to, dokonce oceňuji, ale pokud jsem v roli „novináře“, přece jen bych se rád dověděl (právě tak jako čtenáři) něco víc.

V době porubských folkových festivalů jsme pravidelně nocovávali, tak jako ostatně celá řada dalších zpěváků, ale i moderátorů, v Dolní Lhotě u Holušů, v jejichž domku se pravidelně do noci povídalo a hodnotilo a poslouchalo. Jednou jsem jedné takové společnosti vyprávěl, jak je obtížné z Oldy Janoty vypáčit nějakou skutečně relevantní informaci o jeho tvorbě. Všichni jsme se zasmáli (a všichni také věděli, že v mém vyprávění není naprosto nic pomlouvačného a negativního) a hovor šel dál.

Asi po roce jsem se s Oldou potkal na ulici, chvíli jsme povídali, a on se pak zeptal: „Ty, poslyš, proč o mně vyprávíš, že jsem debil, kterej se neumí vymáčkout?“ Tehdy mi došlo, jak pravdivé, moudré a varující je ono zmínění indické rčení. Na místě všichni věděli, o č jde, ale jak tu „historku“ vyprávěli její účastníci dál a druhým (taky jste určitě jako děti hráli na tichou poštu), smysl a původní kontext se vytratil a posunul jinam.

S Oldou jsme si to tehdy na místě vysvětlili a já od té doby mám jak příhodu ze života, tak vlastní zkušenost s platností staroindické moudrosti. A kde to jen jde, snažím se nemluvit o jiných, ani v dobrém. A když už o jiných musím mluvit či psát, snažím se vysvětlit kontext a okolnosti, aby pokud možno nemohlo dojít k posunu významů a ztrátě souvislostí.

Navíc přece již od dob svých buddhistických studií vím, že to nejlepší, co člověk pro sebe a svou duchovní Cestu může udělat, je „starat se o sebe“. Není v tom pranic egoistického – to jen abych mohl pomoci jiným, musím nejprve a především pomoci sám sobě.

Souvisí to ovšem také s tím, že jak dnes ví i „věda“ podvědomí člověka nikdy nelže a pamatuje si – každou vteřinu života, každou událost, každou informaci. To je ono „čisté“ (či špatné) svědomí. Když zalžu, třeba úspěšně, mohu snad (a většinou jen krátkodobě) přelstít ty druhé, ale nikdy nepřelstím své (s)vědomí. A někde dole, v databázi emocí, je pak na celý život uskládněn jakýsi energetický „protivír“, který bude negativně ovlivňovat mé myšlení ve všech podobných a i nepřímo souvisejících situacích. Moudří odedávna ví, že snaží (a energeticky výhodnější) je nelhat, nekrást, nerouhat se atd. Nezanechávat stopy. Například svými řeči (či komentáři na internetových diskusích) o jiných. Ani v dobrém.

Změna klimatu

Netečnost a do nebe volající ignorance nejen našich politiků evokují dvě věci: nutnost změny systému tzv. parlamentní demokracie, a nejvyšší čas si sebe-kriticky poklepat na čela a začít napravovat to, co se za pár desetiletí, nanejvýš století, projeví na tom, jak bude vypadat země, na které a ze které žijeme.

„Změny klimatu už nikdo (kromě snad našeho prezidenta, pozn. aut.) nebere jako teorii. Je to fakt. Už není doba na diskuse, zda oteplení musí nastat. Už se musí řešit, jak změnám, které přijdou, čelit,“ říká Jan Pretel, vedoucí oddělení klimatické změny Českého hydrometeorologického ústavu v Praze v reakci na poslední zprávu Evropské agentury životního prostředí. Čekají nás totiž extrémní teploty, nedostatek vody, ale také častější povodně. Jižní Evropa se promění v poušť, pod vodou zmizí třetina Holandska a severní Německo. A i kdybychom hned zítra radikálně omezili spalování fosilních paliv a vypouštění skleníkových plynů do atmosféry, stejně ničemu nezabráníme. Jediné, co můžeme dělat, je pokusit se nezhoršovat situaci a naučit se přizpůsobit.

Nedávno jsem dočetl pochmurnou sci-fi o blízké budoucnosti, ve které nepřetržitě vanou tak prudké vichřice, že města existují jen pod zemí.

Současné lidstvo (zkuste se podívat do Číny) si nevidí na špičku nosu. Připomíná mi to vše činnost většiny našich nadací, které vydávají miliardy na péči o poškozené děti, ale že by alespoň část peněz věnovaly na prevenci (a informovanost žen o důležitosti způsobu porodu na kvalitu života jejich dětí), aby v budoucnu nebylo třeba pečovat o poškozené děti, protože ty by se rodily zdravé, to je ani nenapadne.

Připomíná mi to usilovnou snahu ministrů všech našich vlád (zvláště ministrů školství a zdravotnictví) o záplatování již tak zaláтанých (z ostudy) kabátů. Nebo nekonečné žabomyší spory jednotlivých aktérů naší politické scény, kteří své osobní animozity povýšily na stranické a státnické priority. Jan Ruml napsal již v roce 1997: „Celá tahle generace musí pryč. Klaus, Zeman, Havel, já, celý je to prolezlý osobní nenávistí.“

A bude hůř. Dnešní mladí, narození po roce 1989, jak naznačují oficiální průzkumy, chtějí být úspěšní, chtějí se učit jazyky, ale nechťejí pečovat o druhé. Zajímá je jen jak se prosadit, a být tak nezávislí.

Chce to změnu klimatu.

Chce to „změnit klima“ i v parlamentu a senátu, ve vládě, na ministerstvech, v politických stranách, na školách všech stupňů, v rodinách. Co takhle volat všechny ty, kteří nás ještě nedávno přesvědčovali o tom, že tohle a tamto se nestane, a ono se to stalo, k osobní finanční a funkcionářské zodpovědnosti?

Tvrdím již řadu let, že ještě není tak zle, aby mohlo být lépe. Vida, vypadá to, že pokud se radikálně nezmění klima ve společnosti, ani změna klimatu v Evropě a ve světě nám v nejbližších letech nepomůže. Ukazuje se totiž, že Češi se z toho všeho zase jaksi po čecháčkovsku vyvléknou. Přestože si neustále, celá staletí, stěžujeme, žijeme si jako v bavlnce. Války se nás sice dotkly, ale jen tak trochu. Totalita řádila, ale ve srovnání s jinými státy jen tak trochu. Nemáme tu extrémní vedra, pravidelné lidem škodlivé větry, tornáda, a dokonce i ta povodeň v roce 2002 v Praze se už už mohla stát tragickou, ale přece jen se zastavila – deset centimetrů – před skutečnou katastrofou. Zatímco v sousedních zemích změna klimatu radikálně změní téměř celou společnost, u nás budou sice větší horka, ale zase mírnější zimy. Bude sice méně vody, více sinic, více střevních onemocnění a víc škůdců na užitkových rostlinách, ale lépe se bude dařit lesům na horách a vegetační období se zkrátí až o měsíc (vše poroste a dozraje rychleji). Praotec Čech prý dobře vybral.

Měl jsem to štěstí, že jsem onu „změnu klimatu“, o které teď uvažuji, zažil na vlastní kůži, a to hned dvakrát. Nejprve v létě roku 1968 a pak v listopadu 1989. Trvala vždy jen chvíli, ale ve svých důsledcích posunula národ tak, jak se sám posunout za stovky let nedokázal.

Změnu klimatu nám všem přeji. Moc a moc.

Buddha a technologie

Když jsem v časopisu MANA (v létě roku 1996) uveřejnil kompilační článek Nosil by Buddha walkmana, řada duchovnost vyzývajících lidí byla tehdy překvapena. Buddha (rozuměj: duchovno) a moderní technologie? Od té doby walkman zastaral, na trhu jsou desítky druhů psychowalkmanů a stovky stále sofistikovanějších mobilů, ale v podstatě jde stále o totéž. Někteří hledači duchovna totiž i dnes vylévají s vaničkou až dogmatického lpění na tradičních (rozuměj: vnějších, formálních) hodnotách i dítě smyslu svého snažení.

Znám jógíny, kteří mobil nevypínají ani v noci, ale div se nekřížují při zmínce o psychowalkmanech. Jiní pilně čtou knihy tibetských učitelů meditace nebo nauky dzogčchenu, avšak setkání s lamou v tradičním rouchu, ale s mobilem na uchu a internetovou adresou na vizitce je značně vykořejí. Přitom se pohrdavě smějí některým Američanům, kteří se při návštěvě naší republiky podivují, že tady máme televizi.

Jaksi jim, tedy těm, kteří si nedokáží představit Buddhu se sluchátky i-podu na uších nebo před obrazovkou počítače, propojeného internetem s celým světem, nedochází, že rozhodující je úmysl.

Rozdíl mezi současnými konzumně orientovanými spotřebiteli novinek a zábavy a hypotetickým Buddhou je v tom, že Buddha by neposlouchal každý týden novou pop hvězdu, ale mantry a léčivou indickou či jinou etnickou hudbu. Buddha by nesurfoval po stránkách plných lákavých lesklých, avšak zbytečných vnucoval, ale propojoval by buddhisty a o meditaci se zajímající manažery či jiné laiky a radil by jim, jak poznat sebe sama. Buddha by nebyl obětí reklamy a výrobců (takže by nebyl nešťastný vždy, když by jeho model toho či onoho udělátka zastaral), naopak, různé ty technologie by jen potvrzovaly a vylepšovaly jeho vnitřní svobodu a nezávislost.

„Po večerní sprše sleduje televizi, zprávy a čas od času i přírodní dokument. Přístroj stojí na domácím oltáři, přímo pod políčkami s duchovní literaturou,“ tvrdí popisek pod fotografií dalajlamy, zveřejněné v české mutaci německého časopisu

Geo z května 2006. Tenzin Gyatso uvolněně sedí za pracovním stolem, „nahore bez“, jen v rouchu, a dívá se na obrazovku. Jiná fotografie ho zastihla na jiném velmi současném vynálezu – běžícím pásu (se všemi digitálními hejblaty a ukazateli): po modlitbách každý den čtvrt hodiny udržuje chůzi fyzickou.

Schopnost přizpůsobit se vnějším podmínkám totiž chrání vnitřní mír, vědí moudří a buddhisté již dva tisíce let. Meditací v klidu a pohodě udržovaná a kóany v neulpívání vytrénovaná mysl je totiž pružná jako bambus a přizpůsobivá jako voda.

Nejde o technologii, ale o to, co chce (a jestli vůbec chce) člověk pomocí té které technologie dosáhnout.

Rádio Jerevan

Svět kolem nás už zdaleka není, co býval před lety. Nejen zdání klame, jak jsme říkali kdysi. Slova už neznamení, co znamenala, čest a pravdomluvnost skončily někde na skládce. Lžou, vymýšlejí si a klamou nejen pubertáci, obchodníci, politici, ale i novináři.

Nedávno mne v novinách zaujal velký titulek, který bombasticky tvrdil: Recept na zdraví: podle vědců pivo a salám. Pijáci piva a jedlíci uzenin se určitě okamžitě zaradovali a někde uvnitř jásal: „No, vidíte, vy vegetariáni všichni, tady to máte! Pivo a salám! To je zdravý jídlo, a ne to vaše obilí a zelí!“

Jenže když jsem se do příslušného článku začel, zjistil jsem, že to nebyli vědci z Českých Budějovic, jak se uvádělo hned na počátku, ale výzkumníci z Ústavu klinické biochemie a hematologie Lékařské fakulty UK v Plzni, že nešlo o léčivost piva, ale o srážlivost krve, že se nejedná o jakékoliv pivo, ale jen o české pivo typu ležák, že se samozřejmě nesmí pít víc než jedno denně a že příčinou tohoto „léčebného“ efektu není alkohol, ale obsah kyseliny listové a vitamínu B12. A že v případě salámu nešlo o uzeninu, ale o plesnivý salám typu uherák, který zraje jako jogurt, a tedy vůbec není uzený.

Stále častěji tak nemohu nevzpomínat na Rádio Jerevan. Jako školák jsem totiž právě v takových souvislostech nehorázných lží a překroucených tvrzení často slýchal, že Rádio Jerevan například hlásilo, že tank včera přejel v Moskvě stovku demonstrantů. Později upřesnilo, že to nebylo v Moskvě, ale ve vesnici Brezovskaja, že to nebyl tank, ale Vaska na kole, že to nebyli demonstranti, ale hejno hus, že to nebylo včera, ale před pěti lety a husy to všechny přežily, jen Vaska měl natlučené koleno.

Jsmo ovšem systematicky klamáni i tam, kde bychom to nečekali. Podvodné přelepování údajů o trvanlivosti některých potravin v supermarketech člověk už jaksí očekává. Ve velkém článku Potraviny, které nejsou tím, zač se vydávají jsem se ale dočetl, že celá řada sýrů vůbec nejsou sýry, ale výrobky z rostlinných tuků a škrobu! Věc, která vypadá jako sýr a je označena jako Eidam, není sýr a na etiketě je drobným písmem správně označena jako potravinový výrobek s rostlinným

tukem. Etiketa je ale podle odborníků jednoznačně klamavá. Másla, která jsou balena jako máslo a vypadají jako máslo, nejsou máslo. Podobně se dnes člověk může v samoobsluze splést, když si koupí šlehačku nebo kávu atd.

Možná že by se i politické debaty, zvláště v předvolebním období, měly rovnou označovat za Vysílání televize Jerevan a v novinách by podobné zprávy měly být tištěny v rubrice Noviny Jerevan. Klamou nás totiž i seriózní noviny. MF Dnes například v minulém týdnu zveřejnila bombastický komentář o tom, že „CIA zadržuje a vyslýchá členy Al-Kajdy i v tajných věznicích v Evropě, kde podle listu Washington Post umístila okolo stovky teroristů...“ a jinde vysvětluje, že „smyslem je držet teroristy mimo území USA, a tedy i mimo dosah amerických zákonů, které v amerických věznicích nedovolují některé vyslýchací metody...“ List Washington Post (viz rozzlobený Jan Čulík ve svých internetových Britských listech) ale opatrně psal o „osobách podezřelých z terorismu“.

Filosofii Rádía Jerevan (hezké klišé, že?) používají i naši vrcholní politici. I oni klamou tělem a řečí. V rámci televizního duelu se předseda vlády jedné z nejkorumpovanějších zemí Evropy předháněl s předsedou opoziční strany o to, kdo lépe spolupracuje na potírání korupce. „Poslal jsem za nimi šéfa svých poradců, který s nimi jednal a přinesl řadu podnětů,“ vychloubal se Jiří Paroubek v reakci na nedávnou velmi nelichotivou zprávu Transparency International. Ale šéf ODS Mirek Topolánek se nedal zahanbit: „My na rozdíl od vás, kteří o tom mluví, už jsme s nimi společně napsali nový zákon o veřejných zakázkách a budeme s nimi spolupracovat i v zákonu o střetu zájmů!“

Jak uvedl týdeník Respekt, tou dobou u televize seděla i šéfka Transparency International Adriana Krnáčová: „Nevycházela jsem z údivu a polila jsem se polévkou. Nikdo se o naši práci nestaral, a teď tolik zájmu? S ODS spolupracujeme asi tři měsíce, ale žádný zákon s nimi nepřipravujeme. S Paroubkem jsme se setkali před měsícem, kdy slíbil, že se zasadí o to, aby zákon o střetu zájmů vešel v platnost nejpozději do června příštího roku. Předtím ale na naše podněty nikdy nereagoval.“

Rádío Jerevan, náš vzor, chtělo by se poznamenat a mávnout rukou. Jenže už naše babičky věděly, že stokrát opakovaný vtíp už není vtípem, a jistý Goebbels věděl, že stokrát opakovaná lež se stává „pravdou“. Zprávy a klamavé etikety zboží typu Rádía Jerevan už totiž nejsou jen k zasmání. Zatímco furiantské přehánění a souperení pubertáků nebo venkovských sousedů mohlo uškodit maximálně jim

samým, supermarketové podvody mohou způsobit bolení břicha jenom tisícům svých zákazníků, televizí a médií atrofované furiantské vychloubání politiků ohrožuje celou společnost, a dokonce i civilizaci. Zatímco někdejší vtipy typu Rádio Jerevan byly záležitostí jedinců, lži a arogantní výmysly vrcholných politiků mohou té které věci či situaci jen a jen přitížit v celonárodním či kontinentálním měřítku. To je nevýhoda a nebezpečí televizí a médií propojeného světa.

A bude hůř. Už totiž nelze věřit ani fotografií ze světově proslulého listu. Ono „na vlastní oči“, které novinářská fotografie donedávna symbolizovala, dnes „díky“ digitální technologii a snadnosti „retuše“ neplatí. Fotografie také lžou. V článku Novinářská fotografie lže a nepřipustně manipuluje překvapený čtenář zjistí, že slavná fotografie „Izraelský policista bije palestinského mladíka na Chrámové hoře“, kterou otiskl americký deník New York Times, byla jako z Rádía Jerevan. Nebylo to totiž na Chrámové hoře ve čtvrti Jeruzaléma, kterou obývají Arabové, ale v židovské čtvrti, mladík nebyl Palestinec, ale židovský student, jehož taxík na cestě ke Zdi nářků byl přepaden, takže policista mladíka nebil, ale přišel mu na pomoc.

A nelze věřit ani dalším věcem: víte, že na trhu jsou k dostání spreje, kterými se stříkají koženkové potahy aut, aby voněly jako pravá kůže? Sprej s vůní čerstvě pražené kávy nebo horkého pečiva? Sváteční majitelé kultovních harleyů si zase mohou pořídit sprej, pomocí kterého si na přední sklo a blatník mohou nanést (na důkaz, jak často a rychle jezdí) rozmlácené mušky.

No není to dokonalé Rádio Jerevan?

Že se moc nesmějete? Já také ne...

Torzo anděla

Potápěči našli při opravě mostních pilířů a ledolamů Karlova mostu na dně Vltavy torzo anděla. Prý se jedná o barokní část sochy sv. Václava, která stála na mostě po počátku 17. století, ale během povodně v roce 1784 spadla se strženou částí mostu do řeky. Václav byl nahrazen sochou sv. Ludmily, která byla na most přenesena z hradní rampy, a 220 let nikdo netušil, že všechno je jinak a že původní socha sv. Václava, dílo Itala Ottavia Mosta (sic!) z Padovy, dnes umístěná v Lapidáriu, tak má jednoho anděla falešného (a ten, co je vlevo, tak patří vpravo). Máme my to, Češi, všelijak popletené, že?

Když jsem tak chvíli sledoval rej fotografů, televizních štábů a zmatených cizinců při vyzvedávání torza, myslel jsem na několik věcí současně.

Především jsem vzpomněl Karla IV. a jeho velkolepý, téměř realizovaný plán učinit z Prahy duchovní centrum světa. Sám most je tak pevný a vůči všem ideologickým i živelným pohromám odolný také proto, že byl založen v přesně vypočítané (posvátné) datum a že svým obloukem spojuje dvě pozitivní zóny řeky.

Myslel jsem také na to, že každá povodeň něco odnáší, boří a ničí, ale zároveň i něco jiného vyzvedává a čistí.

Myslel jsem i na tvrzení všech moudrých všech kultur, že svět není náhoda. Právě v době, kdy dorostly téměř mega či hyper rozměrů jak naše konzumní sebestředná pýcha, tak agresivní nedostatek pokory k přírodě i k lidským osudům, přišla povodeň a připomněla nám všem, ale především politikům, že jsme jen jednou malou součástí světa a ne jeho vládci, a ještě dlouho ne ani zahradníky.

Náhoda, ale hezká, že? Torzo anděla, část sochy patrona české země, pod jiným českým svatým, po (očistné) povodni, v době, kdy se to vše nezvratitelně váchalovsky řítí „do dáblovy řiti“...

Zároveň jsem myslel na televizní pořad o tom, že duchovnost existuje a že právě a jen duchovnost může zachránit lidstvo před ekologickou katastrofou (titulek jedněch našich novin v minulém týdnu už zcela natvrdo zněl: „Klima může zachránit už jen nový životní styl“), a novinové články o tom, že ten, kdo pravidelně

medituje, je šťastnější (jistá část mozku, která řídí pocity štěstí a spokojenosti, je například u buddhistických mnichů daleko větší a aktivnější než u „normálních“ tedy nemeditujících lidí) – naposledy v páteční příloze LN z 30. ledna 2004.

Proč mne Karlův most a události na něm tak zajímají? Mám k tomu několik důvodů. V letech 1968, 1969 a 1970 jsem intuitivně trávil na jedné z oněch zón od časného jara do pozdního podzimu celé dny a noci ve společnosti Jardy Neduhy, Vlasty Třešňáka, Pavla Turnovského a dalších malířů a zpěváků.

Sedmnáct let jsem každý druhý den chodil přes most do „práce“ (hlídal jsem v galerii).

Před dvaceti lety se navíc stalo, že z jednoho šamanského kurzu odjela předčasně skupinka Němců. Chtěli odjet tajně, ale protože jsem kurz organizoval, tak mně důvod svého prozradili: „Jedeme do Prahy, protože ta je na tajném seznamu padesáti nejduchovnějších míst světa.“ Tehdy jsem jim neřekl, že rok předtím jsem si dopisoval s José Arguellesem, americkým znalcem mandal a Mayů a jejich kalendářů, který mi onen seznam poslal, ale když jsem na něm nenašel Prahu, poslal jsem Josému dlouhatánský dopis s výčtem důvodů (včetně Karlova úmyslu vybudovat v ní Nový Jeruzalém, dat založení a dvou pozitivních zón na Karlově mostě), proč jsem si jist, že Praha na ten seznam patří. V jeho další verzi, kterou se řídili němečtí šamani, už Praha figurovala.

Karlův most je podle mne totiž něčím daleko víc než jen turistickou atrakcí, a čím snadněji jsme schopni a ochotni ho „prodat“ turistům, tím hlouběji padáme do ušmudlanosti žabomyších sporů o nedůležité věci: tím víc jsme slepí a hluchí k odkazu nejen Karla IV.

Když člověk něčemu opravdu věří, pak se jeho víra otiskne i do jeho díla. Třeba jako u Otce vlasti, který byl v tehdejší Evropě nejhorlivějším sběratelem svatých ostatků, jež zabudoval do kaple na Karlštejně, a který promyšleným zakládáním kostelů, zbudováním náměstí na Novém Městě a dalšími „duchovními“ aktivitami chtěl ze svého města učinit v čase posledního soudu jakousi přistávací rampu pro anděly spásy (neboť kde jinde by měli přistát než tam, kde by to „svítilo“ posvátností, tedy v Praze?). Proto jsou také například ikony, středověké holandské a jiné malby, ale i staletí uctívané sochy Buddhy, právě tak jako poutní místa, tak „zářivé“ a harmonizující.

Ona středověká duchovnost (dnešními slovy stav, který sjednocuje mozkové hemisféry a dává myšlenkám takovýchto lidí moc a sílu přetrvat staletí) tam stále někde je. Jen se na ni napojit. Rezonovat. To ale nelze, když je člověk turista, a ne poutník.

Zpět k tajnému seznamu posvátných míst. Co se stane, ptávám se zájemců, když do Prahy budou jezdit stovky nejen turistů, ale také duchovních lidí (dlouhodobě meditujících a modlících se, a tedy šťastných; a po objevu a náležitém mediálním zpracování torza sochy anděla jich bude o to víc)? Dříve nebo později se někdo z nich napojí na ony staletými nánosy ideologických a konzumních nátěrů jakoby navždy pohřbené podzemní proudy víry a duchovnosti (chce se napsat undergroundové, viz onen na vizi Karla IV. navazující pocit Plastiků, že žijeme „tam, kde se jednou zjeví duch sám“).

Torzo anděla, které se vynořilo z vod Vltavy a zjevilo se z historie, je tak podle mne nejen důkazem tehdejšího umu a síly a víry (mimočodem, umělci a lidé z celé Evropy tehdy nepotřebovali pasy a víza), ale také první vlašťovkou – zprávou o tom, že ač to zrovna moc pozitivně nevypadá (ještě není tak zle, aby mohlo být lépe), věci se hýbou. Když jsem v dobách totality provázel své přátele z ciziny po mostě, vyprávěl jsem o oné tajné a v kameni ukryté duchovnosti a řečnický se tázal, že ač vnější podmínky nejsou zrovna příjemné a pozitivní, co to je čtyřicet let materialismu a komunismu oproti čtyřem stům rokům existence Karlova mostu a co znamená

macho racionalita několika poškozených generací mužů (typu Marxe, Lenina, Hitlera, Stalina a spol.) ve srovnání s více než dvěma tisíci lety duchovních tradic?...

Dvacet let, po které se v davu turistů na Karlově mostě nepravidelně, ale stále častěji vyskytují i duchovní lidé z celého světa, něco prokazatelně vyčistilo. Zjevené torzo je sice jen torzem (tak jako naší duchovnosti mu příznačně chybí hlava a ruce), ale optimista (pro něhož, tak jako pro duchovního a věřícího člověka, je ona metaforická láhev vždy z polovice plná, a který je díky tomu méně stresovaný a nemocný a infekčně agresivní) i v torzu dokáže vidět a cítit původní (a budoucí) celek. Svět každého z nás vypadá totiž tak, jak jej vidíme. Někdo vidí jen turisty, zmatek, brečku ze slaneého sněhu, bulvár a štáby všech televizí, jak loví senzaci. Karel IV. v Praze viděl budoucí duchovní střed světa. Já v tomto tak příznačně nalezeném torzu anděla vidím první hmatatelné a po těch letech veskrze symbolické upozornění na nevyhnutelnou duchovní revoluci v hlavě každého z nás.

Jinými slovy, torzo vyloveného anděla je pro mne symbolickým torzem anděla (zatím zanesené) duchovnosti v každém z nás.

A pokud nezačneme cvičit (meditovat, myslet a žít duchovněji), nejen o tom psát, číst a mluvit, bůhví jaká že to živelná katastrofa bude muset přijít, aby nám anděla v každém z nás zjevila.

P. S.: O tom, že s Čechy (i těmi svatými) je to vždycky nějak ušmudlaně jinak, svědčí i historka, proč měla socha sv. Václava u sebe dva anděly. On totiž kníže Václav prý jednou přišel hodně pozdě na císařskou audienci, a když se objevil, císař ho chtěl potrestat, ale spatřil po jeho boku vznášet se dva anděly, a tak mu odpustil...

A jak že to bylo s tak statečným a později tolik obdivovaným mlčením Jana Nepomuckého? Antropologický výzkum jeho lebký celkem nedávno prozradil, že mu hned při první ráně u výslechu někdo zlomil sanici, takže prostě fyzicky nebyl schopen cokoliv říci...

Vysvětlivky

- 1) Pročtěte si knihu *Praga mysterioza* Milana Špůrky, nebo se alespoň podívejte na článek o magické Praze na www.svetnamodra.cz, nebo v nultém čísle časopise *Baraka*, informace na roiva@seznam.cz
- 2) Viz také článek z č. 9/2003 *Ještě o spirituální rovině environmentalismu* na www.sedmagenerace.cz
- 3) Viz také můj fejeton *Theodorikův odkaz v knize Něco v síti a snad v archivu* na www.spirala.cz
- 4) Viz článek *Energie země v nulté Barace a úvahy o „záření“ obrazů v eseji Na okraji*, *Revue Prostor* č. 22, 1992

Smysly a nesmysly (konspiračních teorií)

Troufám si tvrdit, že teroristických, havarijních a bouřkových událostí a také článků podezřívajících nějaké ty nekalé mocné či mocnosti z vysílání destruktivních vln, které stále efektivněji narušují dobrou mysl nás občanů, bude přibývat.

Svět se dramaticky mění a my, včetně našeho způsobu vnímání světa, se musíme měnit s ním. Jenže s přibývajícím rychlostí okolních a globálních změn naše (stále zřejměji nevyhovujícím způsobem fungující) mozky přestávají stačit. A tak dělají to, co se naučily v průběhu evoluce – hledají a nalézají (někdy i konspirační) vysvětlení jevů kolem i v sobě.

Náš mozek potřebuje hledat a nalézat smysl (stále složitějšího) světa kolem sebe. Mysl našich předků také potřebovala vysvětlit záhady a hrůzy blesků, hromů, katastrof... Náš prapředek musel předvídat, kde se schovává tygr nebo zajíc, a z náznaků stop se naučit (jako detektiv) vydedukovat, co se stane v nejbližší situaci (nebo jestli bude příští zima krutější), což mu umožnilo přežít. Dnes už to víme jistě: lidský mozek sice reaguje na svět kolem sebe s půlvtéřinovým zpožděním, ale naučil se předjímat a tušit. Dávat do souvislostí.

Nevysvětlitelné jevy dostaly svá jména (a zrodily se rituály a uctívání místních a pak společných bohů), člověk se zklidnil, našel smysl a úspěšněji přežíval.

Víra je tedy v zásadě pozitivní – pomáhá mysli najít řád v chaosu, tedy smysl (konání, existence, jevů). Její nositel a uživatel pak lépe funguje. Mysl potřebuje smysl.

Jenže naše smysly nás, jak dnes stále lépe víme, klamou. Dříve nám rituály a víra v bohy a duchy a místní energie (strašidla, jezinky, víly) pomáhaly emočně a světonázorově se přinejmenším sezonně a každoročně vyčistit. Dnes nám „civilizovaným“ právě nějaká ta víra, a s ní spojené očištné rituály stále očividněji chybí.

Konspirační teorie vyrábí velmi znečištěná mysl. Také mají svůj smysl: je to ovšem zase jen pokus mozku (a mysli) trochu se vyčistit a zbavit oněch úzkostí, strachů, apatií a jiných potíží. Spojím-li řadu osobních zdravotních či psychických obtíží pomocí stále více do sebe zapadajících teorií, že za to všechno může někdo jiný, neovlivnitelný (a navíc anonymně nedosažitelný), jedná pak právě tak, jako

jednal náš praprapředek: ten si pomohl výše zmíněnými bohy a strašidly či skřítky a vodníky. My můžeme vinu a zodpovědnost za své lidské katastrofy a neúspěchy a potíže svěst na světové banky a bankéře, vojensko-průmyslový nebo dnes medicínsko-farmaceutický komplex, úředníky a ministry, Brusel nebo tajná bratrstva a strategicky zdatně uvažující teroristy.

Problém je ale také navíc v tom, že víra, které příznačně říkáme „slepá“ (třeba právě v konspirační teorii), člověku sice zdánlivě pomáhá, ale jen chvíli. Po nějaké době se zdánlivá výhoda stane nevýhodou a smysl se změní v nesmysl. Mozek si „zvyká“ a pokud trénuje jen konspirační a obviňovací uvažování, po nějaké době se pak ne a ne z něj dostat ven. A pro konspirační třísky potom člověk není schopen vidět břevno závislosti na svém podvědomém způsobu (konspiračního) uvažování. V extrémním případě to končí tak, že stále nerudnější dědek (nebo babka) vidí v každém sousedovi, pošťákově a baviči na obrazovce, ale bohužel i v příbuzném, a dokonce i členu rodiny někoho, kdo ho (ji) chce okrást, podvést, zneužít, ohrožit. A mysl takového člověka pak plodí, velmi přesvědčivě, paranoii nebo nesmysly.

Tak trochu pracovní potíží je ale i na druhé, pozitivní straně mince. Člověk, který se dlouhodobě čistí nějakou tou duchovní disciplínou, musí počítat s tím, že je prostě citlivější (tak jako nekuřák na cigaretový kouř v saku kuřáka i po několika dnech).

Slyšíte nějaké bzučení? Taky mne kdysi překvapilo, ale pak jsem zjistil, že „slyším“ elektrický střídavý proud rozvedený dráty ve zdech místností a domů. Právě tak lze slyšet krev ve vlastních tepnách a žilách, provozní šum vnitřního ucha (vzpomínáte na mušli přiloženou k uchu? Slyšíme nikoliv moře, ale šum vlastního ucha.)... Nádajógíni se takto umí proposlouchat až ke zvukům na buněčné a neuronální úrovni.

Evolučně jsme naprogramováni na vnímání informací o starostech a radostech pár desítek svých soukmenovců a událostech na několika čtverečních kilometrech – dnes víme o každém mordu v Tanzánii. Cítíme-li, že mozek už odmítá vnímat, stačí vypnout tu záplavu zbytečných informací a dát si pár dnů pauzu (nejlépe v přírodě).

Jsmo unaveni, vyčerpání dříve než obvykle? Podáváme denně vrcholné tělesné výkony právě tak jako vrcholoví sportovci – jenže ti na rozdíl od nás jen občas a po svém výkonu i po každém tréninku pár hodin rehabilitují a regenerují. A tak dále.

Ano, starý způsob vnímání a zpracování smyslových vnějších i vnitřních informací přestává fungovat. Evoluce nepočítala s celou řadou civilizačních vynálezů, které práci našich mozků ruší: s počítači, elektrickými sítěmi a vysíláním televizí a dnes mobilů, s botami s gumovými podrážkami, se stadiony, kde dvacet tisíc lidí najednou řve gól, a s televizními přenosy zahájení her olympiády nebo koncertů Live 8. Přidejme sluneční skvrny a protuberance (tedy po dvou třech dnech, až na Zemi doletí těžké částice), kosmické záření – vlivů, které nás negativně ovlivňují, je nespočet (a proto ona biopředpověď v rámci předpovědi počasí, protože už i pragmatičtí vědci si všimli, že když dojde například k výjimečně silné geomagnetické bouři, víc lidí bolí hlava a na silnicích řidiči více bourají). A tak dále. Těch signálů, na které naše mozky nejsou připraveny, nebo které přinejmenším narušují ony superjemné frekvence výměn elektrických signálů v miliardách neuronů našeho mozku, geometrickou řadou přibývá, a tak je pak mozek nestačí zpracovávat a naše „Windows“ začnou padat nebo jednat jako zavirované.

Navíc většinou neumíme pracovat se svými emocemi, ale ani se sny (nočními čističi emocí) a místo očisty přiléváme nočními můrami olej do ohně rozbourené psychiky. Přidejme extrémní výkyvy počasí, ozónové díry, i stále významnější lidský faktor, tedy změny politických režimů, snižující se energetickou a psychicky výživnou „kvalitu“ potravin a nápojů, chemikálie a umělé ženské hormony v potravinovém řetězci, různé ty další jedy v našich tělech a mikroporch v ovzduší velkých měst, každovečerní horory v televizních zprávách a filmech..., a to vybírám jen ty nejzřejmější příčiny – nedivme se pak, že očištná a regenerační kapacita našich mozků a těl přestává stačit.

Tak jako už víme, že musíme (a setsakra se nám vyplatí) převzít zodpovědnost za to, co jíme, pijeme, dýcháme (a na co se díváme, co posloucháme a co čteme), je nejvyšší čas převzít zodpovědnost za stav své mysli. Když prší, vezmeme si deštník nebo pláštěnku. Když se nadprůměrně zvýší sluneční aktivita, měl bych na to mozek a mysl připravit třeba tím, že ho nebudu špinit a zatěžovat řadou dalších zbytných aktivit (nebo preventivně, cvičením, zvýším jeho odolnost).

Zatímco snížení škodlivých emisí a znečištění lesů, vod a strání je věcí všech a zvláště osvěcených vzdělaných a emočně vyrovnaných politiků budoucna, tělesná a duševní domácí očista a zefektivňování práce mozku je věcí každého jednotlivého z nás. Včetně umění naslouchat svému tělu (a umění předcházet pak

případným zdravotním problémům – takový člověk cítí, že se něco začíná dít, ještě než se to dít začne, a může preventivně zasáhnout).

A to už jsme u způsobů obrany před tím, co někdo nazývá „manipulace“ (či pokusy na vnitřním nastavení lidí): jsou známy již nejméně 2500 let a každý taoista, buddhista i jógín se o ně s vámi rád podělí.

Pašák

Když se na nedávném letním týdenním kurzu hovořilo o tom, že se všeobecně málo chválí (že chlapečci do 7 let by měli být, ve jménu šťastnější budoucnosti jich samotných, ale i jejich rodin a okolí, chváleni neustále), a že i my se málo chválíme, jedna účastnice předvedla, jak si „dává pašáka“: pochválila se pohlažením a poklepáním po ramenech. Jako by sama sobě říkala „Jsi pašák, holka.“ Ihned se to ujalo a všichni jsme si, vždy když se nám něco povedlo, pilně dávali pašáky. Zkuste to také. Pomáhá to.

Bavili jsme se také o (nejen) buddhistickém umění „nezanechávat stopy“. Tedy nejen ty viditelné, které lze případně nějakým tím vnějším nebo vnitřním úklidem napravit, ale zvláště a právě ty neviditelné, charakterové, emoční, ekologické.

A tak bych se rád zamyslel i na závažnější než individuálně psychologicko-emoční téma.

Přítel mi totiž přeposlal článek z Britských listů o energetické (naftové) spotřebě světa, zvláště USA jako největšího Otesánka (USA mají méně než 5 % světové populace, ale spotřebují zhruba 26 % světové spotřeby ropy. Registrují 25 % světového počtu automobilů, ale jejich výfuky proženou 40 % světové spotřeby benzínu a motorové nafty. Svět spálí v silniční dopravě 55 % celkové spotřeby ropy, ale v USA tento podíl činí neuvěřitelných 70 %, takže 18 % světové spotřeby slouží automobilové dopravě ve Spojených státech). Byl doprovázen ironicky míněným, ale přece jen celkem racionálním doporučením Jana Lundberga, bývalého analytika a investora, který, jak píše autor článku Jan Kalous, zběhl z branže a stal se aktivistou v oblasti renesance komunit, ochrany životního prostředí a v poslední době i propagátorem způsobů, jak čelit ropnému zlomu. Pod možná poněkud ironicky míněným názvem Jak zachránit svět sepsal pár stručných zásad, které mne vyprovokovaly k tomuto „pašáckému“ zamyšlení. Poznámka pro notorické rejpalý – dávám si následující pašáky, ne abych chválil sám sebe, ale abych vyprovokoval k následování (příklady prý táhnou).

* Kupte si ojeté auto místo nového (nebo si nekupujte žádné a to, které máte, prodejte: jde to i bez auta velmi dobře), radí Lundberg.

Dávám si velkého pašáka: nikdy jsem auto nevlastnil a vlastnit ani nebudu. Rád jezdím vlakem, metrem a autobusem...

* Nakupujte všechno v bazarech, na bleších trzích, doporučuje dále.

Další pašák: moje žena asi nejlépe potvrdí, že tohle dělám celý život. Boty za 2000 se mi rozpadnou za rok právě tak jako ty za 300 a triko z kamenného obchodu, které stojí nesmyslných pár set korun, propotím a properu za stejnou dobu jako tričko ze second handu za pár desítek korun.

* Vypěstujte si tolik vlastních potravin, kolik můžete, nebo aspoň schraňujte kompostovatelný materiál pro zahradníka.

Když jsme bydleli v Praze, moc to nešlo, ale teď jsme se přestěhovali (také kvůli uchování finanční svobody – nájem, plyn, elektřina a služby budou v Praze raketo-vě stoupat) na venkov a hned první úroda dýní hokkaido nás nadchla.

* Kupujte jen místní nebalené potraviny (plasty jsou nejhorší materiál na balení ze všech), radí Lundberg Američanům.

Dávám si polovičního pašáka, protože tohle ani tady na venkově dost dobře nefunguje. Vozím si ale svoje tašky, a pokud používám ty plastové (které jinak, spolu s PET lahvemi, recyklují), tak je pak druhotně využiji jako obal na odpad (který samozřejmě třídím: papír jednou za čas spalujeme v kotli, bio odpad sežerou zvířata rodičů mé ženy atd.).

* Jezte syrové potraviny a pěstujte si výhonky, abyste omezili vaření, naučte se žít bez ledničky, provokuje Lundberg, protože pokud jste žili v USA, víte, jak obrovské lednice tam používají.

Dávám si polovičního pašáka, i za série svých fejetonů právě na toto téma. Třicet let jsem semivegetarián, propaguji alternativní směry i v téhle oblasti. Navíc dávám přednost stravě jednoduché, nepřepřávané (například není nad brambory s tvarohem), a pokud někam chodím, tak do stále laciné harekrišnovské jídelny Góvinda nebo indické dhaby Beas (abych tím také podpořil tyhle bohu a žaludku libé

aktivity nadšenců), ne do těch nejmenovaných luxusních, kam řasy a fazole dovážejí letecky z Japonska nebo Peru.

* Změňte zaměstnání, jestliže dojíždíte (s výjimkou dojíždění na kole), najděte si práci blíž nebo se přestěhujte blíž k zaměstnání.

Dávám si velkého pašáka, protože pracuji záměrně již šestnáct let doma a do města dojíždím vlakem. Po Praze jsem odjakživa chodil spíše pěšky třeba do galerie na Hradčanském náměstí z Vinohrad), zvláště pak když jsme pět let bydleli u Staroměstského náměstí a čtyři roky u Karlova mostu.

* Pořídte si kolo, když je potřeba, přivěste za něj vozík.

Udělují si velkého pašáka, jezdil jsem na kole i v Praze, ale teď a tady, na venkově, je mi bicykl s nákupním košíkem na zadním kole nejlepším přítelem.

* Nevypůjčujte si peníze od institucí (například hypotéky); platte nájemné. Nikdy si nevypůjčujte ani sami nepůjčujte peníze na úrok.

Dávám si gigantického pašáka, protože jedinou půjčku v životě, 2000 korun, jsem si vzal na počátku sedmdesátých let, abych si koupil svůj první fotoaparát (byla to Exacta z NDR a poté, co jsem si koupil lepší, jsem ji věnoval Vlastovi Třešňákovi, který na ní začal svou fotografickou kariéru).

* Přestaňte cestovat letadlem, protože nejvíc poškozuje atmosféru a spotřebuje nejvíc paliva na osobu ze všech druhů dopravy kromě aut s jedním cestujícím. Dávám si pašáka, protože letadlem jsem sice letěl, ale jen z velmi dobrých důvodů, čtyřikrát v životě (přes SSSR na cestě do Japonska do zenového kláštera v roce 1979, do Irska na konferenci transpersonální psychologie v roce 1994, do USA v roce 1995 na svatební cestu – tehdy nám ještě v obchodech dali vybrat, jestli chceme nákup zabalit do papírové nebo plastové tašky, a v roce 1999 na další konferenci a na studijní pobyt – to už ovšem všude dávali jen plastové tašky).

* Mějte jen jedno dítě, nebo žádné, ale adoptujte.

Pašák, protože přesně to jsem udělal před více než pětadvaceti lety: jednu dceru jsem adoptoval, druhou zplodil.

Jestli na to máte čas, navyšuje dále náročnost svých doporučení Jan Lundberg, protestujte proti novým záborům půdy, které zvyšují spotřebu energie nebo ukrájí z orné půdy, nuťte své radnice a krajské úřady přijímat opatření, která udrží peníze ve městě nebo v kraji, místo aby přinášela zisk cizím společnostem, neplaťte za služby, které nepoužíváte nebo se kterými nesouhlasíte, i když ostatní platí automaticky, nebo protestujte formou občanské neposlušnosti a nespolupráce, abyste změnili místní politiku a poukazovali na provinění vlády, korporací a institucí. A pak se dostává k jádru věci:

* Zpomalte tempo, jestli se snažíte hodně pracovat a připadáte si uhonění, využívejte každou příležitost, abyste strávili více času s rodinou a přáteli. Běžte za svými sny, dopřejte si v životě více lásky, žijte v míru sami se sebou a pečujte o své zdraví místo zbožňování toho, co „se dělá“. Bavte se.

Dávám si velkého přepychového pašáka. Kromě několika brigád, půlroční práce ve skladu elektroniky a pětileté práce ve skladu potřeb pro výtvarníky (kde jsme ovšem s kolegou celé dny poslouchali své oblíbené Doors, Pink Floyd, Zappu a Jethro Tull, hráli ping pong a vzdělávali se) jsem sedmnáct let pracoval pár minut denně (jako noční hlídač v galerii), abych měl čas na své koníčky a záliby (a dokázal jsem uživit rodinu se dvěma dětmi) a od sametového převratu jsem na volné noze. Své sny jsem všechny realizoval. Nepiji, nekouřím, nesladím, neřídím, a přesto, nebo právě proto, jsem šťastný, dělám jen to, co mne baví, žiji v míru se sebou a ostatními (a teď jsem si navíc i sem na venkov koupil pingpongový stůl, abych o to víc pečoval o své zdraví).

Jsem pašák.

A co vy: také si dáte pár pašáků?

Tlupa šimpanzů

Stále víc negativních jevů a stále více se prohlubujících paradoxů věku televizí a mobilů potvrzují, že i na počátku 3. tisíciletí naší moderní historie žijeme stále se softwarem paleolitického lovce jelenů. A také kam to vede, když nedbáme na to, jak rodíme a vychováváme své potomky. Tvrdím již léta, a většina lidí to stále nechápe dost hlubinně, že evolučně (emočně, psychicky) nejsme na televizi (a zvláště reklamy), potažmo média, připraveni. Neumíme s nimi zacházet, neumíme se jejich vlivu bránit.

Jak by to asi dopadlo, kdybyste tlupě šimpanzů nechali na mýtině v konžském pralese kupu nabitých a nezajištěných kalašnikovů? Podobně mají níkým nevolení, nijak neproškolení a na dopad svých činů naprosto nepřipravení jedinci v rukou osud lidstva – ale jsou to právě tak zranitelní a chybující lidé jako my ostatní. Ještě před sto lety by jejich chyba poškodila maximálně sousedy někde na vesnici nebo v malém městečku, dnes jsou jejich nedomyšlená a chybná rozhodnutí šířena prakticky do celého světa.

„I dobří, mírumilovní studenti se mohou stát agresivními a chovat se násilně vůči ostatním, pokud dojde k jejich deindividualizaci, tedy pokud mají pocit anonymity a skrytí vlastní identity (pokud nikdo neví, kdo jsou, a jejich existence nikoho nezajímá),“ tvrdí již celé roky americký psycholog Philip G. Zimbardo, který dostal od Nadace Dagmar a Václava Havlových cenu. A pokračuje: „Mé terénní výzkumy ukázaly, že se vandalismu a kriminalitě daří tam, kde úplně normální občané obývají městská prostředí, jež žijí pocit anonymity ve všech, kteří sdílejí její neosobnost a trpí nedostatkem smyslu pro společenství.“

Opakují, člověk je tvor nedokonalý, evolučně nepřipravený na vlivy, tlaky a mediální nátlaky moderní společnosti. Že jsou například panelová sídliště ideálním semeništěm agresivních part zfetovaných mladých lidí, víme i u nás, tak jako to vědí Francouzi, již nejméně třicet let. A nejsme schopni s tím nic udělat, protože to nepovažujeme za dost důležité. Že naše jako nemocnice stavěné porodnice a naprosto zastaralé školy, ve kterých se stále učí metodami 19. století, jsou

„továrny na poškozené výrobky“, víme u nás nejméně patnáct let. A nejsme schopni s tím nic udělat, protože to je „pod rozlišovacími schopnostmi“ politiků a zodpovědných ministrů a pedagogů.

Negativní jsou ale podle Zimbarda i další „běžné“ atributy moderní společnosti: „Lidé podceňují sotva znatelné síly, které mohou v určité chvíli působit na kohokoliv prostřednictvím sociálních norem, pravidel, uniforem, symbolů moci, statutu a skupinové dynamiky. Máme sklon k přeceňování vlastních schopností vydržet působení takové síly. Tato iluze nezranitelnosti pracuje proti nám, protože jen zvyšuje naši zranitelnost například vůči podvodným prodejním postupům, těm, kteří verbují pro nejrůznější kulty, nebo názorům většiny, či slepé poslušnosti k příkazům nespravedlivých autorit.“

Jinými slovy, autoritativní nátlakové stereotypy v armádě, škole a společnosti (v diktatuře viditelné, v tzv. demokracii ukryté pod nálepkami vzletných idejí liberalismu a humanismu), zvláště když jsou pak zesíleny médii, těmito strukturami či jednotlivci ovládanými (viz Berlusconi v demokratické Itálii, jména dalších diktátorů jinde dosadte sami), jsou dokonalé katalyzátory vzniku systému zabetonovaných politických elit, které se o to, co je skutečně důležité, nemají čas a schopnost starat. Dokud tedy nezměníme systémy, pomocí kterých naše společnosti (ne)fungují, nemá smysl lamentovat nad korupcí, zneužíváním moci a neschopností politiků snížit si platy nebo odeprít prebendy.

Zimbardo o nebezpečí liberálních přístupů západní demokracie ví také: „Čím více svobody obětujeme iluzi bezpečnosti, tím víc děláme práci teroristů za ně samotné. Jejich hrozba sama o sobě stačí, aby se demokracie začaly chovat jako ustrašené diktatury. Hrozbě terorismu je třeba čelit nikoliv prostřednictvím mezinárodních konfliktů, ale tak, že zasáhneme přímo srdce a mysl potenciálních teroristů. Musíme jim dát naději na lepší budoucnost prostřednictvím vzdělání a dostatečných zdrojů, aby mohli prožít smysluplnější život bez násilí.“

Vraťme se k metafoře šimpanzí tlupy. I šimpanzi v tlupě mezi sebou bojují, a pokud se nenajde někdo, kdo zjedná nápravu, několik agresivních samců terorizuje samice a mláďata. Tak to chodí u většiny tlup šimpanzů. Jsou ovšem známy případy, kdy se samice domluvily a prostě samce ignorovaly – a za nějaký čas je plně zpacifikovaly. Jinde je znám případ, kdy agresivní samci postupně, na silnici, na kterou si zvykli chodit pro snadno získanou potravu, zahynuli. Zbylí

mírumilovní samci spolu se samicemi vytvořili stálo, které žilo v klidu, míru, pohodě i v dalších generacích. Jeden z druhů šimpanzů zase všechny případné sváry v tlupě řeší sexem a v tlupách bonobů vládne mír, klid, pohoda a spolupráce.

I v našem světě lidí dnes malé procento násilníků a teroristů drží v šachu (zastaňuje a ochromuje rozvoj společnosti) většinu populace. Satelitní arabské a muslimské televize štvou a rozněčují odhodlání znuděných pubertáků, zvrácené ideje Bin Ládina (ale i každého zloděje, podvodníka a agresora) jsou dnes a denně zdarma prezentovány, propagovány a šířeny médii politicky a rasově naivně korektního Západu.

Nejnovějším do nebe volajícím případem je Turecko, kde se jako bestseller prodává politická sci-fi o tom, jak v roce 2010 Turecko vyhraje třetí světovou válku, protože dobude Evropu (a s Ruskem se o ni podělí; USA budou plně zaměstnány boji s Čínou).

Psychologové také vědí, že lidský mozek stále více nestíhá a že „slepota ke změnám“ (člověk, který myslí na jednu věc, často přehlédne jinou) je jednou z hlavních příčin dopravních nehod. Slepota řidiče ke změnám způsobí havárii jednoho nebo dvou aut, ale stejná slepota politika může způsobit a působí daleko hrozivější katastrofy, ne-li války.

Zoologové zase zjistili, že když jedna skupina opic (v tomto případě se jednalo o malpy) dostane svou odměnu, zatímco jiná ne, vyvolá to bouři protestů: malpy z druhé skupiny byly ošizeny! Co se stane, když velké skupině mladých potomků nedávných imigrantů z Afriky a arabských zemí dovolíme chodit kolem výkladních skříní, překypujících nejnovějšími konzumními idoly mladé generace Evropy, ale nenabídneme jim možnosti, jak si to vše legálně získat?

Mladíci se naštvou, protestují, a my to pak přenášíme televizí do celého světa a dáváme tak příklad dalším tisícům mladých. Televizní, ale i rozhlasové zprávy systematicky oslavují každého násilníka a teroristu, propagují každou katastrofu a podrobně popisují detaily každé autohavárie. Některé zprávy pak jsou dokonalejší a podrobnější návody na organizaci provokační manifestace nebo způsobů jak svolat po internetu nebo pomocí mobilů kamarády k nočnímu zapalování aut.

Vzpomínám si, s jakým překvapením sledovalo pár stovek asi třináctiletých školáků a školáček v Mladé Boleslavi v rámci protidrogového programu přednášku

jednoho „odborníka“ na drogy, který si nevšiml, ke komu mluví, a udiveným dětem podrobně vysvětloval a názorně ukazoval, jak si odborně a kvalitně píchat drogu, a kde se dá získat.

Přitom by stačilo domluvit se a přestat zveřejňovat negativní zprávy a fotky teroristů a vrahů a zlodějů. Přitom by stačilo dohlédnout na to, aby hlavně děti nebyly pod přímým vlivem štvavých duchovních a populistických politiků a tak účinných filmů, ve který se kouří a zabíjí.

Přitom (pozitivní zpráva!) poprvé v historii lidstva už díky moderním zobrazovacím metodám výzkumu mozku a díky psychologům, jako je P. Zimbardo, víme, kde a jak děláme chyby. Jen se poučit a neopakovat je. Jen přestat systematicky a nepoučitelně rodit poškozené potomky a vychovávat své budoucí teroristy a nespokojené agresivní (nejen muslimské) mladíky, jen přestat propagovat násilí a katastrofy... Stačilo by začít propagovat pohodu, schopnost porozumět si a spolupracovat.

Mírumilovná tlupa šimpanzů, zbavená agresivních samců, by nám mohla jít příkladem.

Zatím jsme spíše nepoučitelná tlupa rozhádaných šimpanzů než civilizace druhu Homo sapiens sapiens...

Druhá strana mince aneb Globální aikido

Všechno zlé je k něčemu dobré, víme od babiček i z vlastních zkušeností. Co je „dobrého“ na tom, že se válčí v Iráku?

Například to, že Američané (pro stručnost nebudu psát „někteří Američané“, „někteří američtí politici“ atd., víme, o č jde), tak jako my, musí změnit své vidění světa (a oni i my jsme k tomu tlačeni nejméně od 11. září 2001). Dokud byl svět bipolární a dvě mocnosti se vzájemně hlídaly, politika síly a „zdravé“ sebevědomé agresivity měla výsledky. Jenže svět se změnil.

Jak rychle se dokáže změnit člověk? Zkusme se podívat na „břevno v oku mém“. Nejméně od roku 1990 se i u nás ví, že česká strava je „sebevražedná“, že kouření zabíjí a škodí zvláště těhotným ženám a dětem. Víme, že stavět další dálnice, abychom vyřešili dopravní zácpy, není řešením, že bychom si měli přestat kácet lesy a ničit přírodu kolem. Víme také, že politici voličům před volbami nabízejí cokoli, a pak to nikdy nesplní, že pracovat od šesti hodin ráno a chodit do školy od osmi je každodenní a ještě z Rakouska-Uherska zděděné trauma, atd. Za třináct let od „sametového převratu“ jsme nic z toho nezměnili... Jak potom můžeme chtít po Američanech tak hlubinnou hodnotovou a myšlenkovou změnu, jako je uznávat minority a odlišné kultury?

Opakuji: zkusme se na to i v této souvislosti podívat úplně odjinud. Ani Američané, muži, za to, jací jsou, vlastně až tak nemohou: stále ještě jich je z hlediska Evropy překvapivě velké procento brzy po porodu obřezáno. První zkušeností každého takového člověka je tedy poznání, že sexuální orgán je spojen s krví a násilím. A dále, chápeme v této souvislosti i jistou nerozhodnost a neschopnost se domluvit i u našich politiků. I oni, tak jako Američané a většina obyvatel pokrokového světa, byli porozeni obvyklým, zbytečně bolestivým způsobem, a nebyli první vteřiny a mi-nuty života v bezpečí u maminky (všichni jsme oběti obětí). Takový člověk, zvláště pak chlapec, si bude muset celý další život podvědomě neustále potvrzovat svou identitu, nebude schopen vcítění do pocitů či názorů jiných lidí, atd.

A celý život bude (třeba jen odlišným názorem politického oponenta) podvědomě naprogramován na ohrožení.

A bude-li to Američan, jistě si koupí nějakou tu hezkou a médií tak glorifikovanou zbraň.

Již nejméně dvacet pět let totiž prenatalní psychologové vědí, že děloha je prvním ekologickým (a „sociálním“) prostředím člověka, a jak se k němu svět chová, když je ještě v děloze, tak se on bude později, coby dospělý, chovat ke světu. Každá cigareta zapálená těhotnou ženou, dokonce i jen pomyšlení na ni, ohrožuje plod úbytkem kyslíku. Každá sklenička alkoholu nenávratně poškozuje mozkové buňky plodu. Každá utišující injekce v těhotenství a zvláště při porodu „programuje“ plod na budoucí drogovou závislost. Jak to, že jsme od roku 1990 prakticky nezměnili způsob, jakým rodíme své děti, tedy svou budoucnost?

Někde jsem četl, že George Bush se narodil velmi komplikovaně (o porodních traumatech svědčí i jeho bujaré a alkoholické mládí, přereky atd.). Saddám Husajn byl nechtěné dítě, „vychovávan“ otčímem neustálým bitím. A tak dále.

Chci se ale zmínit o té asi nejdůležitější změně, která nás všechny čeká: radikální restrukturalizace OSN. Vždyť tato „liga gentlemanů“ vznikla jako důsledek stavu světa po druhé světové válce, a když se ti velmi dobře placení pánové dokonce snad na něčem shodnou, většinou je možno takové rozhodnutí přijmout až poté, co jej ratifikují parlamenty všech 191 států světa! Dnes, ve světě internetu a ve vteřině propojených bankovních trhů!

Zkusme tedy to špatné, válku v Iráku, brát jako zatím ne dost dobře chápaný proces celosvětové očisty. Jako jakousi horečku („Život je hoření,“ Lavoisier), která musí ledacos spálit a připravit půdu pro změnu.

Vzpomeňme na Tibet. Když v padesátých letech Číňané vtrhli do této bohem a Evropou zapomenuté země, také s tím nikdo tehdy nemohl nic dělat. Bylo to velmi zlé. A dnes, po půl století? Podívejme se, kam všude ve světě se dostala autentická tibetská duchovnost (největší centra tibetského buddhismu jsou dnes kromě Indie například v USA, ve Francii, v Itálii, ale své praktikující stoupence má i u nás). Uvědomme si, jakou autoritou se dnes může chlubit, kdyby toho byl schopen, dalajlama.

Když se Morihei Uešiba, zakladatele umění sebeobraný aikido, ptali poté, co zvládl útok sedmnácti obrovitých zápasníků a všechny je nechal ležet bezmocné na zemi, jaké je tajemství toho, že všechny útočníky zneškodnil, aniž by jim vážně

ublížil, odpověděl: „Již před delší dobou jsem si uvědomil, že každý člověk je mým bratrem nebo sestrou. Všichni jsme jedna rodina.“

Budoucí diplomaté v OSN, budoucí moudří politici a manažeři světa, se rodí právě dnes a denně. Chlapci narození nedávno v bývalé Jugoslávii, v Kosovu, Afgánistánu či dnes v Iráku, ale i ti světu vládoucí, narození ještě ve druhé světové válce či těsně po ní, jsou bohužel „naprogramováni“ k agresivnímu a silovému řešení problémů. Změna ale je možná, a dokonce, jak je vidět ze současného vývoje světa, i nevyhnutelně nutná. Jsme totiž (viz výše) prostě poškození, a tedy nepoučitelní: ještě není bohužel tak zle, aby mohlo být lépe.

Řešení ale již existují. Informace už tu jsou. Jen je třeba zkusit vidět minci i z druhé strany (a k tomu je třeba si vyčistit „brýle“ jakoukoliv duchovní technikou, tedy pracovat na sobě). Jen si musíme začít klást trochu jiné otázky: ne tedy například jak zničit toho, kdo mne (tím, že je jiný) ohrožuje, ale jak v něm vidět jen více či méně poškozeného bratra a sestru.

Globálního aikida je nám všem třeba jako soli.

Syndrom Bogota

Neschopnost, neochota (a mezi řádky vyjmenovávání obvyklých důvodů, proč to či ono nejde, probleskující podezření z korupce) našich městských a jiných úředníků cokoliv udělat s taxikáři, dopravním chaosem (kriminalitou, úrovní železniční dopravy, těžbou stromů v chráněných parcích, podvody se zakázkami atd., dosadte sami) a s tím vším související ekologickou krizí, ubíjí. Stokrát nic umožnilo i osla, říkala moje babička. Přesto stačí poohlédnout se jinam, přesto by stačilo využít přirozených aktivit neziskových organizací, nebo alespoň si zajít na přednášku.

V kině Aero se nedávno uskutečnila konference s názvem „Bez aut“. Kromě možnosti nahlédnout do kuchyně takových nadšeneckých partiček, jako je skupinka kolem časopisu Krotitelé aut (léta vycházejí v angličtině, dnes mají i verzi v češtině, včetně té na internetu www.carbusters.org), měli zájemci mimo jiné možnost hořce se zasmát během prezentace Angličana Johna Whitelegga a nadchnout se během sledování obrázků z kolumbijského hlavního města Bogota.

Oscar Edmundo Diaz (asistent exstarosty Bogoty Enrique Peñalosa, který během svého tříletého funkčního období 1999-2001 naprosto změnil myšlení obyvatel tohoto sedmimilionového města) donutil diváky v kině Aero stále hezčími a názornějšími diapozitivy z Bogoty zatajit dech a na závěr nadšeně a mohutně zatleskat.

Za pouhé tři roky se totiž znečištěná, dopravními zácpami denně paralyzovaná megapole změnila ve světový vzor trvale udržitelného městského plánování. Tehdejší starosta E. Peñalosa se rozhodl radikálně změnit priority. Měl k dispozici totéž, co všichni jeho předchůdci. Neustálý nedostatek obecních fondů, byrokratický aparát a jeden problém za druhým. Rozhodl se nezáplatovat (vždy je potřeba opravit či vybudovat chodníky tam či onde), ale řešit. Rozhodl se pro město plánované a budované nikoliv pro auta a nadnárodní korporace, ale pro lidi. Například začal přes obvyklý odpor různých lobby a zkorumpovaných úředníků zakládat parky, pěší zóny, cyklistické stezky, hřiště pro děti. Chodníky k nim vedoucí počkají, ty se dají zbudovat postupně – jednou vybudovaný park už ovšem zůstane nejméně několika dalším generacím. Dnes má Bogota 250 km cyklostezek (a každoroční

masové a stále oblíbenější cyklopoutě, například během Vánoc), autobusové expresní linky ve volném pruhu (jsou tak předmětem závistivých pohledů řidičů, uvězněných v souběžných dopravních zácpách, a dokonce si na sebe, jako jediné na světě, vydělají!), nejdelší ulici na světě jen pro pěší – 17 km možností pro děti, cyklisty, procházky, atd.

Stále oblíbenější „neděle bez aut“ vedly k referendu a rozhodnutí, že od roku 2015 budou kromě víkendů i v době špiček a většího výskytu lidí na ulicích (mezi 7:00-9:00 a 14:30-18:30 h) velké části města bez aut, a jednou do roka bude pro auta uzavřeno město celé. Radikálně se snížila kriminalita, občané jsou spokojeni a nadšení.

E. Peñalosa dnes vyučuje na univerzitě v New Yorku, napsal řadu knih, přednáší po celém světě, a dokonce se mu podařilo vychovat si nástupce, který byl poté zvolen na další tříleté období s programem, který na jeho aktivity a vize přímo navazuje.

V kině bývá obvykle tma, a tak jsem si počkal, až budou účastníci konference vycházet o polední přestávce do vestibulu a na světlo žižkovského dvorku, jestli mezi nimi spatřím některé tváře městských zastupitelů. Nečekal jsem ty u moci, ale alespoň ty z opozice, přinejmenším členy partičky „evropských demokratů“ okolo pana Kasla. Nikoho známého jsem neviděl. Nezbyvá než doufat, že tam přece jen někdo z nich byl, a nepromeškal tak unikátní příležitost najít recept na vítězství v příštích nejen pražských volbách.

Zatímco v Hongkongu řadí virus nebezpečného syndromu zvýšené plicní nedostatečnosti, našim úředníkům, opozičníkům a zodpovědným politikům (a nám všem, kteří tady žijeme) bych přál nákazu „bogotským syndromem“.

Bogota je nádherný příklad, že to jde, když se chce. Že rozhodující je položit si ty správné otázky, nastavit správné priority a pak už jen konat.

(Už se těším, jak za pár let na čistých a příjemných březích Vltavy, Botiče i Berounky povedou oblíbené cyklostezky, jak bude vnitřní město každý víkend a ve všední dny vždy přes poledne „jen pro pěší“ a Pražané si budou moci přímo na ulicích dát kávu či pizzu a dnes špinavé a páchnoucí ulice si znovu zamilovat, jak se obnoví železniční zastávky Vyšehrad, Vinohrady a postaví se nové a pražský „S-bahn“ rychle, čistě a bezpečně dopraví spolu s metrem a upřednostněnými ekologickými autobusy všechny potřebné do města i domů, jak město zbohatne na vybírání poplatků z vjezdu do centra, postaví řadu parků, hřišť, U-ramp a chodníků pro skateboardisty a kolečkové bruslaře a stane se příjemným místem pro život nás i dalších generací.)

(Ne)dokonalost

Život tropí nejen hlouposti, ale i dokonalé nedokonalosti. Přitom bychom se všichni měli snažit o dokonalosti. Čím se liší holubička na kladině provedená okresní přebornicí od podobné holubičky vystřižené olympijskou vítězkou? Jen tím, že ta druhá má ruce a nohu o pouhé centimetry dál a výš. To, co dělá, dělá dokonale.

Sprinter z Dukly Praha, který nikdy nevyhrál, a sprinter USA s mnoha medailemi v šuplíku se také na první pohled (kromě barvy kůže) neliší. Přesto je sledování záznamu vítězného běhu na 100 m toho druhého jakousi orgií dokonalosti. Oba trénují téměř stejně, jen ten druhý to má v hlavě srovnanější a, což se málo ví, v rámci uvolnění těla a mysli umí navíc uvolnit hlasivky. Jde o milimetry. Přesto se rozdíl rovná olympijskému zlatu.

O této dokonalosti kolem sebe sním celé roky. Právě pečlivost v závěrečných vteřinách a fázích nějakého díla, výkonu, je známkou dokonalosti. Skláři a zvonaři, kterým v důsledku nepatrného ůtknutí při závěrečném leštění praskne povedený artefakt nebo obrovitý zvon, keramici, kterým se při vytahování z pece rozsype obrovská váza, nebo spisovatelé, kteří si jedním stiskem klávesy vymazali půlroční práci, by mohli vyprávět, že? Při moderování svého rozhlasového pořadu jsem mockrát zjistil, jak moc záleží na stoprocentní koncentraci do poslední vteřiny. Podobně si zcela jistě každý z nás vzpomene, jak jedním pohybem na závěr hodinové přípravy nějakého pokrmu vše zkazil trochou soli navíc.

V Japonsku existují výrobci papíru, kimon, pěstitelé bonsajů a další „řemeslníci“, kteří jsou tím, že denně poctivě, zodpovědně meditují svou práci, stvořiteli dokonalých smysluplných, a tím i vrcholně estetických výrobků, pardon, uměleckých děl. Lidsky jsou mnozí z nich, čím jsou starší a zkušenější, doslova duchovními mistry. Právě proto v Japonsku existuje titul „Poklad národa“ a je jím oceněn každý takový „mistr“ svého oboru. Dokonalou koncentrací na to, co dělají, trénují vědomou pozornost. Vteřinu po vteřině. A společnost je uznává, ctí a je na ně hrdá.

O to víc pak potěší setkání s naší až exemplární snahou o dokonalost. Asi nejunikátnější český myslitel současnosti, profesor Zdeněk Neubauer, mi konečnou verzi svého šestkrát opravovaného článku do posledního čísla Baraky poslal dva měsíce poté, co byl časopis vytištěn a distribuován. Chápete? Autor posedlý dokonalostí těch několik malinkatých nedokonalostí v hromadě textu nakonec odstranil, i když po termínu a z pohledu naprosté většiny lidí nesmyslně zbytečně. Jeho článek sice bude kolovat po světě s několika stylistickými nepřesnostmi, čtenáři zcela jistě nezaznamenanými, ale přinejmenším na dvou místech na světě, ve virtuální paměti počítačů autora a vydavatele, bude existovat ve své dokonalé a definitivní podobě. Dokonalé, že?

Podobnou zkušenost „dokonalosti“ by jak sůl potřebovali naši nezodpovědní (tiskaři, grafici, úředníci, porodníci, zákonodárci a jiní výrobci zmetků), kteří nám vlastní příležitostné pokusy o dokonalost bezohledně rozmetají. A nenechme se mýlit: není to problém planety, světa, ideologie, vlády: je to jen a jen problém konkrétních lidí v konkrétní funkci či pozici. Je to, kromě mnoha jiných příčin, problém neschopnosti rozeznat dokonalost od nedokonalosti a neochoty si svůj podíl viny připustit.

Dokonalost je na tomto světě téměř nedosažitelná, přesto ale, v zájmu všech, je třeba neustále se o ni snažit a pokoušet. Třeba tím, že ze své strany udělám maximum. Pokud na tom, co jsem udělal, budou nějaké chyby, budu vědět, že byly zapříčiněny vnějšími vlivy, které jsem už ovlivnit nemohl.

Což mi připomíná jinou osobní dokonalou a životem ztopenou nedokonalost. Před lety, když mi vyšlo CD nahrávek tibetských mís s názvem MANA, otiskla MF Dnes recenzi, ve které mi recenzent (anebo horlivý redaktor) název změnil na MÁŇA. Asi nikdy v životě slovo mana nečetl, byl líný si to ověřit, a tak mu připadalo více české a správnější to, co znal. Poněkud jsem se rozdurdil a požádal náš nejčtenější deník o opravu: za týden vyšla a vše bylo (ve své nedokonalosti) ještě dokonalejší – vydal jsem prý CD s názvem MASNA. Jsem téměř celoživotní vegetarián a musel jsem to chvíli vydýchat. Ale nakonec jsem se mohl nad touhle dokonalou nedokonalostí s kamarády a ženou umlátit smíchy. Co mi taky zbývalo.

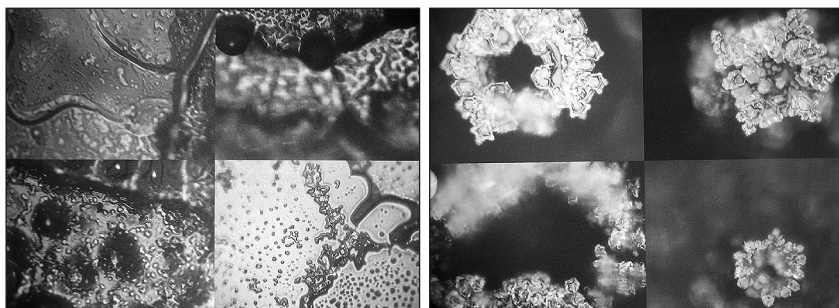
Kapka vody

Planeta, na které žijeme (a kterou si ve své megalomanské pýše snažíme přizpůsobit svým rozmarům), žije v docela jiném čase a v docela jiných rozměrech. Takže co pro ni byla jen příslovečná kapka (pevninská deska se jen trošičku zasunula pod jinou), je pro nás lekce z pokory. Co pro oceán bylo jen pár vln, je pro nás zkázou a obrovskými ztrátami.

Programy naší mysli se nám snaží odjakživa namluvit, že příroda je zlá a nebezpečná. Co když jsme ale stále víc příčinou toho, že se Matka Země jednou za (naš) čas zavrtí a sem tam podrbe?

Nevíme toho daleko víc, než víme. A na rozměry planety (či dokonce galaxie) nikdy nedosáhneme (jakkoli dovední jsou a budou členové posádky kosmické lodi Enterprise). Co ale pokusit se pochopit, protože na víc nestačíme, co se děje v oné (příslivečné) kapce vody?

Občas nakouknu do knihy Skutečná síla vody. Japonec Masaru Emoto již delší dobu fotografuje mrznoucí kapky vody, tedy vločky. A zjistil a zjišťuje, že vločky z kontaminované vody (viz obrázek vlevo, v tomto případě z jezera Biwa v oblasti průmyslových závodů) nejsou vůbec vločkami, ale spíše zobrazením chaosu, zatímco vločky z téže vody, na kterou ovšem působili lidé (svou meditací, modlitbou, nebo jen odříkáváním nějakého pozitivního slova – v tomto případě „poděkování“), viz obrázek vpravo, jsou přece jen opět pravidelnější, harmoničtější.

Vločka z vody na japonském pobřeží, které bylo právě zasaženo zemětřesením (obr. vlevo), vypadá skutečně rozervaně, zatímco vločka, na kterou lidé působili vyslovováním japonského slova moudrost (obr. vpravo), je dokonalejším zobrazením harmonie, řádu a „moudrosti“ přírody.

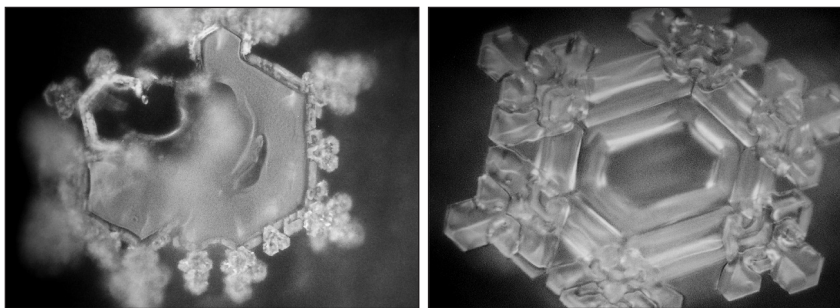

Foto: I. H. Pictures, Hado Kyoikui sha

Co tím chci naznačit, je snad evidentní. Co když opravdu přímo, ač pro naše smysly nezjistitelně, ovlivňujeme nejen sami sebe (a své blízké), ale také své okolí a prostředí, a také svou planetu, daleko víc, než se zatím odvažujeme i jen tušit? Už víme, že myšlení vězňů ovlivňuje jimi zkoumaný mikrosvět kvarků a atomů, a začínáme tušit, že právě tak ovlivňujeme svým chováním, mluvením, ale i myšlením, také svět věcí v našich lidských rozměrech. Co když ovšem totéž platí i v rozměrech planety?

V případě těchto a podobných fotografií je pak irelevantní spekulovat o tom, jestli byl a je tvar jím vyfotografované vločky „zformátován“ samotnou přírodou, nebo (což by ovšem byl ještě „hmatatelnější“ důkaz o vlivu myšlení člověka na svět, ve kterém žije) přímo myšlením Masaru Emota a členů jeho týmu.

Zpátky k tématu: máme-li na své okolí takový vliv, jak fotky vloček naznačují, negativní zprávou je, že v rozměrech planety sice (našimi smysly) dlouho není vidět, že se děje něco špatného, ale pak stačí „kapka vody“, pohár trpělivosti Matky Země přeteče a planeta se podrbe, ošije, zavrtí. A zemřou statisíce lidí a turistický ráj se změní v peklo.

Co když, ve smyslu mého oblíbeného rčení „Nemůžeš z pasti, dokud nevíš, že jsi v ní“, jsou právě Emotovy fotografie krystalů vody tím tak potřebným „zviditelněním“ nejen slepé uličky vývoje stále méně rozumně se chovajícího

člověka, který sám sebe arogantně nazval „rozumným“, ale i náznakem a počátkem řešení? Nitkou, kterou lze začít rozmatávat klubko globálních, ale i lokálních a individuálních problémů současnosti? Nemůžeme chtít změnit svět, co ale můžeme, je změnit svůj postoj ke světu. V tomto případě k vodě.

Po vydání knihy Masaru Emota *Skutečná síla vody* (Nakladatelství Tomáše Janečka z Brna, 2005) si v několika domácnostech začali nadšenci přelepovat své sklenice vody nálepkami se slovy jako Láska, Moudrost, Krása, a prakticky okamžitě zaregistrovali jak změnu nálady své i rodinné, tak stále se prohlubující radostnou úctu k vodě i k zázraku života.

Pozitivní zprávou pak je, že přitom stačí rozhodnout se a pak systematicky začít působit na naše prostředí a planetu jinak, pozitivně, léčebně. Je to logické a snad i zarytým materialistům pochopitelné – máme-li na vše zatím vliv převážně negativní (viz stále častější přírodní katastrofy), právě tak ale můžeme mít vliv pozitivní. Jen se do toho dát. Emotovy fotky vloček to jen potvrzují.

Člověk sám o sobě je také takovou kapkou v moři ostatních lidí. Zdánlivě nic nemůže, jenže my i z lidské historie víme, že pracovitá kapka s posláním a vytrvalostí v ten správný okamžik může spustit dalekosáhlé změny. A nejen ty celospolečenské (viz kapka Buddha, Ježíš, Mohamed, kapka Einstein, Gándhí, Gorbačov nebo Havel).

Vida. Řeklo by se, kapka vody.

P. S.: Tělo každého člověka (a také povrch planety Země) je ze 70 % voda.

Lidé, sněte!

Kdo by nechtěl vědět o cvičení, jehož prostřednictvím se může člověk naučit pružnosti, nebýt ovládán zvyky a obvyklými starostmi, dosáhnout vyrovnanosti, jednat obratněji a volit pozitivní odpovědi na vše, co ho v běžném životě potká? To vše totiž nabízí umění snít.

Umění snít ale, jako ostatně vše, co je v životě člověka skutečně důležité, za prachy nekoupíš a v novinách, časopisech, běžných knihách nebo dokonce v televizi o tom informace nenajdeš.

Když se uspěchaný český hledač senzací a dalších vzrušení rozhodne přečíst si knihu o snech, anebo dokonce ze snů sestavenou, většinou tak rovnou podléhá obvyklému „západnímu“ omylu, a z iluzí, které mu vyrábí jeho mysl, se neprobudí. Jako můj někdejší přítel, který se kdysi den ze dne přestal přejídat masem a začal se přejídat obilím – nepřestal konzumovat.

Dnes konzumujeme už také i knihy a příručky kritizující konzum, a dokonce i kurzy nejružnějších druhů esoteriky a duchovnosti. Jenže, jak píše Tenzin Wangyal ve své knize *Tibetská jóga snu a spánku* (DharmaGaia 2002), „tím, že si přečteme další knížku o duchovnu, se v našem životě nic nezmění.“

Nedávno jsem se pokoušel naznačit, že kniha Jany Heffernanové *Cesta na sever*, sestavená z jejích snů, je jen další z dlouhé řady knih, které člověka „neprobudí“ (buddha = probuzený). Tenzin Wangyal o tom (a i pro ni) píše: „Dopustíme-li se omylu a uvěříme, že sansárické sny nám poskytují správné vedení, pak se nám neustálá snaha o změny v životě a pokusy řídit se znamením z těchto snů může stát zaměstnáním na plný úvazek. Je to také způsob, jak ustrnout ve svém osobním dramatu a věřit, že všechny sny jsou poselstvím shůry, z nějakého duchovnějšiho zdroje. Tak tomu však není.“

Zvídavějším čtenářům tak práci zkušeného tibetského učitele vřele doporučuji a nabízím i pokračování úvah o umění snít (pro pokročilejší), založené na jakési volné recenzi výše zmíněné knihy. Pro lepší ilustraci opět použiji svůj sen (tentokrát z konce sedmdesátých let, kdy jsem se již naučil sny ovládat).

Jdu po ulici Budapešti a obchody jsou stále menší a výlohy méně zaplněné. I domy se zmenšují a nakonec vypadají jako někde na jižní Moravě. Nakonec vyjdu do polí a cítím, že má cesta má nějaký daný směr. Jako bych byl něčím nebo někým přitahován. Donutilo mě to zabočit na polní cestu. Kousek ode mne se rozzářil vzduch velmi jasným, ale příjemným a neoslňujícím světlem. Jak jsem se tak blížil, začal jsem rozeznávat, že zdrojem té záře je Panenka Marie (jak jí říkala babička). Byla přesně taková, jak jsem Ji jako kluk vídával na pouťových svatých obrázcích. Ač zenový buddhista, bylo mi jasné, že duchovnost je Jedna, i když její formy bývají přepestré, a tak jsem kráčet dál, vstříc tentokrát doslova osvětlení. Jako ve sci-fi jsem vstoupil do té záře, a jako bych se rozplynul v požehnání, neuvěřitelné rozkoši těla a ducha a v dokonalosti poznání, v tomto případě přesahujícího vše, o čem mne moje kultura informovala. V prostoru mimo čas jsem si to chvíli užil a pak opět vystoupil do pole, a aniž jsem se ohlédl, protože jsem věděl, že Panenka Marie ví, že já vím, že ona ví, že já vím, se vrátil na silnici.

Probudil jsem se. Přestože mi tělo ještě půl hodinky žhnulo orgasmicky duchovním žářem, věděl jsem tehdy, že to byl důkaz, že už jsem sice na cestě očisty těla a duše dost daleko, ale zároveň také, že to byl jen sen. A že musím ještě nějaký ten den či týden v zazení odsedět, než dosáhnu skutečného osvětlení.

Víme to už i my na Západě – sny se dají zapamatovat, ovládnout a využít pro další učení. Západan na internetu najde termín lucidní sen a už může začít. Jenže moudřejší hledač „osvobození“ přece ví, že místo ke kováříčkovi je lepší jít ke kováři. Právě kniha tibetského učitele dzogčenu (nauky velké dokonalosti) je totiž jakousi praktickou „příručkou“ či průvodcem tibetskými jógami bönisticko-buddhistické tradice, které využívají snů k dosažení osvobození ze zasněnosti každodenního života a spánku jako prostředku k probuzení z nevědomosti.“

Hned na počátku je zdůrazněno, že nejprve je třeba najít si učitele, poté cvičit meditaci zklidnění mysli a teprve pak začít se základními cvičeními na zvládnutí snů. „Není kam spěchat,“ nabádá autor, který již léta žije na Západě, a ví tedy, s kým má tu čest. A pak zdůrazní to, co se sám marně snažím nabídnout českým zájemcům o duchovní Cestu již celé roky a co Západ stále nechápe, nebo (za pět minut dvanáct před globální katastrofou) neblaze nedoceňuje: „Sny mají největší hodnotu v kontextu duchovní cesty, a co více, mohou se dokonce stát duchovní cestou samotnou.“

Samozřejmě, kniha je plná pro běžného českého čtenáře nesrozumitelných tibetských termínů, ale i v tibetské či buddhistické symbolice nepoučený, avšak pozorný a neuspěchaný čtenář se může pomoci ní vydat na svou Cestu (kamkoliv do nitra své podstaty, nikoliv jen na sever) a pak ji i prakticky zvládnout. Najde v ní totiž i počítačovou terminologii (čakry jako různé soubory – files), řadu rozborů snů tibetského lamy a spoustu cenných a staletími ověřených informací, jako například: „Je pravda, že nás formuje společnost, v níž žijeme, ale zárodky toho formování si nosíme všude s sebou. Ve skutečnosti je vše, co nás trápí, v naší mysli... Situace, v nichž se ocitáme, jsou pouze druhotnou příčinou našeho utrpení. Prvotní příčinou je vrozená nevědomost a z ní plynoucí touha, aby vše bylo jinak, než je.“

Jenže teprve až se typický západan nebo Čech pracně a neochotně rozhodne, že by na tom mohlo být něco pravdy, a až mu třeba dojde, že je v tomto ohledu (tak jako i v jiných věcech lidských) naprosto nevědomý (tedy dokonalý ignorant), a až přestane lpět na tom, co mu řekli ve škole, protože sice zvládl vysokou školu, ale „v jistém smyslu je vysokoškolský diplom oceněním za to, že jsme rozvinuli ještě rafinovanější nevědomost“, teprve pak se snad i on začne zabírat těmi knihami, které ho nasměrují: naučí se je i hledat a nacházet.

Tahle je jedna z mála, které skutečně stojí za prostudování (pokud se chcete nejen pobavit konzumací další dávky emocí, ale něco i pochopit a případně se vydat na Cestu poznání sebe sama). Naučí vás snít. Ale úplně jinak, než jste snili doposud a než vám doporučují západní psychologické knihy o snech.

Tak (po letech) znovu: Lidé, sněte!

Změňme zadání

Volební pat, spojený s neschopností premiéra uznat porážku (v jiných zemích by si politici sedli ke stolu a začali jednat, jak z bryndy ven), znovu pádně naznačil nesmyslnost jak tzv. většinové demokracie, tak stranického systému (vynálezu 19. století). A nejen u nás, samozřejmě.

Komentáře jak politiků, tak některých starších komentátorů mlely prázdnou slámu. Svět je totiž jinde a poměry se změnil, nejen politicky.

Řešení je přitom nasnadě: když něco nefunguje, opravme to, ale to, jak je vidno, s našimi „politiky“ nelze.

Nebo to vyměňme.

Inspirovat se můžeme jednou mezi týnejdžry velmi populární společenskou „hrou“: třicet lidí tancuje v sále, kde je jen dvacet devět židlí. Hudba prudce přestane hrát a všichni si musí najít svou židli a usednout na ni. Kdo to nezvládne, vypadává. Odstraní se židle a hudba znovu začne hrát a lidé tancovat. Nakonec zbude jedna židle a na ní „vítěz“.

Ale znáte to jistě z vlastní zkušenosti: vítězem je ve většině případů ten, kdo trochu podváděl, netancoval, jen se tak kolébal okolo své židle, nebo dokonce jiným podrážel nohy nebo ve snaze nevypadnout ze hry použil své lokty. Navíc – třicet lidí začalo hrát, ale jen jeden zvítězil. Jen jeden je šťastný. Dvacet devět lidí je smutných.

Podle mne je tato hra metaforou současné, stále víc nefunkční společnosti. Na Zemi je dost potravin pro všechny její obyvatele, přesto denně statisíce dětí umírá hladu. Jen velmi malá hrstka lidí má ve svých rukou většinu bohatství. Atd.

Tu „hru“ jsme si ale kdysi vymysleli, abychom se bavili. Aby přinášela radost. Když už radost nepřináší, co takhle změnit její zadání?

Dnes se hraje tak, že v instrukcích je jedna jediná větička navíc: „Je dovoleno sedat si na klín“.

Zmizí první židle, a už jeden sedí na klíně druhému. Odstraníte druhou židli, třetí, čtvrtou, a jen narůstá počet dvojic sedících si na klíně. Nakonec zbude v sále jedna židle, na které sedí člověk, a jemu na klíně sedí další a jemu na klíně další atd.

Žijeme totiž bezprecedentní dobu, kdy pomalu končí panování „hmoty“. Odhaduje se, že zatímco před dvaceti lety obsahoval průměrný výrobek 80% hmoty a 20% informací, již dnes je to naopak. A poměr informací neustále roste.

V oné hře se nakonec obejdeme bez oné „hmoty“: odstraníte poslední židli, a třicet lidí si v kruhu sedí na klíně!

Všichni vyhrávají!

To je to, co mají někteří autoři a duchovní mistři na mysli, když hovoří o věku informací, o blížícím se „konci“ této na hmotě tak závislé civilizace (např. v roce 2012).

Když nám instituce, organizace, metody, které byly kdysi vymyšleny k potěše a užitku tehdejších lidí, dnes začínají spíše překážet než pomáhat, stačí přece jediné: změnit jejich zadání.

Změňme zadání politikům! Stačí přece ustavit takový systém, který by, ve věku internetu, zaručil možnost podílet se na výkonné a zákonodárné moci všem. Politická funkce by mohla být jen čestná, jako odměna za celoživotní zásluhy (a právě tak jako řidič autobusu, i každý politik by musel projít psychotesty).

Změňme zadání výrobcům automobilů! Již před dvaceti pěti lety jsem četl o tom, že vybudování systému pohyblivých třírychlostních, zastřešených a v zimě vytápěných chodníků a potrubní poštu pro dodávky surovin do bytů i obchodů ve městě v 200 000 obyvateli by se za pět let zaplatilo jen na neproplacených úrazových pojistkách a nemocenské – protože by nedocházelo k autohaváriím! A to autoři této studie nezapočítali čistý vzduch a méně stresu atd.

Změňme zadání lékařům! Společnost by je měla platit za to, abychom byli všichni zdraví. A pokud by někdo onemocněl, příslušnému lékaři by se strhly prémie.

Změňme zadání porodníkům! Platme je, až když děti, které porodili, dosáhnou v naprostém zdraví věku 7 let, a cílovou prémie jim vypláťme až podle toho, v jakém tělesném a duševním zdraví se jimi porozené děti dožijí jednadvaceti!

Změňme zadání učitelům! Ať jsou dětem rádci a poradci, ne autoritativní diktátoři. Ať nechají děti hrát si, ať vychovávají šťastné lidi a budoucí umělce a nositele Nobelových cen, a také vědce, kteří si budou hrát, aby si i ostatní lidé mohli hrát.

Změňme zadání bankéřům! Ať půjčují i malé a menší obnosy, obyčejným lidem. Ať pomáhají. Atd. atd.

Země je tak nádherná, lidi jsou, nebo by mohli být, tak dokonalí, život je takový zázrak. Všichni bychom mohli být zdraví, zvědaví, hraví a šťastní, jako v té

zmíněné, jednou větičkou v instrukcích inovované, společenské hře. Stačilo by změnit zadání...

P. S.: Změňme zadání i sami sobě, vážení čtenáři: přestaňme vypočítávat, proč by nic z toho nefungovalo, a začněme uvažovat o tom, jak by se to či ono dalo udělat, aby naše společnost začala fungovat!

Mužské (po)hnutí

„Muži se ještě bojí“, prohlásila trefně a přesně zakladatelka mateřských center Ruth Kolínská na otázku, jestli přišel čas, aby Češi měli na Hradě prezidentku.

I ženy se bojí, dodávám. Bojí se stát se cele ženami. Stále ve velké většině a navíc dnes už zbytečně používají spíše mužský způsob vyjadřování, soutěžení, dosahování a konzumace. Stále nepochopily, že žena je niterně jiná a tak by měla i fungovat jinak, než muž.

Ony „bitevní“ ženy by rády měly stejné platy (což je pochopitelné a ospravedlnitelné) a vůdčí funkce, ale zároveň si odmítají přiznat a uznat rozdílné evolučně dané výchozí předpoklady mužů a žen. Po mužích chtějí radikální změnu, ale o tak potřebné změně sebe samých neuvažují.

Po letech se i u nás ženy opět začínají scházet a povídat si (žena když mluví, na rozdíl od muže odpočívá), ale místo aby si tak odpočinuly, často se ještě více rozhoří a rozčílí, protože používají mužský slovník a mužské způsoby: například se brání útokem (i na internetu). Každý adept kteréhokoliv bojového umění (a téměř každá puberťačka, když se jí začnou zapalovat lýtky a každá žena, která projde dobrým kurzem sebeobrany) dnes přitom ví, že když při útoku agresora povolí a spadne dozadu, využije jeho energie a dostane ho, kam chce – tedy na záda (doporučuji těm nejbojovnějším ženám naučit se pracovat s energií protestu a rozhořčení na lekcích aikida).

I ty genderově emancipované ženy podle mne většinou dosud nepochopily, že je třeba „prohrát“, aby zvítězily. Prohrát v tom mužském smyslu slova, a zvítězit přijetím, odpuštěním, tolerancí, objetím, tedy ženskostí. Podlehly mužské propagandě, neuvědomují si, že ve školách se učily z učebnic, které psali muži, a podřizovaly se pravidlům, která zavedli zase muži. Ještě nezjistily, že jsou v pasti mužských pravidel svého oprávněného rozhořčení.

Navíc ženám zatím nedošlo, že jsou to ony, které „dělají“ muže. Matky v prvních šesti sedmi letech své syny dominantně programují, co se týče emočního aparátu, na celý další život. Těhotné ženy si zase nechaly muži vnutit mužský způsob

porodů a nedochází jim, jak jsou tím manipulovány a odsouzeny k celoživotním problémům. Špatně porozené (hormonálně tak neotevřené a předčasným nebo medikalizovaným porodem i duševně nerozvinuté) ženy pak špatně rodí své dcery a všechny dohromady „vychovávají“ své syny k vnitřní nejistotě, z níž vyplývá vnější agresivita a snaha o dominanci (v rodině, partě, zaměstnání či vůči přírodě).

Jak připomíná Stanislav Komárek, už Arthur Koestler, syn mimořádně dominantní matky, postřehl, že totalitní státy jsou jakousi pervertovanou podobou tohoto vztahu, že podobně tomu bylo i se vztahem Marie Terezie ke svým „dětem“ v podobě států a národností v rámci Rakouska-Uherska, nebo že dlouhodobé pokusy nastolit „sociální“ stát, který se o své občany postará (nejde o veřejný prostor, vzdělání atd., ale o tendence všechny objímat a zároveň znehybňovat včetně až do soukromí jdoucí kontroly), jsou jakousi karikaturou mateřské, chtělo by se napsat „opičí“ lásky.

Znovu a znovu jsem překvapován tím, že ženy na mých přednáškách a kurzech stále naprosto netuší, jak jsou jiné než muži (příslušné knihy jsou přitom běžně k dostání již hezkých pár let), a jak je úžasné, že právě my a právě dnes, poprvé v historii lidstva, už to víme a můžeme tak změnit i důsledky své dosavadní mnohagenerační ignorance.

A tak když vyprávím například o typickém muži, který bezradně stojí před otevřenou lednicí a volá na svou ženu, že to máslo tam prostě není, a žena přiběhne, sáhne a vítězoslavně máslo vytáhne – abych naznačil, že způsob vidění muže je tunelový (musel se stovky tisíc let soustředit na nějakého toho loveného jelena na obzoru), zatímco vidění ženy je prostorové a vůkolní (jahody rostly všude kolem) – ženy v sále se srdečně smějí a nadšeně si mezi sebou sdělují, že ten jejich je právě takový slepec.

Nedávno jsem ale hned poté apeloval na ženy, aby naproti tomu zase nechaly svému muži aspoň kousek v bytě, který (třeba jen tím, že celý byt pravidelně uklízí) ony ovládají, aby tak i on měl alespoň symbolický kousek svého místa, kousek azylu, jen pro sebe. A aby proboha nevytíraly či neluxovaly pod svým mužem, když zoufale sedí na poslední volné židli v bytě! Že to je neuvěřitelné ponížení a životní ohrožení jeho poslední jistoty!

Zatímco ženy nechápavě koukaly, o čem že to mluvím, muži začali spontánně tleskat!

A v očích žen jsem zahlédl záblesk hlubinného překvapení a snad i náznak pochopení...

Pochopení obrovských rozdílů mezi ženami a muži ve způsobu vnímání reality a z toho vyplývající (po celá poslední tisíciletí bohužel nepovšimnuté) individuální i celospolečenské důsledky. Pochopení naznačující další nezbytný vývoj – když už se totiž ví PROČ, pak cesta k JAK je už jen otázka úmyslu, času a trpělivé praxe.

V tomto smyslu jsou ve svém myšlení jak muži, tak i ženy, podobní alkoholikovi nebo drogově závislému: dokud si nepřiznají, že jsou zaslepeni svým (vzájemně tak odlišným) způsobem myšlení, dokud si nepřiznají, že myslí a vnímají zcela odlišně, řešení a vzájemné pochopení nenajdou.

Mimochodem, muži a ženy se navzájem potřebují daleko víc, než si ti i ony zatím dokáží přiznat a představit. A ženská hnutí existují již staletí, ale i ty nejradikálnější feministky se, když čas otupil ostří jejich aktivit a slov, většinou ke konci života provdaly.

Co chci ale teď zdůraznit, protože to je historický a převratný úkaz, je onen kratičký okamžik, kdy muži začali tleskat. To se mi stalo u nás poprvé. Na tyhle a podobné přednášky a kurzy jezdí a chodí v naprosté většině ženy a muži jsou tak vždy v menšině. A dosud se buď báli projevit jinak, než ženská většina, anebo jim prostě, i když jich bylo víc, nedocházelo, že i oni se musí „probudit“. Že i oni potřebují svá mužská hnutí, že i oni musí začít o roli muže v čase změny svobodně a bez obav diskutovat. Hledat a nalézat sami sebe. Doba, technologie a počasí se mění, zrovna tak je potřeba, aby se změnily ženy, ale i muži.

A tak když tihle muži začali (jako jeden muž, aniž by si cokoli řekli) tleskat, něco se i u nás pohnulo. Něco hlubinně důležitého (jak pro tyhle jednotlivé muže, tak pro mužskou část nejen naší populace) a něco dějinně transformativního a pozitivního bylo právě nastartováno.

Byl jsem dojat a nadšen zároveň: i v mužích se, konečně, něco (po)hnulo.

Když už i dalajlama

Setkání zástupců světových náboženství, které se v rámci Fora 2000 uskutečnilo v roce 2003 ve Smetanově sálu Obecního domu, bylo hojně navštěveno a potěšilo všechny zúčastněné. Fotografové se při honbě za nejcivilnějším portrétem slavného Tibetana ochotně téměř ušlapali, ochranka prokázala dost síly a zdvořilé razance, pořadatelé dostatek profesionality, aby všechny udrželi v zájmu všech v mezích slušnosti, řečníci a řečnice pronesli to, co se od nich čekalo, a 14. dalajlama své jako vždy spatra pronesené úvahy zakončil výzvou k úsměvu – a skutečně se mu svou bezprostředností podařilo kýžený úsměv vyloudit na tvářích téměř tisícovky přítomných.

Václav Havel panel uvedl, princ Hassan bin Talal z Jordánska moderoval, rabínka Julia Neubergerová z Londýna, křesťan Tomáš Halík a biskupka církve evangelické Jana Šilerová z Prahy, arcipat buddhistické školy Tendai Kakuhan Enami z Japonska, muslim Mustafa Cerić z Bosny a Hercegoviny a nakonec i 14. dalajlama měli ve svých vstupech zareagovat na pět předem daných otázek:

- ☐ Je žádoucí a možné striktně oddělovat náboženství a politiku, jak se o to snaží liberalismus a sekularismus v posledních stoletích na Západě?
- ☐ Musí spojení náboženství a politiky nutně vést k neblahým koncům, nebo se otvírají i možnosti plodné spolupráce?
- ☐ Co je možné udělat pro to, aby se dialog mezi náboženstvími nestal salónní záležitostí určitých úzkých vrstev, nýbrž aby skutečně ovlivňoval tvářnost našeho světa?
- ☐ Na jaké úrovni a v jakých oblastech by měl tento dialog dnes především probíhat?
- ☐ Jaké zábrany mu stojí v cestě a jak je možné je překonat?

Evropané se otázek drželi a byli jeden po druhém naléhavější (muslim nejapelativnější), Japonec při čtení svého příspěvku nezjistil, že vypadl překlad, ženy byly ženštnější než muži, dalajlama nejbezprostřednější. Po Multireligiálních

shromážděních ve Svatovítské katedrále v letech 1997-2001 (kde se alespoň modlilo a meditovalo) a loňské diskusi na téma Role a odpovědnost náboženství v dnešním světě vlastně nic nového. Kdo si o tom chce přeciť, může navštívit [www stránky Forum2000](http://www.forum2000.cz). Jenže tohle všechno je dnes prostě k ničemu.

Netuším, jestli i dnes existuje někdo, kdo na takováto shromáždění (další se v Praze konalo jen o týden později) jde s úmyslem dotknout se skutečné duchovnosti, nebo ji dokonce zažít. V zenu se často užívá rčení „Čtením o koláči se nenajíš“, v tomto ohledu bych to vyjádřil takto: „Posloucháním řečí o duchovnosti duchovnost nezískáš a ani nezažiješ.“ A kdybych chtěl být ještě tvrdší, tedy realističtější, poznamenal bych k návštěvníkům takovýchto akcí ve stylu Franka Zappy: „Naprostá většina přítomných by duchovnost nepoznala, ani kdyby je kopla do zadku.“

Chápu, že hledači duchovna by rádi jakousi imaginární duchovnost získali ze samotné blízkosti takového dalajlamy, ale to byste, vážení, museli vedle něho sedět několik hodin denně několik měsíců, aby něco z jeho nadhledu, vnitřního klidu a promeditovaných let zarezonovalo ve vaší mysli. On sám, chudák, musí mít stále častěji pocit štvance, protože ho neustále někdo honí a fotí (když vše skončilo, ani já jsem neodolal a šel blíž k pódiu, ale protože jsem neměl nejnovější a nejdražší přístroj, získal jsem, jen nebo právě proto, fotografii, o které se domnívám, že celkem přesně ilustruje jeho roli a pozici v současném světě honby za čímkoliv, třeba senzací nebo duchovností).

Dalajlamovi se na toto další „setkání zástupců náboženství“ moc nechtělo a původně se chtěl objevit se svým vstupem jen na posledních deset minut. Přiznám se, že jsem naivně čekal, že prostě jen všechny pozdraví, stručně vysvětlí některou ze základních meditací, a pak budeme všichni, řečníci, organizátoři, fotografové, politici i prostí návštěvníci z lidu, meditovat. Samozřejmě se tak nestalo. A tak jsem několika novinářům a přátelům strčil do kapsy svou verzi zamyšlení na dané téma (Není Cesta k duchovnosti, duchovnost je Cesta) a v klidu pozoroval šrumec.

Jenže dalajlama mne příjemně překvapil! Ve své řeči se totiž lehce dotkl skutečných příčin nejen současné krize: začal hovořit o tom (parafrázuji volně, jak jsem si to zapamatoval), jak důležitých je prvních šest let života každého člověka, ve kterých se formuje jeho emoční výbava na celý život, jak moc nás ovládají

některé emoce, jak mnoha z nás schází pozitivní emoční základ (nehladila nás maminka, nechválili nás). Publikum se usmívalo a třeba i něco pochopilo. Já sám jsem se tetelil nadějí, že snad konečně začnou řečníci, hledači, ale i vykonavači dobře brát v potaz porodem a následnou (ne)výchovou prakticky nezvratitelné a stylem vzdělání a masových médií do nás všech většinou nevědomě a neuvěřitelně účinně vtloukané negativní způsoby vnímání světa, od kterých se pak odvíjí prakticky všechny neduhy současného světa.

Když už i dalajlama... říkal jsem si, tak snad si toho lidi začnou všimát, začnou o tom přemýšlet, a nakonec snad, určitě, možná, když budou stát v mlze a po kolena ve vodě, jim dojde, že „čtením“ (o duchovním koláči) se nenasytí a nasloucháním řečí o problémech světa a monologických výzev k dialogu se skutečné duchovnosti nepřiblíží ani o milimetrový krůček.

Když už i dalajlama... znělo mi dlouho v uchu. Když už i dalajlama...

Popisy k fotografiím

Obálka knihy: záběr z konference (2003)

str. 6: *tibetská mísa na Karlově mostě (prosím upřesnit!!!)*

str. 35: zákoutí poblíž tržiště ve Znojmě (2005)

str. 41: detail reklamy (2004)

str. 53: záběr jedné z "meditačních chůzí" při východu slunce (2003)

str. 71: shořelý štos bulvárních novin (2006)

str. 83: zrcadlový odraz v uměleckém díle v Muzeu Kampa (200?? - prosím upřesnit!!!)

str. 93: zeď domu ve Znojmě (2005)

str. 102: studenti Univerzity Nové doby se učí meditovat (2004)

str. 113: strniště řepky na poli poblíž Kolína (2006)

str. 125: lucerna při opravě paláce na Malé straně (2004)

str. 128: noční záběr poblíž stanice tramvají a metra Národní (2006)

str. 131: dopravní značka u vjezdu do parku Kampa (2004)

str. 135: chodník v parku na Letné (2003)

str. 140: torzo anděla vyloveného z Vltavy (2004)

str. 146: věž kostela sv. Klimenta ve sklech protějšního domu (2004)

Vlastimil Marek

Když už i dalajlama

Fejetony o době, duši, mozku a jiném myšlení

Foto: Vlastimil Marek

Strana 166, 167: Masaru Emoto

Kontakt na autora: barakan@volny.cz

Korektury: Daniela Benešová

Odpovědný redaktor: Ivo Stehlík

Sazba, tisk a vazba: Tiskárna FOP Černá v Pošumaví

Vydalo nakladatelství Stehlík (Nakladatelství Stehlík, Brixovy Dvory 194,
384 51 Volary) ve Volarech roku 2006 jako svou 11. publikaci

Vydání první

Doporučená cena Kč (včetně DPH)

ISBN

NAKLADATELSTVÍ STEHLÍK

je zaměřené na vydávání kvalitní prózy, knih o starých řemeslech a přírodě a zatím vydalo tyto knihy:

Ivo Stehlík: Dřevorubecké pohádky

Původní pohádky, určené všem milovníkům přírody, jsou zasazené do hlubokých lesů Šumavy a Žďárských vrchů.

Váz., ilustrace, 78 str., 87 Kč

Kolektiv: Křivořezání

Průřez současnou českou i světovou řezbářskou tvorbou, doplněný o pověsti a pohádky o křivoklátských strašidlech. Zájemci o řezbařinu uvidí, co vše je možno ze dřeva vytvořit.

Váz., fotografie, 125 str., 158 Kč

Ivo Stehlík a kolektiv: Sjezd vodníků na Soumarském mostě

(Řezbářský kurz ve Volarech 1994-1999)

O tom, jak se učí amatéři vyřezávat na řezbářském kurzu, o loutkovém divadle a o pohodě je tato kniha.

Váz., fotografie, 109 str., 169 Kč

Jindřich Štreit, Dan Berouský, Luboš Bělka:

Na konci světa (At the End of the World) Burjatsko-Sibiř

Záběry světoznámého fotografa Jindřicha Štreita z burjatské osady Kižinga doplněné etnografickými texty o původu Burjatů, jejich náboženství a současném stylu života. Vše v češtině a angličtině.

Váz., fotografie, 141 str., 496 Kč

Vladimír T. Gottwald: Šmajdovinky

Pohádky o vodníku Šmajdovi, obyvatelích vesnice Křapkov, o hejkalovi, dyzentýrech i obru Hubrychovi.

Váz., ilustrace, 84 str., 148 Kč

Anne Cameronová: Dcery Měděné ženy

Od pradávných legend kmene až k současnosti nás vedou moudré ženy z kmene Nutka z ostrova Vancouver v Kanadě, aby nám sdělily naléhavé poselství pro všechny vnímavé lidi a zejmén ženy. Poselství o tom, že jsme všichni dítkami Měděné ženy a že přichází čas změny. Nevšední kniha, unikátní svým poselstvím a zaměřením i ve světovém kontextu, je doplněna nádhernými ilustracemi Slávky Štrbové a doslovem Nadi Johanisové.

Váz., ilustrace, 128 str., 198 Kč

John Holt: Proč děti neprospívají

Jaké příčiny mají strach, nejistota a nuda, které děti zažívají ve školách, a k čemu všemu to vede, popisuje významný pedagog, jeden z pozdějších propagátorů domácího vzdělávání dětí.

Váz., ilustrace, 210 str., 220 Kč

Martina Zíková: Byl jednou jeden strom

Skřítek Olšinka putuje světem, kde se setkává s jinými skřítky a v jejich vyprávění o osudech stromů, na kterých žijí, se snaží najít smysl života. Kniha z rodu Malého prince je určena všem opravdovým hledačům, malým i velkým.

Váz., ilustrace, 70 str., 155 Kč

Nakladatelství Stehlík má dále v distribuci kompletní nabídku těchto
spřátelených nakladatelství:

Abies, Bibliotheca Gnostica, Buk, ČSOP Vlašim, Dharma Gaia, **Doplěk,**
Elfa, Jitro, Moravská expedice, Nadace Partnersví, Národní park Šumava,
Ottobre 12, Rezekvítek Brno, Rosa, Stilus, Sursum, Vestri, Zdeněk Susa
Celkem můžeme nabídnout zájemcům přes 600 titulů.

Všechny si lze objednat na adrese:

Ivo Stehlík, Brixovy Dvory 194, 384 51 Volary

tel.: 388 333 519. e-mail: ivos.stehlik@tiscali.cz